ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Α — ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2 — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 38

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1935 | ΙΔΡΥΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΘΕΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ | ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1 (Β'. ΟΡΟΦΟΣ)

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ

Πουλὶ περιπλανώμενον
ἐπάνω ἀπ' τοὺς ὠκεανοὺς
'Απ' τὰ βουνά, ἀπ' τὰ δάση,
Κάτω ἀπὸ κρύους οὐρανοὺς
κι' ἀπὸ παράδεισους γυμνοὺς
Χωρὶς νὰ ξαποστάσῃ,
Κατατρεγμένη ἀπ' τοὺς καϋμούς,
εἶσαι ὦ ἀνθρώπινη ψυχὴ
Καὶ πολεμᾶς νὰ φτάσῃς
Τὸν κόσμο τῶν ὀνείρων σου
μὲ μιὰ θλιμμένη ἀπαντοχὴ
Καὶ νὰ τὸν ξεπεράσῃς.
Καὶ μοναχὰ ἀναπαύεσαι
ἡ Θύμηση ἂν καμμιὰ φορὰ
Ξωπίσω θὰ σὲ φέρῃ
Στὶς στοργικὲς ἡμέρες σου,
ποὺ πέρασες μ' ἀθῶα χαρὰ
Σὲ ἀγαπημένα μέρη.
Κι' ὅσο ἂν ματώνῃς, ὦ ψυχή,
στὸ γύρισμα ἅγιων ἡμερῶν,
Μόνον αὐτὸ σοῦ μένει
Στὶς θύελλες μέσα τῆς ζωῆς
καὶ στὰ παιχνίδια τῶν καιρῶν
Σκληρὰ παραδομένη...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΠΟΙΗΣΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

'Αφθονώτατη ἐφέτος ἡ Χριστουγεννιατικη φιλολογία τῶν ἐφημερίδων. 'Εννοεῖται ὅτι δὲν ἦτον ολη καθαυτὸ Χριστουγεννιάτικη (καὶ ἴσως δὲν ἦταν ὅλη καθαυτὸ φιλολογία). "Ενας κριτικὸς — ὁ κ. Π. Χάρης—ἔγραψε τὴ γνώμη πῶς ἐπιτέλους πρέπει ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴ μάστιγα ποὺ λέγεται φιλολογία τῆς εὐκαιρίας, στὴν παροῦσα δηλαδὴ περίπτωσι φιλολογία Χριστουγεννιάτικη. Θὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ συνυπογράψουμε, ἂν ἡ μὴ χριστουγεννιάτικη ἦταν καλύτερη ἀπὸ τὴ Χριστουγεννιάτικη. 'Αλλὰ δὲν εἴδαμε νὰ εἶνε. Δὲ μᾶς φταῖνε λοιπὸν τὰ Χριστούγεννοι, ἀλλὰ.... τὰ ταλέντα. Οἱ εὐκαιρίες μπορεῖ νὰ ἐμπνεύσουν ἀριστουργήματα. Καὶ ὁ μεγάλος Γκαῖτε ἔχει πῆ, ὅτι ὅλη ἡ ποίησις εἶνε στὸ βάθος της ποίησις εὐκαιρίας.

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΗΣ

'Ανέκδοτα Χριστουγεννιάτικα ποιήματα ἐδημοσίευσαν ὁ Γ. Δροσίνης καὶ ἡ Μυρτιώτισσα. Τὸ «Χριστουγεννιάτικο» τοῦ Μαλακάση ποὺ δημοσιεύομε παραπάνω εἶχε τὸ ρεκὸρ ἀναδημοσιεύσεως. 'Ο «μαίτρ» φαίνεται σ' αὐτὸ ἀποφασισμένος νὰ παρηγορήση τὸν πεσιμισμὸ του μὲ τὴν ἐπιστροφὴ στὶς ἀναμνήσεις τῶν παληῶν καλῶν ἡμερῶν. Διαφωνία λοιπὸν πρὸς τὸν....Δάντη. 'Ο ὁποῖος, καθὼς ξέρετε, εἶπε ὅτι «δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερος πόνος παρὰ ν' ἀναπολῆ κανεὶς τοὺς εὐτυχισμένους καιροὺς μέσ' στὴ δυστυχία».

'Αλλὰ μεταξὺ Μαλακάση καὶ Δάντη μεσολαβοῦν ἑφτὰ περίπου αἰῶνες — καὶ συνεπῶς ....ἑφτακόσια Χριστούγεννα.

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ

'Ο κ. "Αριστος Καμπάνης σὲ ἄρθρο του στὸ «Νέο Κόσμο» βεβαιώνει, ὅτι τὸ καλύτερο 'Ελληνικὸ βιβλίο τοῦ 1934 εἶνε ἡ «Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν» τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Βορέα. 'Από τὶς περικοπὲς τοῦ βιβλίου ποὺ ἀναδημοσιεύει δυσπιστοῦμε κάπως πρὸς αὐτὴ τὴ βεβαίωσι. Μιὰ Εἰσαγωγὴ δὲν γίνεται γιὰ τοὺς μυημένους ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀμύητους καὶ ἡ εἰσαγωγὴ στὴ φιλοσοφία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶνε σκοτεινότερη ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τὴν ἴδια. 'Οπωσδήποτε τὸ βιβλίο ποὺ βραβεύει ὁ κ. Καμπάνης, ἂν δὲν εἶνε τὸ καλύτερο τῆς χρονιᾶς, εἶνε ἀσφαλῶς καλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ λέγεται...πῶς θὰ βραβεύση ἡ 'Ακαδημία. Καὶ ἐπιτέ-

(Συνέχεια εἰς τὴν 2αν σελίδα)

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΡΩΣΣΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΜΑΞΙΜΟΣ ΓΚΟΡΚΥ

ΓΚΟΡΚΥ θεωρεῖται δικαίως ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ διάσημους συγγραφεῖς τῆς παγκόσμιας σύγχρονης φιλολογίας. Τὸ πραγματικό του ὄνομα εἶναι 'Αλέξης Μαξίμοβιτς Πεσκώφ-Γκόρκυ σημαίνει: πικρός. Γεννήθηκε τὸ 1869 στὸ Νιζνὶ — Νοβογορόδ. Οἱ γονεῖς του δὲν ἦταν πλούσιοι. "Εμεινε ὀρφανὸς σὲ ἡλικία 9 χρονῶν, καὶ ὁ παπποῦς του τὸν ἔβαλε νὰ δουλέψη σ' ἕνα παπουτσίδικο. "Αρχισε τότε μιὰ περιπετειώδης καὶ ὑπέροχη ζωή. 'Ο μικρὸς γίνεται διαδογικὰ σχεδιαστής, ἁγιογράφος, παραμάγειρος, κηπουρός. "Ενας μάγειρος ἀναπτύσσει μέσα του τὴν ὄρεξη τῆς ἀναγνώσεως καὶ τοῦ ἀνοίγει τὰ μάτια πρὸς ἕνα κόσμο ποὺ τὸν ἀγνοοῦσε ὁλότελα. Πῆγε στὸ Καζὰν ὅπου νόμιζε ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ἐκπαιδευθῆ δωρεάν. 'Αλλὰ ἐκεῖ δοκιμάζει τὶς πρῶτες ἀπογοητεύσεις. Μαθαίνει ὅτι οἱ γνώσεις προορίζονται γιὰ λίγους προνομιούχους. Καὶ ἀναγκάζεται νὰ γίνη ζαγαροπλάστης.

'Από ὅλη αὐτὴ τὴν ἀλητικὴ νεότητα ὁ Μάξιμος Γκόρκυ ἐνεπνεύσθη ἀργότερα τὶς σελίδες ἐκεῖνες ποὺ μόλις δημοσιεύθηκαν ἐνεθουσίασαν τὴ Ρωσσία καὶ τὸν κόσμο ὁλόκληρο. Εἶχε ζήσει μὲ ἕνα κόσμο ἀθλίων, ἀποκλήρων τῆς τύχης, σὲ μιὰ ἀδέλφωση, στὴν ὁποία ὀφείλει ὄχι μόνο τὰ στοιχεῖα τοῦ ταλέντου του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιαίτερη ἠθική του, τὸ καθαρὸ χριστιανικὸ αὐτὸ συναίσθημα τῆς ἐξαγορᾶς τοῦ σφάλματος, ποὺ δὲν εἶναι ἐχθρικὸ πρὸς τὴν ἐπαναστατικὴ ἰδέα, ἀλλὰ ἀντιθέτως τὴν συμπληρώνει! Στὸ Καζὰν ἄρχισε νὰ συγνάζη τοὺς κύκλους τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ τὸ μηδενιστικὸ πνεῦμα ποὺ κυριαργοῦσε ἐκεῖ καὶ ἰδίως ἡ στενογώρια ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀπότομη ἐπίδραση τῆς μορφώσεως, τὸν ἔφεραν στὴν ἀπελπισία. Φύτεψε μιὰ σφαῖρα στὸ στῆθος του καὶ κινδύνευσε νὰ πεθάνη.

Μόλις ἔγινε καλὰ αἰσθάνθηκε πιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν πνιγηρὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Καζὰν καὶ ξαναγυρίζει στὴν ἀλητικὴ ζωή. Γίνεται ἔμπορος φρούτων, καὶ γιὰ λίγο διάστημα φύλακας στὸν ποταμό. Τέλος γίνεται γραμματεὺς ἑνὸς δικηγόρου ὁ ὁποῖος τὸν βοήθησε πολὺ νὰ τελειοποιήση τὴν μόρφωσή του. 'Αλλὰ ἀκόμη μιὰ φορά, ἂν καὶ τὸν ἐνδιέφερε ἐξαιρετικὰ ἡ διανόηση, ξαναφεύγει ἀποτόμως καὶ διατρέχει πεζῆ ὅλη τὴ μεσημβρινὴ Ρωσσία. Πόσα ἐπαγγέλματα ἄλλαξε τὴν ἐποχὴ αὐτή; Θὰ ἦταν δύσκολο νὰ τὰ ἀπαριθμήση κανεὶς ὅλα. Σ' αὐτὲς τὶς γεμάτες πάθος περιπλανήσεις ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονταν μόνο σὲ μιὰ φυσικὴν ἀνάγκη ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ ψυχικὴ ἀναγκαιότητα ὀφείλει ὁ Γκόρκυ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔγινε παρατηρητικός, καὶ ἐγνώρισε καλὰ τὸν ὄχλο, τὴ μικροαστικὴ τάξη καὶ ποτίσθηκε ἀπὸ τὴν εὐαισθησία τους, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τους, καὶ τὸν ὀδυνηρό τους οἶκτο. 'Αλλὰ γιὰ κεῖνον εἶχε σημάνει ἡ ὥρα τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς βαθειάς ἐκείνης ἐπιθυμίας ποὺ εἶχε, νὰ πάρη μέρος στὴν πνευματικὴ ζωὴ ὄχι μόνο μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τιμηθῆ σὰν μεγάλος καλλιτέχνης, ἀλλὰ περισσότερο, ὅπως εἶπε καὶ ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ γίνη «μεγάλη κοινωνικὴ καὶ ἐνεργὸς δύναμις». Γιατὶ δέν πρέπει νὰ γελιόμαστε. 'Υπάρχει στὴν «περίπτωση» Γκόρκυ τὸ δῶρο τῆς ἀφηγήσεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπακοῆς σὲ μιὰ φωνὴ ποὺ ὁδηγεῖ στὸ δρόμο τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ρόλων. 'Εκεῖνοι ποὺ ψέγουν σήμερα τὴ στάση του ἀπέναντι στὸ κοινωνικὸ ζήτημα δὲν ἔχουν δίκιο. 'Από τὴν ἀρχὴ ὁ Μάξιμος Γκόρκυ διάλεξε τὸ δρόμο του καὶ ἔδειξε καθαρὰ πῶς ἀντιτίθεται στὸν κομψὸ διλετταντισμὸ τῶν διανοουμένων, καὶ στὸν τρόπο ποὺ ἔχουν νὰ μὴν ἀτενίζουν παρὰ τὰ πνευματικὰ προβλήματα καὶ ὄχι καὶ τὰ προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὸν ἄνθρωπο γενικά.

'Ο Γκόρκυ

Χάρη στὴν προτροπὴ ἑνὸς τυχοδιώκτη φίλου του, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ἀποτυχημένους ἐκείνους διανοούμενους ποὺ τοὺς ζωγράφισε ἀργότερα τόσο ζωντανά, ἄρχισε νὰ γράφη στὶς ἐφημερίδες καὶ στὰ περιοδικά. 'Αλλὰ τὰ πρῶτα του διηγήματα εἶναι ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὶς ρωμαντικὲς σελίδες ποὺ εἶχε διαβάσει, καὶ ὄχι μόνο δὲν εἶναι «Γκόρκυ», ὁ Γκόρκυ ποὺ ἀγαπήθηκε τόσο ἀργότερα, ἀλλὰ εἶναι τελείως ἀδιάβαστα. Εὐτυχῶς συνήντησε τὸν ἄνθρωπο ποὺ τοῦ ἔδωσε μιὰ ὁριστικὴ κατεύθυνση, τὸν Κορολένκο, τὸν συγγραφέα τοῦ «Τυφλοῦ μουσικοῦ». 'Ο τόσο γενναιόκαρδος αὐτὸς συγγραφέας, τὸν δίδαξε ἄπειρα πράγματα, τὸν ἔφερε μέσα στὸν κόσμο καὶ στὴ λογοτεχνία, καὶ ἰδίως τοῦ ἔδωσε τὴν πολύτιμη συμβουλὴ νὰ ζωγραφίζη ὅ,τι ἔβλεπε, καὶ μόνο αὐτό. Λίγα χρόνια ἀργότερα ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της ἡ σειρὰ τῶν διηγημάτων ἐκείνων ποὺ ζωγραφίζονται οἱ διάφοροι τυχοδιωκτικοὶ τύποι οἱ ὁποῖοι καὶ ἔκαμαν ἀπότομα διάσημο παντοῦ τὸν Γκόρκυ.

Εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε τεραστία. 'Η τόσο περίεργη προσωπικότητα τοῦ συγγραφέα ἦταν ἀναντίρρητα ἕνας μεγάλος συντελεστὴς ἀλλὰ ἰδίως ὁ ἰδιαίτερος τρόπος τῆς ἀφηγήσεως, βαρύς, κάποτε ἀδέξιος, πάντα ὅμως ζωντανός, καὶ ἡ γραφικότης ἡ τόσο ἀνθρώπινη τῶν ἀλητῶν καὶ τῶν τυχοδιωκτῶν!... 'Αλλὰ ὁ Γκόρκυ δὲν συγκινήθηκε καὶ πολὺ γιὰ τὶς τιμὲς ποὺ τοῦ γινόταν. Μιὰ μέρα, κουρασμένος ἀπὸ τὴ διανόηση καὶ τοὺς διανοούμενους ξανάφυγε γιὰ νὰ περιτρέξη πάλι τὴ Ρωσσία, χωρὶς ἀποσκευές, χωρὶς σύντροφο...

'Επὶ πολλὰ χρόνια μοιράζει ἔτσι τὴ ζωή του ἀνάμεσα στὴ λογοτεχνικὴ δουλειά, τοὺς πιὸ μοσφωμένους κύκλους, καὶ τὴν ἀλητεία. Σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ὡριμότητός του δὲν μπορεῖ νὰ πάρη ἀποφασιστικὰ μιὰ θέση, ἐνῶ τὸν τραβοῦν συγχρόνως τὸ δαιμόνιο τῶν γραμμάτων καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς φυγῆς, ὅπως καὶ ἡ ὀδυνηρὴ εὐχαρίστηση νὰ συναναστρέφεται τοὺς ἀπόκληρους. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο βρίσκεται ἡ ἀνησυχία ποὺ ἐπὶ τόσο διάστημα τὸν ἐσπάραζε καὶ ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ ἕνα εἶδος φόβου μήπως καὶ χαρακτηρισθῆ ὡς προδότης ἀπὸ κείνους ποὺ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τους μέσα βγῆκε. Εἶναι, στὸ κάτω-κάτω καὶ συνείδησις τοῦ τὶ τοὺς ὀφείλει.

'Ο Γκόρκυ ὑπῆρξε πάντα ἕνας ἐπαναστάτης. Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἦταν φίλος τοῦ Λένιν. "Αν μερικοὶ ἤθελαν νὰ τὸ ξεχάσουν, αὐτὸ ἦταν ὄφελος γιὰ τὸν καλλιτέχνη. "Αλλως τε ἐπαναστάτης πρὸ τοῦ 1917 δὲν σήμαινε μπολσεβίκος, καὶ ποιὸς καλλιεργημένος Ρῶσσος δὲν ἦταν λίγο ἢ πολύ; 'Αλλὰ ἡ ἀβέβαιη θέση του ἀνάμεσα στὸν πολιτικὸ ματεριαλισμὸ καὶ τὸν φιλολογικὸ ἰδεαλισμό, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸν διαιροῦσε ἐσωτερικά, τοῦ στοίχισε καὶ κατὰ διαφορετικὸ τρόπο. Οἱ σοσιαλισταὶ μὲ τοὺς ὁποίους συνεργαζόταν ἀπεδοκίμαζαν κάπως τὶς φιλολογικὲς τουσχέσεις ποὺ τὶς θεωροῦσαν κοσμικές. Οἱ ἀγνοίλογοτέχνες, παρὰ τὸ ταλέντο του, τοῦ ἔλεγαν ὅτι πρόδιδε τὰ προβλήματα τῆς τέχνης παρεμβάλλοντας κοινωνικὰ ζητήματα. 'Η ἐπανάσταση τοῦ 'Οκτωβρίου διώρθωσε τὴν κατάσταση αὐτή. Βρίσκεται τώρα μαζὺ μὲ τοὺς δικούς του. 'Αμέσως προσκολλήθηκε—μόνος ἀνάμεσα στοὺς Ρώσσους πεζογράφους—στὸν μπολσεβικισμό, καὶ θρεμμένος ἀπὸ ἀστικὴ μόρφωση ἐργάζεται τώρα γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς «προλεταριακῆς μόρφωσης». 'Αφοῦ δὲ καὶ ὅλη γενικὰ ἡ «ἀνησυχία» του ἐλαττώθηκε, τὸ τελευταῖο ἔργο του ἔχει πολὺ λιγώτερο ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸ παλαιότερο. 'Αλλὰ ὑπάρχει κάποιο μεγαλεῖο μέσα στὸ ρόλο τοῦ ὑπέρτατου συμβούλου τῶν Γραμμάτων ποὺ παίζει στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., καὶ τὰ ἄρθρα του στὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ εἶναι ἴσως οἱ σελίδες ποὺ ὁ ἴδιος ἐκτιμᾶ περισσότερο.

Φυματικὸς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀποπειράθηκε ν' αὐτοκτονήση, ὁ Γκόρκυ δὲν ζεῖ παρὰ στὴ Ρωσσία. Πηγαίνει ὡστόσο συχνὰ στὴν 'Ιταλία τῆς ὁποίας ὁ ἥλιος τὸν ὠφελεῖ. Οἱ ἐχθροί του διατείνονται πῶς περνᾶ μιὰ ζωὴ πολὺ ἀστική, ἄλλοι γιὰ νὰ ἀποδείξουν μ' αὐτὸ ὅτι δὲν συντονίζει τὶς πράξεις του μὲ τὶς πεποιθήσεις του, καὶ ἄλλοι γιὰ νὰ ποῦν ὅτι δὲν εἶναι τελείως ἀλληλέγγυος μὲ τὸ προλεταριάτο.

'Ως ἄνθρωπος εἶναι περίεργος, μὲ τὸ πρόσωπο αὐτὸ τοῦ Καλμούκου, καὶ τὸ ψηλὸ ὀστεῶδες σῶμα. Εἶναι ἀπότομος, βίαιος, ἀλλὰ ἔχει κάποτε μερικὲς λεπτότητες ποὺ τὸν κάνουν νὰ φαίνεται ὑποκριτής. Πίσω ὅμως ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ὑπάρχει ἡ σημασία τοῦ ἔργου. 'Ο Γκόρκυ ὑπῆρξε ὅπως τὸ εἶπε καὶ ὁ ἴδιος: ὁ προάγγελος τῆς τρικυμίας. Τὰ ἔργα του ὑπῆρξαν ἔσχατη ἄκρα μιᾶς συνεχείας μεγάλων ἔργων ποὺ προπαρασκεύασαν τὸν νέον ἄνθρωπο. Πολλοὶ βέβαια θὰ ποῦν ὅτι ὁ Γκόρκυ γελιέται ὅταν σκέπτεται ὅτι ἡ νέα Ρωσσία δίνει ἄσυλο στὸν καινούργιο αὐτὸν ἄνθρωπο. 'Αλλὰ αὐτὸ εἶναι τελείως ἄλλο ζήτημα.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΑΘΑΝΑ:
'Εδῶ θὰ πεθάνουμε
('Ιστορικὸ διήγημα)

ΛΙΛΙΚΑΣ ΝΑΚΟΥ:
Κάθριν Μάνσφιλδ
(Μελέτη)

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ:
'Η προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας

ΧΡ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ:
Βασικὰ ζητήματα τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης

Φ. ΣΤΡΟΒΣΚΙ:
Οἱ φοιτηταὶ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες

Κ. ΑΛΒΑΡΟ:
Βοτσεζάνα καὶ Πριμάντε
(Διήγημα)

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ:
Τρικυμίες
(Μυθιστόρημα—συνέχεια)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΛΑΛΑΟΥΝΗ:
'Η μουσικὴ ἑβδομάς

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΚΥΠΡΟΛΕΟΝΤΟΣ:
'Η προῖκα τῆς Μαριάννας
(Κυπριώτικη νουβέλλα—συνέχεια)

ΤΕΛΛΟΥ ΑΓΡΑ:
'Η κριτικὴ τοῦ βιβλίου

'Από τὸ σημερινὸ τεύχος ἀρχίζει (στὴν 16η σελίδα) τὸ μυθιστόρημα τοῦ

ΚΡΙΣΤΜΑΝ ΓΚΟΥΝΤΜΟΥΝΔΣΟΝ

ΠΡΩΤΗ ΑΝΟΙΞΗ

κατὰ φιλολογικὴν μετάφρασιν τοῦ κ. ΘΕΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΣΤΕΛΝΟΥΝ

'Αγαπητά «Νεοελληνικά Γράμματα».

'Επιτρέψατε μου νὰ εὐχαριστήσω τὸν συγγραφέα τοῦ «Μαρίαμπα», τὸν κ. Γιάννη Σκαρίμπα, γιὰ τὰ σεμνά, τὰ καλά, τὰ ἐνθουσιώδη λόγια ποὺ ἔγραψε γιὰ μένα. 'Ο κ. Σκαρίμπας ἐπρόσθεσε ὅμως καὶ μερικὰ διαφωτιστικὰ γιὰ ὡρισμένα σημεῖα τῆς κριτικῆς μου ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ 35ο φύλλο καὶ σ' αὐτὰ κυρίως θέλω ν' ἀπαντήσω μερικά.

Στὸ πρῶτο μέρος, ὁ κ. Σκαρίμπας ἔχει ἀπολύτως δίκιο. Τὸ λάθος εἶναι δικό μου. 'Ο «ὑπερρεαλισμὸς» φανερώνεται μὲ κάθε μέσο στὸ ἔργο του, καὶ, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἀνορθογραφία—σ' αὐτὸ ἐπιμένω. Ἤξερε ὅμως νὰ ἐξαιρέσω καὶ τὸ γράμμα τῆς μικρῆς ὑπηρέτριας καὶ τὴν Ἀπαντοχὴ τοῦ Μαρίαμπα. Στὸ πρῶτο, οἱ ἀνορθογραφίες εἶναι φυσικές. Στὸ δεύτερο, εἶναι ἐπιτηδεῖες : εἶναι χριστιανικές, μεγαλόψυχες! Μάλιστα, τὸ παραδέχομαι, καὶ λυποῦμαι πολὺ ποὺ παρεξήγησα τὸ πρᾶγμα, κι' ἀντὶς γιὰ ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ἐπαίνους στὸ σημεῖο τοῦτο τοῦ «Μαρίαμπα», τὸ ἔβρῆκα κάτι μᾶλλον ψεκτό.

Στὸ δεύτερο μέρος, ὁ κ. Σκαρίμπας νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ κρατήσω τὴν ἰδέα μου. Τὸ «ἄσμα τῆς Βερβένας»—ἐξακολουθῶ νὰ τὸ νομίζω—μετασκευάζεται καλλιτεχνικὰ (ἀφελῶ μὲ κάποιαν λιγλίγκα πειστικότητα,—ἀλλὰ ἡ «ἐπικόφορος πηγὴ τικὴ ἰκανότης» τῶν «ἀβροκνήμων» τὰ μετατοπίζει ἀντικαλλιτεχνικὰ—ἀνάλογα ἀπέναντα κοὶ ἀπαράλλαχα. Ἐπιμένω πως ἔξω συμβαίνει κάποιο ἀνεπαίσθητο λάθος, ὁ ὁποῖος σὲ φαρμακευτικὴ ζυγαριὰ. Κάποια ὑπερβολὴ στὸ ζύγισμα... κάποια παρέκκλισι. Βρίσκεται τάχα στὸ αὐτεξούσιο ἔφρίξιμα τῶν φωτῶν καὶ στὸ μεταφερόμενό τους ἄλλη θέση; 'Η στὸ ὅτι ἡ μετάπτισις χαρακτηρίζεται γιὰ «ἠθικὴ»—καὶ τὸ πῆδημα θυμίζει φάρσα, σκλιρυπάγκους, φθηνὴν ἐφευτία ; Δὲν θέρω, βὰ σκεφθῆ ἄνα...

Φιλικώτατα

Τ. ΔΡΓΑΣ

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 1ης σελίδος)

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ

'Ο σοφὸς φίλος κ. Ν. Βέης—τέως καὶ...δοσονούπω καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν—μᾶς πληροφοροῦσε προχθές, ὅτι ἔχει μεταφρασθῆ στὰ γερμανικὰ τὸ διήγημα τοῦ Καρκαβίτσα «Ὁ ἀφωρεσμένος». 'Αλλὰ πῶς, νομίζετε, καὶ ἀπὸ ποιόν; 'Από μιὰ...θρησκευτικὴ αἵρεσι, ποὺ ἤθελε ν' ἀποδείξῃ πόσο βάρβαρα ἔθιμα ἐπιτρέπει ὁ Χριστιανισμός!! Πάλι καλά. "Αν πρόκειται ἡ πνευματικὴ μας παραγωγὴ νὰ γίνῃ γνωστὴ στὴν Εὐρώπη, ἄς τὴν ἀφορίσουμε ὁλόκληρη. Μήπως ὁ Λασκαράτος, ὅταν τὸν ἀφόρισε ἡ ἐκκλησία, δὲν παρακαλοῦσε ν' ἀφορίση καὶ τὰ...παπούτσια τῶν παιδιῶν του γιὰ νὰ μὴ λυώνουν;

Η «ΦΥΓΗ»

"Αν ἐρωτᾶτε γιὰ τὸ πολύκροτο δρᾶμα τοῦ κ. Θ. Νικολαΐδη ἢ «Φυγὴ», σᾶς πληροφοροῦμε ὅτι...ἐξακολουθεῖ νὰ κρίνεται! Νέα κριτικὴ δημοσιεύει τώρα τὸ λαμπρὸ μηνιαῖο περιοδικὸ τῆς Θεσσαλονίκης «Μακεδονικὲς Ἡμέρες». 'Ασφαλῶς κανένα ἑλληνικὸ βιβλίο δὲν ἔχει κριθῆ τόσο πολύ.'Η «Φυγὴ» πάει νὰ γίνῃ .... ἀειφυγία.

ΠΩΛ ΜΠΟΥΡΖΕ

'Ο Πὼλ Μπουρζέ, ὁ πατριάρχης τοῦ συγχρόνου γαλλικοῦ μυθιστορήματος, πέθανε προχθὲς στὸ Παρίσι. Τὴ Μιστριώτη, ποὺ ὁ ἴδιος τὸ ἔχει σὰ σὲ ἡλικίας 83 ἐτῶν. Μαζὺ μὲ τὸν Πὼλ Βαλερὺ καὶ τὸν 'Εστωνὲ διεκδικοῦσε τελευταῖα τὸ βραβεῖο Νομπὲλ. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς δὲν τὸ πῆρε καὶ ὁ ἕνας δὲν θὰ τὸ πάρη τώρα ποτέ—ἐκτὸς ἂν τὸ πάρη, ἀκριβῶς γιατὶ πέθανε, ὅπως συνέβη (γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ βραβείου) πρόπερσι μὲ τὸ Σουπὸ ποιητὴ Κάρφελιντ. Πράγμα ὅμως ποὺ ἔκανε νὰ σηκωθοῦν στὸ πόδι, καὶ νὰ κραυγάσουν ἐνιαυτὸν τοῦ «πραξικοπήματος» ὅλοι οἱ ζωντανοὶ διεκδικηταὶ τοῦ βραβείου—καὶ προπάντων ὅσοι ... δὲν πρόκειται νὰ τὸ πάρουν ποτέ.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τὸ ρεσιτὰλ τῆς Μαργαρίτας Πέρα εἶχε καὶ μιὰ νότα πολὺ μελαγχολική: ἔδειξε τὶ βαθειὰ μεσάνυχτα ἔχομε γιὰ τὸ δημοτικό μας τραγοῦδι. Στὸ πρόγραμμα ὑπῆρχαν βέβαια ἕνα πλῆθος «δημοτικὰ τραγούδια» καὶ μάλιστα μὲ πολὺ ὑπερήφανα ὀνόματα συνθετῶν, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δὲν ἦταν παρὰ μιὰ παρωδία Made in Athens. Εὐτυχῶς ποὺ ἡ μεγάλη μας τραγουδίστρια ἔχει διατηρήσει ἀκαλλίοιωτο τὸ τῆς δημοτικοῦ τόνο τῆς καὶ μπόρεσε τουλάχιστον...ν' ἀναστενάξῃ τὰ διάφορα «ἀϊ—ἀϊ» ... γνησίως ἑλληνιστί.

ΤΑ ΖΩΑ ΜΟΥ ΑΡΓΑ

Μὲ τὴ θλιβερὴ αὐτὴ εὐκαιρία θυμούμαστε τὸ ἀνέκδοτο τοῦ μακαρίτη Μιστριώτη, ποὺ ὁ ἴδιος τὸ ἔχει διηγηθῆ. 'Ο γερμανὸς καθηγητὴς... Βεῖκχυς (ἀνάγνωθι: Μπαῖκ) ἔβαλε κάποτε τοὺς φοιτητὰς του νὰ τραγουδήσουν λαϊκὰ τραγούδια τοῦ τόπου των. "Ηρθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ Μιστριώτη. 'Αλλὰ ὁ κατόπιν τρομερὸς διώκτης τοῦ δημοτικισμοῦ, ἀν καὶ βέρος τριπολιτσιώτης, δὲν ἤξερε γρῦ ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ντροπιαστῆ ἄρχισε νὰ τραγουδάη τὴν...ἄρια ἀπὸ τὸ «Φρὰ Διάβολο»: «Τὰ ζῶα μου ἀργὰ διαβαίνουν τὰ βουνά...»! 'Η ἐκλογὴ τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ μπορεῖ νὰ ὑπῆρξε τότε τυχαία. Εἶνε ὅμως τόσο ....συμβολική!

ΚΑΙ ΟΛΙΓΟΣ ΜΠΑΧ

'Αλλὰ θὰ θυμηθῆμε καὶ τὸ ἄλλο ἀμίλητο ποὺ συνέβη πέρυσι στὸν «Παρνασσὸ», στὴ διαλέξι ποὺ κ. Γ. 'Αθάνας γιὰ τὸν ἀγνοημένο ποιητὴ τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν. Στὸ τενόρος τοῦ προγράμματος τραγουδοῦσε μερικὰ δήθεν βλάχικα, ἕνας ἐξαλλος νέος ἀπὸ τὴ γαλλικὴ ἀκαδημία καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν προκαλῆ : —«Μωρὲ δημοτικὰ τραγούδια εἶν' αὐτά; Δὲ ντρέπεσαι λίγο; "Ετσι τραγουδιῶνται τὰ δημοτικὰ τραγούδια;». Τὸ ἀκροατήριο, φυσικά, ἀναστατώθηκε, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ διακόψη τὸν διακόφαντα. Στὸ τέλος τῆς γιορτῆς διακοπῆς καὶ διακόμας συναντήθηκαν στὸ διάβρωμο κ' ἀρχισαν νὰ γροθοκοπιοῦνται. Τὸ ἐπεισόδιο κατοδικάστηκε ὡς βάρβαρο. 'Αλλὰ τί νὰ σᾶς ποῦμε; 'Αν πρόκειται νὰ μάθουμε νὰ τραγουδᾶμε τὰ τραγούδια μας, ἄς πέσει καὶ λίγο ξύλο. Μήπως ὁ Μπὰχ δὲ μάθαινε τοὺς μαθητάς του μουσικὴ μὲ τὸ ρόπαλο; 'Ο ἀπληροφόρητος Μέγας Φρειδερίκος τοῦ εἶπε κάποτε: «Θέλω, δάσκαλε, νὰ μὲ μάθῃς μουσικὴ μὲ τὸν ἴδιο ἀσφαλῆ τρόπο ποὺ διδάσκεις τοὺς μαθητάς σου».—«'Αδύνατον, Μεγαλειότατε», τοῦ ἀπήντησε ὁ Μπὰχ καὶ ..... ἐκράδαινε τὸ ἰστορικό του μπαστοῦνι!

ΖΑΚΥΕΙΝΩΤΑΤΟ

Ξέρετε τὶ καυγὰς ἔγινε μὲ τὴ μετονομασία τοῦ 'Εθνικοῦ Θεάτρου σὲ Βασιλικό. 'Εξ αἰτίας αὐτῆς ἔφυγε ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καὶ ὁ κ. 'Αχ. Κύρου. Λοιπὸν τὴν περασμένη ἑβδομάδα, στὸ μνημόσυνο τοῦ Πολίτη, ὁ ἐπίσημος ῥήτορας τῆς ἑσπέρας, ὁ κ. Ξενόπουλος, ἄρχισε τὴν ὁμιλία του ὡς ἑξῆς: «Τὸ Βασιλικὸ 'Εθνικὸ θέατρο.....». 'Ομολογήστε ὅτι δὲ μποροῦσε νὰ τὰ βολέψῃ διπλωματικότερα. Οὔτε ζακυθινώτερα.

ΤΟ ΘΥΜΑ

Νεότευκτο θεατρικὸ περιοδικὸ ἐπιτίθεται κενάντιαστ στὸν Ο' Νῆλ, ἐπειδὴ στὸ τελευταῖο ἔργο του ὁ μεγάλος 'Αμερικανὸς συγγραφέας ἐαναγυρίζει μετανοιωμένος καὶ συντετριμμένος στὸ χριστιανισμό. Κατὰ τὸ καλὸ περιοδικὸ ὁ Ο' Νῆλ ἦταν ἕως τώρα ἀπολογητὴς τοῦ κουμουνισμοῦ. Νὰ π.χ. ἡ «Ἄννα Κρίστι» ποὺ εἶνε ἕνα θῦμα .... τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῆς μπουρζουαζίας. Γιὰ φανταισθῆτε! Κι' ἐμεῖς ποὺ νομίζαμε ὅτι ἤταν θῦμα μόνον τῶν σκηνοθετῶν τοῦ 'Εθνικοῦ!

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
Γραφεῖα: Βουλῆς 1
Ὑπεύθυνος συντάκτης
Β. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Ἡπίτη 3

ΠΑΡΑΠΟΝΑ

'Ο κ. Σῶτος Σκούταρης μᾶς γράφει ἀπὸ τὸν Πειραιὰ καὶ παραπονιέται, ὅτι ὁ κ. Φῶτος Γιοφύλλης σὲ μιὰ τελευταία του διάλεξι γιὰ τὴν ...νικὴ ποίησι τῶν ... ἑκατὸ ἐτῶν, «ἐνῶ ἄρχισε ἀπὸ τὸ Σολωμὸ, τὸ Βαλαωρίτη, τὸν Κάλβο καὶ τελείωσε μὲ τὸ Χάγερ Μπουρζὶν καὶ τὸν Καββαδία, δὲν εἶπε τίποτε καὶ δὲν ἀνέφερε οὔτε τὰ ὀνόματα τῶν ἑξῆς ποιητῶν: Βιζυηνοῦ, Γρυπάρη, Δροσίνη, Πολέμη, Σουρῆ, Οὐράνη, Καρθαίου, "Αγρα, Μαυμελῆ, 'Αργυροπούλου, Χατζάρα, Μπελκέ, Γκόλφ, Παναγιωτοπούλου, Σημηρώτη, Καπελλᾶ, Σκαρίμπα, 'Αγθία, Μαρίας Πολυδούρη, κλπ.». Οὔτε πολλοὶ—καθὼς βλέπετε—ἀγνοήθηκαν οὔτε λίγοι. Δὲν μᾶς πληροφορεῖ ὅμως ὁ ἐπιστολογράφος μας, ἂν ὁ κ. Γιοφύλλης θυμήθηκε ν' ἀναφέρη τουλάχιστον τὸν ἑαυτό του. Εἴμαστε περίεργοι νὰ τὸ μάθουμε.

ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟΝ ΥΦΟΣ

Φίλος τοῦ περιοδικοῦ μᾶς στέλνει ἕνα ἀντίτυπον τῆς ὑπ' ἀριθ. 234 ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν (Διεύθυνσις Τελωνείων — Γραφεῖον Διευθυντοῦ). 'Από τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ ἔγγραφο ἀποσποῦμε τὴν ἑξῆς παράγραφο. Κρατᾶτε τὴν ἀναπνοή σας:

«Ἔχω τὴν προσωπικήν γνώμην, ὅτι προτάσσων τὸ ἀτομικόν μου παράδειγμα, ὡς ὑπαλλήλου εἰσελθόντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν κατόκιν διαγωνισμοῦ ὡς γραφέως γ' τάξεως καὶ ἐπὶ εἴκοσι τρία ἔτη διελθόντος ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἱεραρχίας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Διευθυντοῦ σ' τάξεως, μὲ μοναδικὸν παρασάτην τὴν μέχρι σχολαστικότητος ἐπίδοσιν εἰς τὸ καθήκον, ἄνευ προσφυγῆς εἰς οὐδεμίαν πολιτικὴν προστασίαν, ἄνευ ἀναμίξεως εἰς τίποτε ἀλλότριον, διὰ καιοῦμαι νὰ ἀπαιτήσω, ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ ὁριζομένου εἰς ἐμὲ ὑπὸ τῆς νέας μου ἀριοδιότητος, ἀπὸ ἀλόκληρον τελωνειακὸν κλάδον, ὅπως τοῦ λοιποῦ ἐμπνέται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐστηρᾶς νομιμότητος συνδυαζομένης μετὰ προσηνείας πρὸς τοὺς πολίτας καὶ συναδελφικῆς ἀγάπης καὶ συμπνοίας ἐν ταῖς μεταξὺ ὑπαλλήλων σχέσεσιν, μακρὰν τῶν σήμερον παρατηρουμένων δειχασιμῶν, τῆς ἐυπρεπείας, τῆς πειθαρχικότητος, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱεραρχικότητος, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱεραρχίας, ἐφ' ἧς στηρίζεται ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως, καὶ πρὸ παντὸς τῆς ἀπολύτου, μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης λεπτομερείας ἐπικρατήσεως τῆς περὶ ἠθικῆς ἰδέας, ἧς δυστυχῶς ἡ ἔνοια, ἑρμηνευομένη ὁλοὲν καὶ μετ' αὐξούσης ἐλευθεριότητος καὶ ἐλαστικότητος ἤγαγε εἰς διαφορὰν πολλῶν συνειδήσεων, ἧς ἀπόρροια εἶνε ἡ κακὴ ἰδέα ἥτις ἐπικρατεῖ προκειμένου περὶ τοῦ κλάδου ἡμῶν, ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου, λόγῳ τῆς τυπικότητος τῆς τελωνειακῆς νομοθεσίας, ἀπαιτεῖ τυφλὴν καὶ ἀ.ευ συμβιβασμὸν ἐφαρμογὴν τοῦ γράμματος τῶν νόμων ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἀδιάφορον καὶ ἀκεραίαν ἠθικὴν συνείδησιν. Ὑπογραφή: Πανεγ. Κωστσώνης.»

Δὲν πιστεύομε νὰ προκεται γιὰ τὸν ποιητὴ κ. Τάκη Παπατσώνη. Κάποια κακὴ συνωνυμία θὰ εἶνε. Περιμένουμε διάψευσι.

Η ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ
προσφέρει μὲ δραχμὰς
τὸν μῆνα ὅλα τὰ
ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ
ΠΕΝΤΕ ΜΝΗΜΕΙΩΔΗ ΕΡΓΑ
τοῦ κ.
ΑΝΤΩΝΙΟΥ Φ. ΧΑΑΑ
'Απαραίτητα διὰ κάθε διανοούμενον φιλοδοξοῦντα νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ διὰ μέσου τῶν αἰώνων 'Ελληνικὸν πνεῦμα.
1ον) Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ δρχ. 50.
2ον) ΤΑ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ ΚΑΙ Η ΣΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΣΙΣ (ὅπου δίδεται ἡ Κλεὶς τῆς Γνώσεως τῆς 'Αρχαίας 'Ελλάδος) δρχ. 100.
3ον) ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ δρχ. 25 (ὅπου ἀποκαλύπτεται ἡ ἀπόκρυφος διάταξις τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Αλφαβήτου).
4ον) ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΟΞΩΝ δρχ. 15.
5ον) ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ δρχ. 15. (Σύντομος εἰσαγωγὴ εἰς τὴν 'Ελληνικὴν Φιλοσοφίαν).
ΒΟΣΠΟΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ Δι. Η. 'Ηλιάδη. Μὲ πρόλογον 'Αντων. Φ. Χαλᾶ. Σελ. 96. 'Εκδοσις πολυτελείας. Δρχ.30.
Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῶν κ. κ.
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ
'Οδὸς Σταδίου 46 Α—'Αθῆναι.

Συνεπείᾳ παρακλήσεων καὶ ὑποδείξεων μεγάλου ἀριθμοῦ ἀγοραστῶν τῶν εἰς τεύχη κυκλοφορούντων ἔργων μας, ἀπεφασίσαμεν ὅπως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς 'Ιανουαρίου, τὰ ἔργα

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ
καὶ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

κυκλοφορήσουν ἀνὰ **δύο** τεύχη ἐξ ἑκάστου **ἑβδομαδιαίως** ἀντὶ ἑνὸς ὡς μέχρι σήμερον.

1935
1881
=54

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

Η ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

(ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

ΥΠΟΓΡΑΦΕΙΣΑ τὴν 2 Ἰουλίου (ν.χ.) 1881 ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Ελληνοτουρκικὴ συνθήκη, δι' ἧς παρεχωρήθη ἡμῖν ἡ Θεσσαλία σχεδὸν ὁλόκληρος καί, ἐν 'Η-πείρῳ, ὁ ἔκτοτε νομὸς Ἄρτης, σημειοῦ τὸ τέρμα τριετοῦς διπλωματικοῦ ἀγῶνος ὃν διεξήγαγεν ἡ ἐν 'Αθήναις κυβέρνησις στηριζομένη ἐπὶ τῆς διατάξεως τοῦ 24ου ἄρθρου τῆς Βερολινείου συνθήκης (13 Ἰουλίου 1878).

Ὅταν ἀπεφασίσθη ἡ σύγκλισις ἐν Βερολίνῳ διεθνοῦς συνεδρίου, ὅπερ θὰ ἐπελαμβάνετο τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν κυριοτέρων διατάξεων τῆς συνθήκης, ἧς τὴν σύναψιν εἶχον ἐπιδιδῶ οἱ Ρῶσοι εἰς τὸν Σουλτάνον, μετὰ τὴν νικηφόρον ἔκβασιν τοῦ πολέμου τοῦ 1877-78, ἐν 'Αγίῳ Στεφάνῳ τὴν 3 Μαρτίου 1878, ἡ 'Ελλὰς εἰς μάτην εἶχε προσπαθήσῃ νὰ παρουσιάθῃ εἰς τὸ συνέδριον, ἐπικαλουμένη τὸ ὅτι, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, τὸ πολυάριθμον ἐν Τουρκίᾳ 'Ελληνικὸν στοιχεῖον οὐδένα θὰ εὑρισκεν ὑπερασπιστὴν τῶν δικαίων του. Ἡ Εὐρώπη ἀπεφάσισεν ὅτι τοῦ συνεδρίου θὰ μετεῖχον μόνον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἓξ Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τῆς Πύλης. Οὐχ ἧττον, μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἀπεφασίσθη ὅτι οἱ ἐκπρεδυσοὶ τοῦ βασιλέως Γεωργίου θὰ ἐλαμβάνοντο δσάκις ἤθελε κριθῆ σκόπιμον νὰ γνωσθῆ ἡ γνώμη των, ἰδίᾳ ὅταν θὰ ἐξητάζετο ἡ κατάστασις ἐν ἢ εὑρίσκετο αἱ παρὰ τὴν 'Ελληνικὴν μεθόριον ἐπαρχίαι τῆς 'Οθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ ὄντως ἡ 'Ελληνικὴ ἀντιπροσωπεία, ἀπαρτιζομένη ἐκ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν, Θεοδώρου Δηλιγιάννη, καὶ τοῦ ἐν Βερολίνῳ πρέσβεως, 'Αλεξάνδρου Ραγκαβῆ, ἐκλήθη νὰ ἐμφανισθῆ πρὸ τοῦ συνεδρίου τὴν 29 Ἰουνίου (1878) ἵνα ἐκφράσῃ τοὺς πόθους τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως.

Εἰς τὸ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσε κατὰ τὴν ἐν λόγῳ συνεδρίασιν ὁ Δηλιγιάννης ἐξήτησε τὴν προσάρτησιν τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἠπειροθεσσαλίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τάξεως εἰς τὰς τοσοῦτον δοκιμασθείσας Τουρκικὰς αὐτὰς ἐπαρχίας. Ἐξετάσαντες ἐν μιᾷ τῶν ἑπομένων συνεδριάσεων τὸ ὑπόμνημα τοῦ Δηλιγιάννη (5 Ἰουλίου) οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δυνάμεων ἀπεδέχθησαν τὴν εἰς τὸ 'Ελληνικὸν βασίλειον προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ μεγάλου μέρους τῆς Ἠπείρου. Ἀντὶ ὅμως νὰ συμπεριλάβωσι φανερὰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην εἰς τὴν ὑπογραφεῖσαν τὴν 13ην Ἰουλίου τελικὴν συνθήκην, ἠρκέσθησαν, τῇ ἐπιμόνῳ παρακλήσει τῶν Τούρκων, νὰ ἀναγράψωσιν ἁπλῶς ἐν ἄρθρῳ 24ῳ διάταξιν οὕτω διατυπωθεῖσαν :

'Εν ἢ περιπτώσει δὲν κατορθοῦτο νὰ ἐπιτευχθῇ συμφωνία μεταξὺ Ὑψηλῆς Πύλης καὶ 'Ελλάδος ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ 13ῳ πρωτοκόλλῳ ὑποδεικνυομένην νέαν διαρρύθμισιν τῆς μεθορίου, αἱ ἓξ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐπιφυλάσσονται νὰ προτείνωσι τὴν μεσολάβησίν των εἰς τὰς δύο κυβερνήσεις νὰ διευκολύνωσι τὰς διαπραγματεύσεις.

Κατὰ τὰ ἐν τῷ 13ῳ πρωτοκόλλῳ διαλαμβανόμενα, οἱ πληρεξούσιοι τῶν ἓξ Μεγάλων Δυνάμεων, συζητήσαντες τὸ ὑπόμνημα τοῦ Δηλιγιάννη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 5 Ἰουλίου, ἐμειναν σύμφωνοι ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐπενεχθῇ μεταρρύθμισις τῶν ὑφισταμένων 'Ελληνοτουρκικῶν συνόρων καὶ ἐξέφρασαν τὴν γνώμην ὅτι ἡ νέα ὁροθετικὴ γραμμὴ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν κοιλάδα τοῦ Πηνειοῦ πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν τοῦ Θυάμιδος πρὸς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Διατυπώσαι ὡς ἔπραξαν τὸ 24ον ἄρθρον τῆς Βερολινείου συνθήκης, αἱ Μ. Δυνάμεις φαίνεται νὰ ἦσαν ὀλίγ. ἤττον πεπεισμέναι ὅτι ἡ ἀποφασισθεῖσα παραχώρησις εἰς τὴν 'Ελλάδα τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἠπείρου ἤτο ὁριστική καὶ δὲν θὰ προσέκρουεν ἐν τῇ πράξει εἰς σοβαρὰς δυσχερείας. Ἀλλ' ἡ Πύλη, εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης, ἀτεστήριξεν ὅτι τὸ ἐν Βερολίνῳ συνέδριον εἶχεν ἐκφράσῃ ἁπλῆν εὐχὴν περὶ καλυτέρας διαρρυθμίσεως τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς μεθορίου καὶ ἐπεδείξεν ἁπλῶς ὅτι αὐτη ἡ ἀ ἡ δ ύ ν α τ ο ν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐν τῷ 13ῳ πρωτοκόλλῳ χαραχθεῖσαν γραμμήν. 'Η γραμμὴ ὅμως αὕτη, κατὰ τοὺς ὁπουρχοὺς τοῦ 'Αβδοῦλ-Χαμίτ, οὐδένα ὑποχρεωτικὸν χαρακτῆρα ἐνείχε διὰ τὰς δύο ἀμέσως ἐνδιαφερομένας ἐπικρατείας, ἀφοῦ ἄλλωστε ἐπὶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ συνθήκῃ τῇ 13 Ἰουλίου προεβλέπετο ἐνδεχομένη μεσολάβησις τῶν Μ. Δυνάμεων, δι' ἧν περίπτωσιν ἡ ἀπ' ἐφεδίας συνεννόησις 'Ελλάδος καὶ Τουρκίας καθίστατο ἀνέφικτος.

'Η 'Ελληνικὴ κυβέρνησις τοὐναντίον ἔκρινεν, ὡς ἦτο φυσικόν, ὅτι ἡ ὀπὸ τὴν ἐπίσημον ὑπόσχεσιν τοῦ Βερολίνου ὡς ἁπλῆν εὐχὴν, μηδεμίαν συνεπαγομένην βὶ' αὐτοὺς ὑποχρέωσιν. Μετὰ ματαίας συζητήσεις, οἱ ἐν Πρεβέζῃ συνελθόντες ἀντιπρόσωποι τῶν δύο κυβερνήσεων ἐπαυθίσθησαν εἰς τὰ ἴδια, φθίνοντος τοῦ Μαρτίου, χωρὶς εἰς οὐδὲν νὰ καταλήξωσιν. 'Η ἀνάγκη ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων, ἡν αὐται εἶχον παντὶ τρόπῳ προσπαθῆσῃ νὰ ἀποφύγωσιν, ἀπέδειξεν οὕτως ἐπιτακτική. 'Η 'Ελληνικὴ κυβέρνησις ἐπεκαλέσθη ταύτην ἐπισήμως τὴν 4 'Απριλίου. Τῇ προτεθυμίᾳ τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν, Waddington, ἀπεφασίσθη τότε ὅπως καταλληθῇ μία νέα προσπάθεια ἐν ἐπειγοῦσῃ ἢ ἀπ' εὐθείας συνεννόησις τῶν δύο ἀμέσως ἐνδιαφερομένων κυβερνήσεων. Πρὸς τοῦτο ἐκλήθησαν ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία νὰ διορίσωσι πληρεξούσιους οἵτινες θὰ συνήχνονο αὐτὴν τὴν φορὰν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὴν ἐπιδλεψὶν των πρέσβεων τῶν Μ. Δυνάμεων ἐνα οὐτω διευκολυνθῇ ἡ ἐπιτευξὶς διεξαγωγὴ τῶν νέων διαπραγματεύσεων.

'Η πρώτη συνάντησις 'Ελλήνων καὶ Τούρκων πληρεξουσίων ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Τουρκικῇ πρωτεύουσῃ τὴν 22 Αὐγούστου 1879 (2). Τὴν 'Ελλάδα ἀντεπροσώπευσαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Πετρουπόλει πρέσβεις, Κουντουριώτης καὶ Βρᾶιλας-Ἀρμένης, τὴν δὲ Τουρκίαν ὁ ὑπουργὸς καὶ ὑψιπουργὸς καὶ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν ὑποστηριζόμενον ἀπόψεων. 'Ενῷ οἱ 'Ελληνες ἐπέμενον ἐπὶ τοῦ ὀτι τὰ νέα σύνορα ὤφειλον νὰ εἶνε σύμφωνα πρὸς τὰς διαταξεις τοῦ 13ου πρωτοκόλλου, οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔπαυον χαρακτηρίζοντες τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βερολίνου ὡς ἁπλῆν εὐχὴν, μηδεμίαν συνεπαγομένην βὶ' αὐτοὺς ὑποχ

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΚΥΠΡΟΛΕΟΝΤΟΣ

Η ΠΡΟΙΚΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ

ΚΥΠΡΙΩΤΙΚΗ ΝΟΥΒΕΛΛΑ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)

ΜΑΡΙΑΝΝΑ μὲ τὴν ἀναμμένη λαμπάδα στὸ χέρι, ἀκίνητη, ἀμίλητη, μὲ κάθε λειτουργία τοῦ κορυφοῦ, τῆς ὄψης, σταματημένη, προσατενίζε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σὲ ἄλλους ὁρίζοντες. Κάθε τὶ τὸ εὐγενικὸ κι' ὡραῖο ποὺ ἦταν καταταλαγμένο μέσα της φτερούγισε δυνατὰ στὰ σωθικά της καὶ ξεπετάχτηκε, ρίχνοντας ἀπὸ πάνω του τὸ ἀβάσταγο βάρος τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Λεύτερο κι' ἀνάλαφρο σὰν τὸν καπνὸ τοῦ θυμιατηριοῦ ἢ σὰν τὴν διάχυτη ἁρμονία τῶν κωδώνων καὶ τῶν πασχαλινῶν ὕμνων. Ἔννοιωθε τὸν ἑαυτό της πλημμυρισμένο ἀπὸ δυνατὸ — μὰ τόσο ἀνάλαφρο — κάμα ἀγάπης, στοργῆς, ἀφοσίωσης.

Συντημένη γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπ' τὸ σωματικὸ της λήθαργο, ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ πλάϊ της. Ἡ θύμησή της πέταξε μακρυὰ, στὸν ἀδερφό της. Τὸ κύμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς ἀνασαλεύτηκε δυνατὰ μέσα της. Μιὰ γλυκὰ ὑπερκόσμια τὴν πλημμύρισε. Χαμογέλασε ἀνάλαφρα καὶ δυθέστηκε ξανὰ στὸ θεῖο τῆς λήθαργο.

Βγήκαν ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν ψυχὴ ἀλαφρή, μὲ τὸ πνεῦμα ἐξαλλαμένο. Ἡ Μαριάννα μ' ἕνα δαθὺ στεναγμὸ ἔπνεψε νὰ ἠρεμήσουν πάλι μέσα της ἡ ἀνταραγμένα της αἰσθήματα ποὺ σὰν κύματα ποὺ χτυποῦν στὸ βράχο, ἔτειναν μὲ πόθο καὶ ὁρμὴ νὰ φτάσουνε τὸ θεῖο.

Ἦταν ἀκόμα νύχτα, μὰ δὲ θελήσανε νὰ κοιμηθοῦν. Καθήσαν ὅλοι στὴν κάμαρα τῶν γυναικῶν, φάγανε τυρὶ κ' ἀτὺγὰ κόκκινα καὶ πέρασαν τὴν ὥρα ἀσουβεντιάζοντας. Ὁ Χαρῆς διηγήθηκε μιὰ δμορφη ἱστορία καὶ γελάσανε. Ἡ Μαριάννα διηγήθηκε πῶς μιὰ φορὰ ποὺ ἀραδυάστηκε σ' ἀμπέλι της, ἄκουσε κ' ἐτυπᾶ ἀπὸ τόσο μεγάλη ἀπόσταση, ἢ ἐγκάλη καμπάνα τοῦ μοναστηριοῦ.

Τὸ πρῶτο πήγαν καὶ χαιρέτησαν τοὺς πατέρες, εὐχηθήκανε Χριστὸ Ἀνέστη καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸ χωριό. Τὰ χαμόσπιτά τους αἰσθήματα ξεχυθήκαν στὴν ἀτμόσφαιρα, στὸ δάσος, στὸ τοπίο.

Ὅλα γύρω πονιστήκανε, δωφτισπήκανε στὴ χαρὰ τῆς ἡμέρας. Τὰ πεύκα, τὰ πλατάνια, οἱ δαλανιδιές, τὰ σκλήθρα, καὶ τὰ χίλια δυὸ ἄλλα δέντρα καὶ θάμνοι τοῦ δάσους, νυθήκαν μὲ τὰ πειὸ πράσινά τους φορέματα, τὰ πουλιὰ δγάζανε τοὺς πειὸ γλυκοὺς λαρυγγισμοὺς τους, τὰ νερὰ τῶν χωσιῶν τρέχανε παιγνιδίζοντας πειὸ χαρούμενα ἀπὸ ἄλλοτε, γιὰ τὴν χαρὰ καὶ τὸ κελάρισμά τους ἀνάδινε πειότερη ἁρμονία.

Χίλιων εἰδῶν μυρωδιὲς ἀναδίδονταν ἀπὸ κάθε μεριὰ τοῦ γιορταστεροῦ δάσους, ἀπὸ κάθε πτυχὴ τοῦ ἐδάφους, κάθε κορφή, κάθε πλαγιά, κάθε χαράδρα. Τὸ θυμάρι ἔσμιχε τὴ μυρωδιά του μὲ τὸ ρεῖκι, τὸ ρεῖκι μὲ τὸ φετσίνι τοῦ πεύκου, καὶ τὸ φετσίνι μὲ ἄλλο φυτό, μὲ ἄλλο ἀρωματικὸ πράγμα, ἀγνωστο κ' ἀκαθόριστο. Ἔνοιωθε κανεὶς τὴν κάθε μιὰ μυρωδιὰ χωριστά, καὶ χωρὶς πάλι τὸν κάθε συνδυασμὸ δυὸ μυρωδιῶν, ταχῶν, πέντε, δέκα. Ω, τί ἀπειρία, τί ποικιλία, τί θάμδος!...

Βουτηγμένη, ὡς τὰ κατάδοδα τοῦ εἶναι της, στὴ θεία ἁρμονία τῆς φύσεως, ἡ Μαριάννα δὲ κατάλαδε πῶς οἱ ἄλλοι εἶχαν πειὰ προχωρήσει πολὺ καὶ πῶς ἔμεινε μόνη μὲ τὸ Χαρῆ. Ἄραγε ὁ Χαρῆς δὲ τὸ κατάλαδε οὔτ' αὐτὸς ἡ τόκανε ἀπὸ σκοπού; Μιὰ δαθειὰ χαράδρα δρισκόταν μπροστά τους, κατάφυτη ἀπὸ ροδοδάφνες, λυγαριές, δάφνες καὶ σφυρτιές. Λίγο νερὸ αὐλάκωνε τὴν κοίτη, σχηματίζοντας λιμνίτσα σὲ κάποιο σημεῖο. Ἀόμβιστα τὸ μουλάρι τῆς Μαριάννας ἔκανε πρὸς τὰ κεῖ. Ὁ Χαρῆς τὸ ἄφισε.

—Ἐἴψασε τὸ μουλάρι, εἶπε ὁ Χαρῆς.

—Κ.' ἐγὼ ἐδίψασα, ἔκανε ἡ Μαριάννα.

—Ἔλα νὰ σὲ κατεδάσω νὰ πιοῦμε.

Τὴν κατέδασε ἀπ' τὸ μουλάρι κι' ἀφίνοντας τὸ νὰ χορτάσει τὴ δίψα του τράδηξαν πειὸ πάνω, ὅπου τὸ νερὸ ἔπεφτε ἀπὸ ἕνα χαμηλὸ ὄχτο, σχηματίζοντας μικρὸ καταρράχτη. Ἔσκυψαν κι' ἤπιαν μὲ τὴ χοφκα τους. Μιὰ δεριεμένη ροδοδάφνη, ἀγκαλιασμένη μὲ μιὰ σκυνόπλαση σημυρειά, ἔρριχναν παχὺ ἰσκιο στὸ πλάϊ τους. Ἦταν κοντὰ ἐντεκα ἢ ὥρα κι' ὁ ἥλιος ἔκαιγε σχεδὸν στὸν ἀνοιξιάτικο οὐρανό.

—Καθόμαστε λιγάκι στὸν ἰσκιο νὰ ξαποστάσουμε; ρώτησε ὁ Χαρῆς.

—Ναί, μὰ οἱ ἄλλοι θὰ μᾶς χάσουνε. ἀπάντησε ἡ Μαριάννα, μὰ φαινόταν καθαρὰ ἀπὸ τὸ ὕφος της πὼς θὰ τόθελε πολὺ νὰ καθόταν λιγάκι ἐκεῖ στὸν ἰσκιο τῆς ωμορτιᾶς καὶ τῆς ροδοδάφνης, νὰ ξεκουραστεῖ καὶ νὰ ξεμουδιάσει ἀπὸ τὴν πολύωρη καδάλλα, μὲ τὸ αὐλάκι νὰ κυλάει στὰ πόδια της, μὲ τὸ δάσος νὰ ξαπλόνεται ἀπέραντο μπροστά της, μὲ τὸ ἀνάλαρο ἀεράκι νὰ τῆς δροσίζει τὸ πρόσωπο, μὲ τὸ ἁρμονικὸ κι' αἰώνιο μουρμούρισμα τῶν δένδρων νὰ τῆς χαϊδεύει ἡδονικὰ τὴν ἀκοή.

Ὁ Χαρῆς τὴν πῆρε ἐπ' τὸ χέρι καὶ τὴν ὁδήγησε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Καθήσαν πλάϊ-πλάϊ, ἐνῶ τὸ μουλάρι ξεδιψασμένο πειὰ ρίχτηκε στὰ θυμάρια, στὰ ρείκια καὶ στὶς σφυρτιές.

Ἐκεῖνος τράδηξε τὴν Μαριάννα στὴν ἀγκαλιά του. Αὐτή, ξαφνιασμένη κάπως ἀπ' τὸ ἀπότομο, ἔκανε ἔλαφρη κίνηση ν' ἀποτραδηχτεῖ, μὰ γρήγορα ἐγκαταλείφθηκε δλότελα στ' ἀγκάλιασμά του. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ δρίσκανε μιὰ τέτοια εὐκαιρία, μόνοι κάτω ἀπ' τὸ ἀπειρο δλέμμα τοῦ Θεοῦ, κι' ὁ Χαρῆς ἤθελε νὰ ἐπωφεληθεῖ. Ξαναμμένος ἀπ' τὸν χαλινωμένο πόθο καὶ τὶς ἀνικανοποίητες ὁρμὲς τῆς νιότης, ρίχτηκε ἀπάνω στὴ Μαριάννα σὰν ἐρεθισμένος παλαιστὴς ἐπάνω στὸν ἀντίπαλό του. Τὸ μυαλό του ἦταν σκοτεινιασμένο, κάθε πνευματικὴ λειτουργία σταμάτησε. Γιὰ λίγες στιγμὲς τὸ ζτῆρος ἔσπασε σὲ μιὰ τιτανικὴ προσπάθεια τὶς ἀτσαλένιες του ἀλυσίδες καὶ τὸ αἰσθητήριο τοῦ ἐνστίκτου ρίχτηκε μπροστὰ μὲ φουρτουνιασμένη μανία.

Ἡ ἡδονικὴ ἐγκατάλειψη τῆς Μαριάννας ποὺ ἀκολούθησε τὴν πρώτη ἐνστικτώδικη ἀπορροφητικὴ κίνηση, κυνήγησε κάτω ἀπ' τὴν ὁρμὴ τοῦ ξεχαλίνωτου πόθου ἐκείνου. Ἡ γυναίκεια εὐαισθησία, πολὺ λεπτὴ γιὰ ν' ἀνθέξει σ' ἕνα τέτοιο μάνιασμα, λύγισε, τσακίστηκε, ἔγινε κουρέλι, σκόνη. Ὁ πόνος τῆς γυναίας ποὺ διψᾶ τὴν ἡδονὴ μεταδλήθηκε ἀπότομα σὲ φόδο, τὸ φόδο τοῦ νικημένου ποὺ κυνηγᾶ ὁ δραίνει στὸ στῆθος του τὸ ἀτσαλένιο γάντο τοῦ ἀδυσώπητου ἀντιπάλου.

Ἡ Μαριάννα ἄρχισε νὰ χτυπιέται, ν' ἀντιστέκεται, νὰ ξεφωνίζει, μὰ τὰ μπράτσα ποὺ τὴν κρατοῦσαν ἤταν ἀτσαλένια, ἡ θέλησή του τὴν εἶχε ἀναποδογυρισμένη γάμω πάνω τυφλή, κουφή, δουδή, δούλη τοῦ ξαφνοξεπνιφείου ἐνστίχτου.

Λίγα λεπτὰ ἀργότερα, ἡ Μαριάννα καδισμένη κολλητὰ στὶς ρίζες τῆς ροδοδάφνης, ξεμαλάρα, γεμάτη χόματα καὶ λάσπες, ἔκλαιε σιγανά. Πάρα πέρα ὁ Χαρῆς καδόταν σκεφτικὸς ἀναταλίνοντας δαρειά, ἀπὸ ἀνέπιπτη κούραση. Καὶ πειὸ κάτω τὸ μουλάρι ἀμέριμνο ἔκανε πειράματα, ποιὸ φυτὸ ἦταν φαγώσιμο καὶ ποιὸ δὲν ἦταν.

Δ'

Ἡ ἐποχὴ τῶν κερασιῶν ἔανάφθε πάλι. Εὐτυχὼς ἡ σοδειὰ ἦταν καὶ φέτος καλή. Οἱ ζωηρὲς ἀνησυχίες τῆς Μαριάννας διελύθηκαν. Τὸ ἔλλειμα τοῦ μετρήματος θὰ συμπληρωνόταν κι' ἔτσι θ' ἀπαιτοῦσε ἐλεύθερα πειὰ ἀπ' τὸν Χαρῆ νὰ γίνει ὁ γάμος σύντομα, γιατὶ ἔν, ὅτως φοδόταν, εἶχε μέσα της παιδί, ἐδὲν θὰ μποροῦσε δέβαια νὰ περιμένει ἕαναα τὰ Χριστούγεννα. Ἐπανοῦ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα εἶχαν ἤδη ἀνταλλάξει μερικὲς σκέψεις μὲ τὸ Χαρῆ,—χωρὶς δέδαια νὰ τοῦ ἀναφέρει τίποτε γιὰ τὸ μέτρημα—κι' ὅπως κατέλαδε ἤταν κι' αὐτὸς σύμφωνος νὰ γίνει ὁ γάμος συντομότερα ἀπ' ὅ,τι λογάριαζαν ἀρχικῶς.

Μιὰ μέρα τρυνοῦσαν στὸ περιδόλι τῆς Μαριάννας. Ἦταν κι' ὁ Χαρῆς μαζὶ καὶ δοηθοῦσε. Ἕνα παιδὶ ἤρθε καὶ τοὺς γύρεψε. Τοὺς ἔφερε τὴν εἴδηση πῶς ὁ Γιακουμῆς τοῦ Χαράλαμπου ἤθε ἀπ' τὴ Λευκωσία καὶ τοὺς ἔφερε νέα τοῦ Μιχαλάκη. Ὄντας γύριζαν στὸ χωριὸ τὸ δράδυ, νὰ περάσουν ἀπ' τὸν καφενὲ νὰ τὸν ζητήσουν.

Αὐτὸ τοὺς ἀνησύχησε. Εἶχαν ἀπελπιστεῖ πῶς θάχουν ποτὲ καμιὰ καλὴ εἴδηση ἀπ' τὸ Μιχαλάκη. Μὰ κι' ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, ὁ γέρος τοῦ τοὺς μηνύσε ὁ Γιακουμῆς ἤταν τέτοιος ποὺ νὰ τοὺς δάζει σ' ἀνησυχίες. Πρώτα γιὰ νὰ μάθει πῶς δούλευαν σ' αὐτὸ τὸ περιδόλι, θὰ πεῖ πῶς ἔψαξε νὰ τοὺς δρεῖ, ρώτησε, ἔτρεξε δεξιὰ κι' ἀριστερά. Ἀρα κάτι τὸ σοδαρὸ θάχε νὰ τοὺς πεῖ. Ἀλλοιώς θὰ περίμενε τὸ δράδυ ποὺ θὰ γυρίζαν, νάοβεῖ στὸ σπίτι νὰ τοὺς εὕρει. Ἤταν νωρὶς τὸ ἀπόγευμα κι' ἕνα ἀπ' τὰ κοφίνια ἤταν ἀπὸ ὄμρα γεμάτο, ραμμένο, ἔτοιμο. Ἡ Μαριάννα τὸ φορτώθηκε καὶ τράδηξε κατὰ τὸ χωριὸ μόνη. Δὲν ἄντεχε νὰ περιμένει νὰ δρεθοῦν γιὰ νὰ τελειώσει ὁ τρύγος.

Πέρασε ὅπως ἦταν ἔτσι φορτωμένη ἀπ' τὸν καφενὲ καὶ γύρεψε τὸν Γιακουμῆ. Δὲν ἦταν ἐκεῖ. Πῆγε σπίτι. Ἀπόθεσε τὸ κοφίνι καὶ τράδηξε νὰ τὸν δρεῖ στὸ σπίτι του. Μόλις καὶ τὸν πέτυχε ἔτοιμο νὰ δγεῖ.

—Ὥρα καλή, θειὲ Γιακουμῆ. Καλωσόρισες!...

—Καλώς τὴν Μαριάννα. Κόπισε μέσα.

Ἡ Μαριάννα μπῆκε μέσα καὶ κάθισε στὸ κάθισμα ποὺ τῆς πρόσφερε ἡ κυρὰ Ἀσπασία.

—Μᾶς μήνυσες γιὰ τὸ Μιχαλάκη, θειὲ Γιακουμῆ. Δὲν ἔξερω μὰ...μᾶς ἔχει πιάσει φόδος. Τὸν εἶδες; Τί γίνεται; Εἶνε καλά; ....

Ὁ Γιακουμῆς σοδαρὸς κύτταξε χάμω ἀμίλητος. Φαινόταν σκεφτικὸς χωρὶς νὰ εἶνε. Μηχανικὰ τίναξε μὲ τὸ δάχτυλο τὴ στάχτη τοῦ τσιγάρου του ποὺ δὲν πρόφτανε νὰ σχηματίσει. Ἡ Μαριάννα τὸν παρακολουθοῦσε περιμένοντας μ' ἀγωνία. Τὸ πρόσωπό της ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἔπερνε ἔκφραση πονετική. Τέλος ὁ Γιακουμῆς σήκωσε ἀργὰ τὸ κεφάλι.

—Αὐτὸ τὸ παιδί, ἄρχισε ἀργὰ καὶ σοδαρά, πρέπει νὰ τὸ προσέξετε. Θὰ πάει γαμένο κι' εἶνε κρίμα !

Ἡ Μαριάννα ἀνατρίχιασε. Ἔννοιωσε τὸ αἷμα της νὰ τραδιέται ἀπ' τὶς φλέδες.

—Γιὰ τὸ Θεό, θειὲ Γιακουμῆ. Μίλα καθαρά. Ἔπαθε τίποτε;

—Εἶνε ἄρρωστος, πολὺ ἄρρωστος... Στὸ νοσοκομεῖο.

—Στὸ νοσοκομεῖο; ξεφώνησε ἡ Μαριάννα τρέμοντας σύγκομψη. Παναγιά μου!...Μὰ τί ἔχει;...Θειὲ Γιακουμῆ γιὰ τόνομα τοῦ Θεοῦ, τί ἔχει; Μίλα, πές μου τί ἔπαθε; Ἀπὸ τί ἀρρώστησε; Ἀπὸ πότε εἶν' ἄρρωστος;...

—Μὴν τρομάζεις, Μαριάννα. Δὲν ἔχει καὶ σκουδιὰ πράγματα. Μὰ χρειάζεται κάτι νὰ γίνει. Πρέπει νὰ πάει καμιὰ ἀπὸ σᾶς στὴ Λευκωσία. Μπορεῖ νὰ χρειαζεται νὰ τὸν φέρετε στὸ χωριὸ ὡς ὅτου νὰ γίνει καλά.

—Μὰ τί ἔχει, θειὲ Γιακουμῆ; Τί ἀρρώστεια ἔχει, δὲν ξέρεις;

— Νὰ σοῦ πῶ...καλὰ-καλὰ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάδω...Δὲν ἔξερω...Ἔξω μονάχα πὼς πρέπει νὰ πεταχτῆτε νὰ τὸν δῆτε.

Ἡ Μαριάννα εὐχαρίστησε κι' ἔφυγε. Ἤταν σὰν ζαλισμένη. Τὸ μυαλό της μπερδέφτηκε, δὲν μποροῦσε νὰ σκεφτεῖ. Ἔννοιοθε μονάχα ἕνα πράγμα νὰ τὴν πιέζει, σὰν δάρος, σὰν πικρα. Σὰν τὸ συναίσθημα ποὺ νιώνει μιὰ καταστροφὴ ἀναπαύσφυη ἢ μιὰ δανάσιμη ἀρρωστιὰ κάτι τέλος πάντων σὰν ἀπογοήτευση, σὰν δαρυεστρμὸς. Ἔφτασε στὸ σπίτι της γρηγόρτερα ἐλαφρὰ σὰν μεθυσμένη. Ἄνοιξε τὴν πόρτα κι' ὥρμησε μέσα μ' ἕνα λυγμό. Ρίχτηκε στὸ κρεδάτι κλαίοντας.

Τὰ ἀφθονα δάκρυα ποὺ ἔχυσε τῆς ξεκαδάρισαν τὸ μυαλό. Ἄρχισε νὰ σιλογίζεται τί νἄχει ἄραγε ὁ ἀδερφός της. Τῖς προάλλες ποὺ ἤρθε στὸ χωριὸ γιὰ τοὺς ἀρραδῶνες της ἤταν πολὺ χλομὸς κι' ἀδύνατος. Τί νὰ ἔχει;... Ἀχ! ξεροκέφαλο!...Ξυφορὲς πάει νὰ τοὺς ἀνάφει στὸ κεφάλι!.... Ὡστόσο πρέπει νὰ πάνε σύντομα νὰ τὸν δροῦνε. Νὰ δοῦν τί ἔχει. Ἂν εἶν' ἀνάγκη, νὰ τὸν φέρουν στὸ χωριὸ νὰ τὸν ἔχουν κοντά τους, νὰ τὸν περιποιηθοῦνε, νὰ τὸν κάνουν καλά, νὰ μὴ τὸν ἀφίσουν νὰ πάει ξανὰ πίσω ἀν δὲν γίνει ἀλότελα καλά, ἂν δὲν δυναμώσει, ἂν δὲν γίνει ὅπως ἦταν πρώτα προτοῦ νὰ φύγει ἀπ' τὸ χωριό, γερός, ροδοκόκκινος, εὐθυμος.

Θὰ τὸν δάλει στὸ καινούργιο της σπίτι. Εὐτυχὼς ποὺ δρέθηκε κι' αὐτό! Βλέπεις ποὺ θὰ χρειοστεῖ; Θὰ μένει πάντα κοντά του. Ἀνάθεμα κι' οἱ δουλειὲς καὶ τὸ καλό τους! Ρημάδια νὰ γενοῦνε δλα! Αὐτὴ θὰ κάθεται κοντὰ στὸ Μιχαλάκη της, θὰ τὸν περιποιεῖται, θὰ τοῦ κρατάει συντροφιά, θὰ τὸν κάνει καλὰ μὲ τὴν ἀγάπη της, μὲ τὴ στοργή της.

Βγνέφνη στὸ χρεδδάτι δυθίστηκε σ' ἕνα εἴδος μισολήθαργου. Τὸ μυαλό της τὸ περνοῦσαν κομματιαστὲς σκέψεις, διαφορετικὲς ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη, μπερδεμένες, ἀσυνάρτητες. Ὁ Μιχαλάκης, στεγνὸς ὅπως τὸν εἶδε τὴν τελευταία φορά, τῆς εἶπε κάποια ἀσήμαντη κουδέντα—τότε στοὺς ἀρραδῶνες—ποὺ τώρα τὴν πρωτοθυμήθηκε. Ὁ Χαρῆς προσπαθεῖ ἀδέξια νὰ τὸ ρίξει στὸ ἀστεῖο...αὐτὸ ποὺ τῆς ἔκανε τότε... τὸ νεῦρο νὑρίεψαν ἀπ' τὸν Κύκκο. "Ἔχει ἕνα παιδὶ στὴν κοιλιά της. Ὁ Μιχαλάκης τί χλωμὸς ποὺ εἶνε. Θεέ μου!... Ἀλάνης τί χλωμὸς ποὺ εἶνε. Θεέ μου!... Ξαπλωμένος σ' ἕνα κρεδδάτι τοῦ νοσοκομείου ἀνασαίνει δαρειά, ὑποφέρει. Ἡ μάννα της κι' ἡ ἀδερφή της στὸ περιδόλι ἀναρωτιοῦνται τί νὰ συμδαίνει ἄραγε!... Φορτώνονται τὰ γεμάτα κοφίνια καὶ ξεκινοῦν γιὰ τὸ χωριό. Ὁ Γιακουμῆς λέει στὴ γυναίκα του ἐκείνα ποὺ ἔκρυψε τῆς Μαριάννας. Θεέ μου!... Δὲν τῆς τὰ εἶπε λοιπὸν ὅλα; Τῆς ἔκρυψε εἶποτε; Μπάμ!...μπάμ!...Πῶς χτυποῦσε ἐπείνη ἡ μεγάλη καμπάνα τὴ Λαμπρὴ στὸ Μοναστήρι! Θυμάται ἕνα δράδυ μὲ τὸν μεκαρίτη τὸν πατέρα της ποὺ ξενύχτησαν στ' ἀμπέλι γιὰ νὰ φυλάνε τὶς σταφίδες νὰ μὴν τὶς κλέψουν. Μιὰ καμπάνα, ἕνας ἤχος μακρυνός, ἀμπόκωσμα, ἔφτασε ὡς τ' ἀφτιά της. Μὰ ἀκούονταν λοιπὸν ἀπὸ τόσο μακρυά: Ἐκεῖνο τὸ δράδυ ψάγανε τραχανὰ μὲ τυρὶ δρασμένο μέσα. Πῶς νὰ γίνει τὸ νερὸ νὰ μὴ γεμίζει μὲ χούβελες τὸ χανάκι; Θὰ τῆς τὸ ρίξει τὸ σπίτι καμιὰ νύχτα τὸ χειμώνα!...Πανάκια μερικά, ἕνα μωρουδάκι,—ἀγόρι ἢ κορίτσι;—γυρίζουν μὲ τὸν Μιχαλάκη ἀρρωστο ἀπὸ τὴ Λευκωσία, πρέπει νὰ γίνει ὁ γάμος, τώ, τώ, τώ, ὁ κόσμος δλέπει πῶς εἶνε ἕγκυος, μὰ ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος ποὺ τὴν δείγνει γαμογελῶντας εἰρωνικὰ σὰν πάει στὴ δρύση; Ξεγεννήματα. Πόσο μιὰ χρὴ ἤταν αὐτὴ σὰν γένηκε ἡ μάννα τῆς τὴ Χρυσῆ!...Μὰ θυμάται σὰν νἄταν γτές...Μὰ σοῦστσου!...Ἀλήθεια! Θυμάται καὶ τὴ γέννηση τοῦ Μιχαλάκη. Πῶς, πῶ, πῶ!... Ὁ Πέτρος μικρὸς πάει στὸ σκολειό. Ὁ Χαρῆς...; Ὁ Χαρῆς...ἄ, νὰ...νὰ...νὰ...μὰ τί κάνει!...στάσου στάσου...Ἔπιασε μιὰ φωλιὰ μὲ πέντε ἀηδονάκια!... Ἡ Μαριάννα τὸν ἐμάλωσε. Ἤταν ἀχτὸ χρονῶν τότε.

Ξαφνικὰ τὴν πῆρε ὁ ὕπνος.

♣

Ἤταν ἀκόμα νύχτα. Ἡ Μαριάννα κι' ἡ μητέρα της καδάλλα στὰ μουλάρια τοῦ Φιλιππὴ ποὺ ἀκολουθοῦσε πεζὸς ἀπ' πίσω, διέσχιζαν τοὺς ἐρημικοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, σηριάνοντας γιὰ τὸ Καλὸ Χωριὸ νὰ πάρουν τὸ τραίνο τῆς Λευκωσίας. Οἱ πετεινοὶ δὲν ἄρχισαν ἀκόμα νὰ κράζουν, οὔτε οἱ γυναῖκες νὰ φωνάζουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὰ δώματα καὶ τὶς αὐλές. Ὡστόσο ποὺ καὶ ποὺ ἀκουόταν ἡ φωνὴ κομιᾶς γυναίκας, χοντρὴ καὶ τσακιστὴ ἀπὸ τ' ἀγουροξύντυμα, τὸ θυμομένο γρύλλισμα κανενὸς χοίρου, τὸ γαύγισμα ἑνὸς σκυλιοῦ.

Τὸ τικ-τὰκ-τὰκ τῶν ὀπλῶν τῶν μουλαριῶν ἀντηχοῦσε παράξενα στὸ λιθόστρωτο, ξυπνόντας ἀπ' τὰ κοιμισμένα σπίτια ἐλαφροὺς ἀντίλαλους. Οἱ τρεῖς ταξειδιῶτες σώπαιναν. Ὁ καδένας ἤταν δυθισμένος στοὺς συλλογισμούς του. Ὁ ἀγχωμένος ποὺς ξέρει τί νὰ συλλογιόταν...Ἴσως ἀν θα μπορέσει νὰ δρεῖ ἀγώγι στὴν ἐπιστροφή γιὰ νὰ μὴ γυρίσει ἀδειανός, ἴσως ἀναθυμιέται κανένα ποὺ ἔχει μαζί του ναραδέρια, ἴσως νὰ μάλωσε μὲ τὴ γυναίκα του... Ἡ ἐγγὰ γιὰ τὴν ὥρα νυστάζει. Ἀφίνει τὸ κεφάλι της νὰ πέσει, ποὺ τὴς ἔκοδε τὴν ἀνάσα, ποὺ τὴς ἔφερε ἐλαφρὲς ζάλες, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἤταν πρόκειται ν' ἀντικρύσει κανεὶς τὸ ἀγνωστο ποὺ νὰ προκαλεῖ φρίκιαση, ἢ ὅπως ἤταν πρόκειται ν' ἀνταμώσει ἕνα πρόσωπο ποὺ τὸ ντρέπεται, ποὺ τὸ φοδᾶται, ἢ ποὺ τ' ἀγαπάει πολύ.

♣

"Ὀντας κατέδηκαν ἀπ' τὸ τραίνο στὸ σταθμὸ τῆς Λευκωσίας, σταμάτησαν γιὰ μιὰ στιγμὴ συλλογισμένες: Ποῦ θὰ πήγαιναν νὰ τὸν δροῦνε;—Ποῦ δρίσκοται; Ὁ Γιακουμῆς τοὺς εἶχε πεῖ πὼς δρίσκοταν στὸ νοσοκομεῖο. Ποιὸ νοσοκομεῖο; Ἕνα νοσοκομεῖο ὑπάρχει στὴ Λευκωσία ἄραγε; Κι' ἔπειτα ποῦ καδόταν; Σᾶμπως ἤξεραν; Ἡ κυρὰ Κεριακοῦ εἶχε πάει στὴ Λευκωσία πρὸ τριῶν χρονῶν κὰ δεῖ τὸ γυιό της, μὰ θυμόταν τώρα τοὺς δρόμους, μιὰ δδομάδα ποὺ εἶχε μείνει; Καὶ νὰ τοὺς θυμόταν, κρατοῦσε ἀκόμα τὸ ἴδιο δωμάτιο ὁ Μιχαλάκης; Τί κοντὲς ποὺ ἤταν μὲ τὴ μαρωτήσουν λεκτοφέρειες τὸν Γιακουμῆ!... Μὰ τοὺς ἔφειγε μυαλὸ μὲ τὸ ξαφνικὸ ποὺ τοὺς ἤρθε;

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ *συνέχεια*

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ - ΜΑΛΑΜΟΥ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΨΥΧΕΣ

Βραβεῖον Ἀκαδημίας

Δραχ. 22

Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΔΥΟ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ Κ. Χ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἱστορία τῆς Τέχνης εἶνε ἕνας κλάδος σχεδὸν ἀγνωστος εἰς τὸν τόπο μας. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ πρώτη μελέτη τοῦ εἴδους σπηρξε τὸ βιβλίο τοῦ κ. Μπέρτου γιὰ τὸ μεγάλο ζωγράφο τῆς Ἰταλίας, τὸ Τζότο. Τὸ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» δημοσίευσαν ἀρκετὰ ἄρθρα τοῦ κ. Πρεβελάκη ἐπάνω σὲ σχετικὰ θέματα. Ὁ κ. Πρεβελάκης εἶπε τὶς γνώμες του. Ὁ κ. Καρούζος βγαίνει σήμερα νὰ τὶς ἀντικρούσῃ. Ὁ κ. Καρούζος δὲν εἶνε μόνον ἕνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους ἀρχαιολόγους μας ἀλλὰ καὶ ἕνας μονάδικος σπεσιαλίστ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Τέχνης. Οἱ γνώμες του πρέπει νὰ διαβαστοῦν μὲ βαθειὰ καὶ συγκεντρωμένη προσοχή. Τὸ περιοδικὸ μας εἶνε ἐτοιμὸς νὰ προσφέρει τὶς στῆλες του γιὰ ἕναν πόλεμο ἐξίσου στοχαστικὸ καὶ περιπτοῖδη γόρω ἀπὸ μιὰ τοσο εὐγενῆ ὁπόθεση.

Α'.

ΙΝΑΙ φαντάζομαι, αὐτόνομο ὁ ἕνας ἀνθρωπος ποὺ ἐδῶ καὶ 4—5 χρόνια ἐχαιρέτισε μὲ ἀνυπόκριτο ἐγδουσιασμό τὰ πρῶτα τὴν Ἑλλάδα φανερώματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, αἰσθάνεται καὶ τώρα τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφράσῃ τὴ χαρὰ του ποὺ στὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» ὁ κ. Πρεβελάκης ἀφιέρωσε συστηματικὰ τὴ στοργὴ του καὶ τὸ πνεῦμα του σ' αὐτὴ τὴ ἄγνωστη ἀκόμα γιὰ μᾶς γῆ, ποὺ εἶνε ὅλη μάγια ταὐτόχρονα ὅμως καὶ τὴ στενοχώρια του καὶ τὴν ἀπησυχία του, γιατὶ βλέπει ὅτι ἡ καλὴ πρόθεση μένει πολὺ πιὸ δῶδε ἀπὸ τὸ σκοπό της.

Δεὐνόπρχει ἐλπίδα ὅτι θὰ μπορέσουμε ποτὲ νὰ κάμωμε πραγματικὰ δική μας καὶ τὴν καινούργια τοὐτη ἐπιστήμη, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη, ἀν δὲν συνηδίσομὲ τὸν ἑαυτό μας νὰ εἶς συντομέρεις στὸ ταξεῖδι νὰ μηαλὰ τὴν ὁρεύσῃ; Ξεγεννήματα. Πόσο μεγὰ ἦταν αὐτὴ σὰν γένιγκε ἡ μάννα τῆς τὴ Χρυσῆ!...Μὰ θυμάται σὰν νἄταν γτές...Μὰ σοῦστσου!...Ἀλήθεια! Θυμάται καὶ τὴ γέννηση τοῦ Μιχαλάκη. Πῶς, πῶ, πῶ!... Ὁ Πέτρος μικρὸς πάει στὸ σκολειό. Ὁ Χαρῆς...; Ὁ Χαρῆς...ἄ, νὰ...νὰ...νὰ...μὰ τί κάνει!...στάσου στάσου...Ἔπιασε μιὰ φωλιὰ μὲ πέντε ἀηδονάκια!... Ἡ Μαριάννα τὸν ἐμάλωσε. Ἤταν ἀχτὸ χρονῶν τότε.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἱστορία τῆς τέχνης εἶνε ἕνας κλάδος σχεδὸν ἀγνωστος εἰς τὸν τόπο μας. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ πρώτη μελέτη τοῦ εἴδους σπηρξε τὸ βιβλίο τοῦ κ

πράματα καταλαβαίνομε καὶ ἀπὸ τὸ εἶδος.

Κατηγορήθηκε τὸ ζευγάρι αὐτὸ ὅτι δὲν ἐξαντλεῖ ἄλλη τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη, ἀλλὰ ἀφήνει ἔξω πολλὲς περιόδους, π.χ. τὶς ἀρχαϊκές. Εἶνε βέβαια σωστὸ ὅτι ὁ Woelfflin, γιὰ νὰ συλλάβει καλύτερα τὰ γνωρίσματα τῶν δυὸ αὐτῶν ἐννοιῶν, περιορίστηκε στὶς ἐποχὲς ποὺ αὐτὰ παρουσιάζονται πιὸ καθαρά, στὴν κλασικὴ καὶ στὸ μπαρόκο ἔχει ὅμως καὶ ὁ ἴδιος, καὶ τὸ λέει ρητά, ὅτι καὶ οἱ προκλασικὲς ἐποχὲς εἶνε πλαστικές, τοὺς λείπει μονάχα ἡ συνείδηση τῆς «πλαστικότητας» τους, εἶνε ἐπιπεδικές, ἀλλὰ ἀσύνειδα ἐπιπεδικές κλπ. Μένει ὅμως τὸ βασικὸ γεγονὸς ὅτι ἡ τέχνη, κάθε φορὰ ποὺ βρίσκεται στὴν «ἀρχὴ» της, ἀρχίζει μὲ μέσα καὶ μὲ φόρμες πλαστικές—ἀττικές, ποὺ τὶς διαμορφώνει ὁλόκληρα καὶ καθαρώτερες καὶ πιὸ συνειδητὲς ὡς τὸ κλασικὸ τῆς στάδιο· καὶ ὅτι μετὰ τὴν κλασικὴ ἐποχὴ διαμορφώνεται σιγὰ—σιγὰ ἀπὸ τὰ ἀντιπλαστικὰ στοιχεῖα, ποὺ γεννήθηκαν μέσα στὸ πλαστικὸ στάδιο, τὸ ζωγραφικὸ στίλ' κι' αὐτὸ ζεῖ κάμποσον καιρὸ ὥσπου, ἀπὸ διάφορες ἀφορμὲς καὶ κάτω ἀπὸ ὁρισμένες συνθῆκες, νὰ παραχωρήσει τὴ θέση του πάλι στὸ πλαστικό, μὰ τώρα πιὰ ἐπάνω σὲ καινούργια βάση. Ἂν ὅτι τὸ δανείστηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἱστορία τῆς τέχνης καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει τὸ ἀνακάτωσε μὲ στοιχεῖα ξένα του ὡς τὸ σημεῖο νὰ τὸ ἀναποδογυρίσει, εἴτε δεχτοῦμε ὅτι τὸφτιαξε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καινούργιο μὲ ἀφετηρία δική του, ἄλλη ἀπὸ τὴ συνηθισμένη) ἀποδείχνεται ἀχρηστο καὶ ἀνεφάρμοστο στὴν ἱστορία τῆς τέχνης, ἄρα φεύτικο. Ἐπειδὴ ὁ λόγος μας πῆρε πολὺ μάκρος εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ περιορισοῦμε σὲ βεβαιώσεις, χωρὶς νὰ δώσομε καὶ τὶς ἀποδείξεις καὶ νὰ ποῦμε ὅτι: δὲν εἶνε σωστὸ πὼς ἡ «ἑλληνική τέχνη» βλέπει τ' ἀντικείμενα μὲ τὸ πλοστικὸ τους νόημα, γιατὶ ἡ ἑλληνική τέχνη στὴν πραγματικότητα γνώρισε καὶ τὰ δυὸ εἴδη τῆς φόρμας, καὶ τὸ πλασικὸ—ἀττικὸ καὶ τὸ ζωγραφικὸ—ὀπτικό, ἔστω κι' ἂν συγκρινόμενη μὲ τὴ ρωμαϊκὴ π.χ. μένει πάντα πλαστικότερη ἀπ' αὐτήν. Ἀντίθετα, οἱ ἀρχαῖες ἀνατολικὲς τέχνες, παρὰ τὴ βεβαίωση τοῦ κ. Π., μ' ὅλες τὶς διακομάνσεις ποὺ παρουσιάζει ἡ ἐξέλιξή τους δὲν ξεπέρασαν σχεδὸν καθόλου τὸ πλαστικό—ἀπτικὸ πλαίσιο· δὲν ἀπορεῖ ὁλοσδὲν δηλαδὴ ἀντίθεση μὲ τὴν ἑλληνική, ἀλλὰ τοναντίον στὴν ἐρχὴ πάνε μαζί της, ὅστερα ὅμως ἡ τελευταία ξεμακραίνει ἀπ' αὐτές καὶ ποχωρεῖ ἀλλοῦ. Γιὰ τὶς συνέπειες ποὺ ἔχει στὸ ἱστορικὸ διάγραμμα τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἡ βασικὰ λαθεμένη καὶ ἄγονη θεωρητικὴ βάση τοῦ κ. Π., ὁρμόδιοι εἶναι φυσικὰ νὰ μιλήσουν οἱ εἰδικοὶ βυζαντινολόγοι· ἐγὼ ὅμως ὁμολογῶ ὅτι βοφβαια πολὺ καὶ γι' αὐτές.

Τέλος τὸ ἴδιο λαθεμένη καὶ ἄτυχη εἶνε ἡ βεβαίωση τοῦ κ. Π. ὅτι τὸ γλυπτικὸ δράμα φέρνει ἀπὸ «φυσικὴ ἀκολουθία» στὴ μιμητικὴ τέχνη, ἐνῶ τὸ ζωγραφικὸ αὐτὸ διεμφυλεῖται (ἐκεῖ ἀρχαϊκὴ θὰ 'κανε ἔναν ἄλλο, ἐξπρεσιονιστική). Καὶ ἡ ἑλληνικὴ τέχνη καὶ οἱ νεότερες εὐρωπαϊκὲς γνώρισαν μέσα στὸ πλασικὸ τους στάδιο πρῶτα πρῶτα τὶς ἔκφρασης ποὺ ἦταν κυβερνῶντας τὴν θεϊκὴ μεγαλοσύνη (ἀρχαϊκὲς τέχνες)· καὶ μέσα στὸ πλαστικὸ τους στάδιο πάλι γνώρισαν, στὶς παραμονὲς τῆς κλασικότητάς τους, καὶ τὴν ἄλλη μορφή, τὴ μιμητική, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἐεχάσουν πιά. Καὶ ὁ λόγος εἶνε ὅτι ἀπὸ φυσικὴ ἀκολουθία δὲν βγαίνει τίποτε, μὰ ἀπολύτως τίποτε· γιατὶ τὸ φυσικὸ δεδομένο τὸ πλάθει ἀδιάκοπα καὶ πλάθεται μαζί του ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ἡ παραγωγικὴ σχέση τῆς κοινωνίας μὲ τὰ φυσικὰ δεδομένα, ποὺ εἶνε σχέση διαλεκτική· ἡ σχέση αὐτὴ εἶνε τὸ «φυσικὸ δεδομένο».

Τὰ ἴδια βασικὰ ἐλαττώματα καὶ πρὸ παντὸς ἀδιαφορία γιὰ τὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης βρίσκομε καὶ στὰ ἄρθρα τοῦ κ. Π. γιὰ τὰ ζητήματα τῆς παράσταση τοῦ χώρου, ποὺ θὰ τὰ ἰδοῦμε στὸ ἑπόμενο ἄρθρο.

Χ. ΚΑΡΟΥΖΟΣ

ΕΠΙΠΛΑ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ
Ἐπισκεφθῆτε τὴν μεγαλειτέραν Ἔκθεσιν
ΑΦΩΝ ΛΑΟΥΔΗ
Ὁδὸς Πανεπιστημίου 34 καὶ Χαρ. Τρικούπη.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ : «Ὁ καλὸς ἄνθρωπος», σάτυρα.—Ἀλεξάνδρεια, ἐκδ. εἰκνς Κασιγάνη.

Καὶ μ' ἄλλην εὐκαιρία ἔτυχε νὰ γράψω ὅτι ὁ Βηλαρᾶς, ὁ Χριστόπουλος, ὁ Λασκαράτος (κι' ἄλλοι δέδοια) θὰ ἠμποροῦσαν ὀρθότατα νὰ θεωηθοῦν, μέσα στὴν Νεοελληνικὴ φιλολογία, ὡσὰν οἱ—καθυστερημένοι ἐστω— ἀντιπρόσωποι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κλασικισμοῦ. Ἔπειτα ἤρθαν τὰ χρόνια τοῦ ρωμαντισμοῦ καὶ ὁ κλασικισμὸς ἐλησμονήθηκε. Τίποτε ὅμως δὲ χάνεται στὸν κόσμο — καὶ ἀξίζει μὲ μολύβι, ἔστω κι' ἂν μιλᾶμε γιὰ ἀγαλμα). Τοῦτο κι' ὁ ἴδιος ὁ κ. Π. φαίνεται ὅτι τὸ ξέρει ἢ τὸ ἔχει διαβάσει, ἀφοῦ λίγο πρακάτω λέει ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ζωγραφικὴ (ποὺ γι' αὐτὸν εἶνε «ζωγραφικὴ» τύπου) ὑποτάζει τὸ σχέδιο στὸ χρῶμα· μὰ τότε, πῶς συμβιβάζεται αὐτὸ μὲ τὴν ἀντίθετη βεβαίωση ποὺ ἔκαμε παραπάνω;

Φτάσαμε λοιπὸν σὲ τέτοιο ἀξεδιάλυτο σκοτάδι, ποὺ τὸ ζευγάρι τῶν ἐννοιῶν τοῦ κ. Π. (εἴτε πιστέψομε ὅτι τὸ δανείστηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἱστορία τῆς τέχνης καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει τὸ ἀνακάτωσε μὲ στοιχεῖα ξένα του ὡς τὸ σημεῖο νὰ τὸ ἀναποδογυρίσει, εἴτε δεχτοῦμε ὅτι τὸφτιαξε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καινούργιο μὲ ἀφετηρία δική του, ἄλλη ἀπὸ τὴ συνηθισμένη) ἀποδείχνεται ἄχρηστο καὶ ἀνεφάρμοστο στὴν ἱστορία τῆς τέχνης, ἄρα φεύτικο. Ἐπειδὴ ὁ λόγος μας πῆρε πολὺ μάκρος εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ περιορισοῦμε σὲ βεβαιώσεις, χωρὶς νὰ δώσομε καὶ τὶς ἀποδείξεις καὶ νὰ ποῦμε ὅτι: δὲν εἶνε σωστὸ πὼς ἡ «ἑλληνική τέχνη» βλέπει τ' ἀντικείμενα μὲ τὸ πλοστικὸ τους νόημα, γιατὶ ἡ ἑλληνική τέχνη στὴν πραγματικότητα γνώρισε καὶ τὰ δυὸ εἴδη τῆς φόρμας, καὶ τὸ πλασικὸ—ἀττικὸ καὶ τὸ ζωγραφικὸ—ὀπτικό, ἔστω κι' ἂν συγκρινόμενη μὲ τὴ ρωμαϊκὴ π.χ. μένει πάντα πλαστικότερη ἀπ' αὐτήν. Ἀντίθετα, οἱ ἀρχαῖες ἀνατολικὲς τέχνες, παρὰ τὴ βεβαίωση τοῦ κ. Π., μ' ὅλες τὶς διακομάνσεις ποὺ παρουσιάζει ἡ ἐξέλιξή τους δὲν ξεπέρασαν σχεδὸν καθόλου τὸ πλαστικό—ἀπτικὸ πλαίσιο· δὲν ἀπορεῖ ὁλοσδὲν δηλαδὴ ἀντίθεση μὲ τὴν ἑλληνική, ἀλλὰ τοναντίον στὴν ἐρχὴ πάνε μαζί της, ὅστερα ὅμως ἡ τελευταία ξεμακραίνει ἀπ' αὐτές καὶ ποχωρεῖ ἀλλοῦ. Γιὰ τὶς συνέπειες ποὺ ἔχει στὸ ἱστορικὸ διάγραμμα τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἡ βασικὰ λαθεμένη καὶ ἄγονη θεωρητικὴ βάση τοῦ κ. Π., ὁρμόδιοι εἶνε φυσικὰ νὰ μιλήσουν οἱ εἰδικοὶ βυζαντινολόγοι· ἐγὼ ὅμως ὁμολογῶ ὅτι βοφβαια πολὺ καὶ γι' αὐτές.

Τέλος τὸ ἴδιο λαθεμένη καὶ ἄτυχη εἶνε ἡ βεβαίωση τοῦ κ. Π. ὅτι τὸ γλυπτικὸ δραμα φέρνει ἀπὸ «φυσικὴ ἀκολουθία» στὴ μιμητικὴ τέχνη, ἐνῶ τὸ ζωγραφικὸ αὐτὸ διεμφυλεῖται (ἐκεῖ ἀρχαϊκὴ θὰ 'κανε ἔναν ἄλλο, ἐξπρεσιονιστική). Καὶ ἡ ἑλληνικὴ τέχνη καὶ οἱ νεότερες εὐρωπαϊκὲς γνώρισαν μέσα στὸ πλασικὸ τους στάδιο πρῶτα πρῶτα τὶς ἔκφρασης ποὺ ἦταν κυβερνῶντας τὴν θεϊκὴ μεγαλοσύνη (ἀρχαϊκὲς τέχνες)· καὶ μέσα στὸ πλασικὸ τους στάδιο πάλι γνώρισαν, στὶς παραμονὲς τῆς κλασικότητάς τους, καὶ τὴν ἄλλη μορφή, τὴ μιμητική, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἐεχάσουν πιά. Καὶ ὁ λόγος εἶνε ὅτι ἀπὸ φυσικὴ ἀκολουθία δὲν βγαίνει τίποτε, μὰ ἀπολύτως τίποτε· γιατὶ τὸ φυσικὸ δεδομένο τὸ πλάθει ἀδιάκοπα καὶ πλάθεται μαζί του ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ἡ παραγωγικὴ σχέση τῆς κοινωνίας μὲ τὰ φυσικὰ δεδομένα, ποὺ εἶνε σχέση διαλεκτική· ἡ σχέση αὐτὴ εἶνε τὸ «φυσικὸ δεδομένο».

Τὰ ἴδια βασικὰ ἐλαττώματα καὶ πρὸ παντὸς ἀδιαφορία γιὰ τὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης βρίσκομε καὶ στὰ ἄρθρα τοῦ κ. Π. γιὰ τὰ ζητήματα τῆς παράστασης τοῦ χώρου, ποὺ θὰ τὰ ἰδοῦμε στὸ ἑπόμενο ἄρθρο.

Χ. ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Ἀρχεῖα τῆς Παιδιατρικῆς Κλινικῆς, ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Γεωργ. Ν. Μακκᾶ.
Τόμος Α'.
Δραχ. 125
Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

EMILE VERHAEREN : «Οἱ πρωΐνές ὧρες καὶ οἱ ὧρες τοῦ ἀπομεσήμερου», μετάφραση Μάρκου Τσιριμώκου.

Δὲν θὰ εἶναι ὁ συνειθισμένος «κριτικὸς κρίκος», ἀν πῶ ὅτι φανερὴ γίνεται ἀκόμη μιὰ φορὰ ἡ ἔλλειψη κριτικῆς ἐνημερότητας στὴ φιλολογικὴ κίνηση. Γιὰ τὴ μεταφραση ἀυτὴ δὲν ὑλοκλήρων σιάλογῶν τοῦ Βεράρεν, τὶς περίφημες «Heures claires» καὶ «Heures d' apres midi»—ἔργο, ποὺ, ἂν κρατηθοῦν μερικὲς ἀναλογίες, νομίζω ὅτι στέκει (γιὰ τὰ Γράμματα τοῦ 1935) σιμὰ στὴ μεταφραση τῆς Θείας Κωμωδίας» τοῦ Καζαντζάκη,— δὲν εἶδα νὰ γίνη ἀκόμη κανένας λόγος ἢ τοὐλάχιστον ὁ λόγος ποὺ θὰ ἔπρεπε. Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἐξηγήσω τοῦτο δέβαια γιὰ ἀποδοκιμασία τῆς κριτικῆς! Εἶναι ἀπροσεξία της. εἶναι ὁ ἀκεπάρκεια. Αὐτὸ τὸ παραδέχομαι, μόνο ποὺ δὲν ἠλέπω μὲ ποιὸν τρόπο θὰ διορθωθῆ.

Ἐρωτικὰ ποιήματα στὴ γυναῖκα του περιέχουν κ' οἱ δυὸ αὐτὲς οἱ συλλογὲς τοῦ Βέλγου συμβολιστοῦ, ἡ πρώτη γραμμένη στὰ νειάτα, ἡ δεύτερη στὴν ὥριμη ἡλικία — τοῦτο φαίνεται κι' ἀπὸ τοὺς διάφανα μεταφρασικοὺς τίτλους «Ὧρωνὲς ὧρες». «Ὧρες τοῦ ἀπομεσήμερου» —Ποιήματα στὴ γυναῖκα του! Εἶχαν ἀλήθεια θεωρηθῆ—καὶ στὰ εὐρωπαϊκὰ Γράμματα—παράξενα κ' ἐξαιρετικά. Μὰ γιατί τάχα : Πρῶτματα ἐξωτερικά, περιβάλλει ὁλόγυρά μας, δὲν ὑπάρχει, παρὰ γιὰ νὰ ξυπνᾶ καὶ νὰ ἐκφράζη τὸν κόσμο μας τὸν ἐσωτερικό. Μόνον ἐκεῖνος ὑπάρχει, μόνον αὐτὸν ἠμποροῦμε νὰ τὸν κρίνωμε. Κάθε τὶ λοιπὸν ἔστω καὶ τὸ πιὸ «πεζὸ», ἠμπορεῖ νὰ ξυπνήσῃ μέσα στὸν ἄνθρωπο, μέσα στὸν καλλιτέχνη τὸ ποιητικὸ στοιχεῖο : κ' ἀπὸ τότε κ' ἐξῆς, κ' ἐκεῖνο θὰ γίνῃ ποιητικό. Ἔτσι, τὸν ἔρωτα—τὸ πολύτιμο καὶ πολυλύτναιμο κ' ἀπέραντο συναίσθημα τὸ ἐρωτικό,—ὁ Βεράρεν δὲν τὸ αἰσθάνθηκε γιὰ ἄλλη γυναῖκα, παρὰ γιὰ τὴ γυναῖκα του,—· ἴσως ὅστερα ἀπ' τὸ γάμο του.

Ὡς τότε, ἦταν ὁ ἄρροστος, ὁ ἀποπλανημένος, ὁ τραγικὸς φυσιολάτρης τῆς Φλάντρας, ὁ πεισιθάνατος.

«Ἔρτασα τόσο ἀργὰ
κοντὰ στὴ γλῶσα τῆς ματιᾶς σου...
...πρὸς τὰ δυὸ σου χέρια, τὰ ἠσυχ'
(σπλωμένα
ἀπ' τὸ κενοῦ τὰ βάθη κοτ' ἐμένα.»
(σελ. 14).

Μὰ ἀπὸ τότε κ' ὕστερα ἔγινε ὁ ἐρστὴς κ' ὁ σύζυγος κ' ὁ σύντροφος, ὡς τὰ τέλη τῆς ζωῆς ! Ἂν ἀνατρέχει κανὰ στὰ χρόνια τοῦ ἀγάμου, (συγνὰ τὸ κάνει κα σ' ἄλλες σελίδες), εἶναι μόνο γιὰ νὰ καταρστῆ ! Ὁ ἔρωτας,—ἀλήθεια δὲν ἔχει τὴν τραγικὴ οὐσία στὸ ἔργο τοῦ Βεράρεν, ὅπως ἔχει ἡ Φύσις, ἡ πολιτεία, τὸ πνεῦμα, ἡ ζωή, ὁ θάνατος. Ὁ ἔρωτας εἶν' ἡ ἐκκλησία του, ἡ θρησκεία του—γαλήνιος, λαμπρός, γεμάτος ἐγκώμια, γεμάτος τὴν πιὸ σπάνια, ὅσο κ' εὐτυχισμένη ταπείνωσι κ' ἐνῶ ἡ ἀγάπη τῶν συνθέτων, εἴτε διαλογμένων ἀπὸ τὰ κοινὰ («ἀθεόφοβος», «ἀνημοσκορζίζων», «χλιποκλίβηρος» κλπ.), εἴτε αὐτοσχεδιασμένων ἀπὸ τὸν ἴδιο μὲ τέχνη καὶ φυσικότητα («χρυσοδυφαντος», «ψυχοδέγνομαι», «κακογεράματος», «δεντροξεθεμελιωτής», «εὐδαφονόμι», «πολιθέλιος», «ψυχομερτὼς»).

Ὅσο ὅμως γιὰ τὴ λογικὴ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ποιήματος, θὰ εἶχε κανείς πάλι, κάποιαν ἐπιφύλαξη...Νομίζω δηλαδὴ ὅτι τὰ νοήματα δὲν ἔχουν πάντοτε τὴν κανονικὴν ὑπόταξη —τὰ μερικὰ στὰ γενικὰ—καὶ, φυσικά, χάνουν τὴν προσδευτικὴν ἐλληνίοντα. Γενικὰ καὶ κεριὰ νοήματα εἶναι πάντοτε ἀνάμεικτα, κ' ἔτσι ἡ ἐπιφύλαξη δὲν ἀποφεύγεται ἄλλος διέλου.

(Συνέχεια εἰς τὴν 15ην σελίδα)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

FORTUNAT STROWSKI
ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ

Ἐγκαινιάζομε σήμερα τὴ νέα αὐτὴ σελίδα τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» μὲ τὴ κωπάτη μελέτη τοῦ γαλλικοῦ σοφοῦ Φορτουνὰ Στρόβσκι γιὰ τὴ ζωὴ τῶν φοιτητῶν ἀνὰ τοὺς αἰῶνες. Ὁ Φορτουνὰ Στρόβσκι εἶν' μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς ἐνδιαφερώτερες μορφὲς τῆς Παρισινῆς πνευματικῆς κινήσεως. Γιὰ τὶς πολλὲς του ἀνησυχίες ἔξω ἀπὸ τὶς αὐστηρὰ ἐπιστημονικὲς του εἰδικότητες καὶ γιὰ τὸ συνκινητικὸ του ἔρωτα πρὸς τὸ θέατρο θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῆ ὁ Ἀνδριάδης τῆς Γαλλίας. Ἡ θεατρικὴ θεωρία του καὶ ἡ προσωπικότης του ὡς ἐρευνητέγνου θεατρικοῦ κριτικοῦ ἔχει ἐξέτασῆ ἀλλοτε σ' ἕνα ἄρθρο τοῦ κ. Θ. Ἀδαμαντιάδη. Τὴ σημερινὴ του μελέτη θὰ διαβάσουν μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον οἱ νέοι τῶν Πανεπιστημίων μας. Λιτὴ, ἀνεφελὴ καὶ σοφὴ, εἶνε μιὰ πολύτιμη πληροφορία γιὰ τοὺς πνευματικοὺς τῶν συναδέλφους ὅλων τῶν λαῶν καὶ τῶν αἰώνων.

Α'. ΑΡΧΑΙΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Ἰ χιλιάδες χρόνων ποὺ ἡ ἀνθρωπότης πέρασε ἀπὸ πρόσδο σὲ πρόσδο ἕως τὴ στιγμὴ ποὺ ἔφθασε τοὺς πραγματικοὺς ὀργανωμένους πολιτισμούς, δὲν μᾶς φαίνεται παρὰ σὰν ἀπλὰ σημεῖα μέσα στὸ γοργὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Ἡ ἀποφασιστικὴ πρόοδος συνετελέσθη ὅταν ἡ ἐπιστήμη ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν πρακτική. Οἱ σπουδασταὶ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη πάυουν νὰ εἶνε ἁπλοὶ μαθητευόμενοι. Μαθαίνουν τὶς ἀρχὲς τὶς γενικὲς ἀλήθειες, καὶ τὴν σταθερὰ μέθοδο, πρὶν ἀρχίσουν νὰ μαθαίνουν τὴν ἐφαρμογή.

Ἡ ἔλξις τοῦ μανθάνειν γρήγορα μεγαλώνει μέσα σ' αὐτὴ τὴν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μέσα σὲ μιὰ ζωὴ ὁλόενα πιὸ εὐκολη. Ἐν ἀπὸ τὰ παλιὰ ἐκείνα ρολόγια. Οἱ Αἰγύπτιοι (καὶ ἀναμφιβόλως καὶ οἱ Φοίνικες, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι κ.λ.π.) ἦσαν πρὶν ἀπ' ὅλα ἀριθμοδόμοι. Γιὰ νὰ εὐθυγραμίσουν τὰ κανάλια τους πόσοι ἀρχιτέκτονες καὶ ὑδραυλικοὶ τοὺς χρειαζόταν! Γιὰ νὰ κτίσουν τὶς ἀπέραντες πόλεις των πόσοι ἀχιτέκτονες καὶ γλύπται καὶ γεωμέτραι !

Σφιγμένοι στὰ στενὰ των ἐνδύματα οἱ γυιοὶ τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν πλουσίων ὀστῶν ἐσχίζαν τὸ πλῆθος τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν σκλάβων, σπιγαίνοντες στὰ σχολεῖα. Τὰ σχολεῖα αὐτὰ ἦσαν ἀπλὰ καὶ ἀναμφιβόλως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἦταν ἕνα ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους σκοποὺς τῆς διδασκαλίας αὐτῆς. Συγχρόνως γιὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐγλωττία του ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς μάθαινε ἱθικὴ καὶ ἱστορία, καὶ οἱ σχολὲς τῶν ρητόρων ἦταν ἐπίσης σχολὲς ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ὁ ρήτωρ πολὺ γρήγορα ἀπέκτησε ἀντιλήψεις : τοὺς σοφιστάς. Ὁ σοφιστὴς δὲν ἐνδιαφερόταν καθόλου γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη. Δίδασκε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ δείξῃ ἀληθινὴ μιὰ ἴδεα ποὺ τὴν ἤθελε καὶ τὴν εὑρισκε καλλίτερη γιὰ τὸν ἑαυτό του. Μάθαινε πῶς γελοῦν τοὺς ἀνθρώπους καὶ πῶς μπορεῖ νὰ τοὺς ἐξουσιάσῃ κανείς..Ἡ λεπτὴ τέχνη ἀπὸ τὰ πετύχαινε καλλίτερα στὶς κακὲς ὑποθέσεις παρὰ στὶς καλές.

Πήγαινε ἀπὸ πόλη σὲ πόλη, ἐνῶ προηγεῖτο ἡ φήμη του, ποὺ τὴν πρόσχεε ἐξαιρετικά. Ὅταν μὲ μιὰ πόλη τελείωνε τὸ ἐετύλιγμα τῶν λαπίρων του ποὺ ἀὲν ἦταν καὶ πολλοὶ ἔφευγε γιὰ νὰ πάῃ νὰ θαυμάσῃ τὴ νεολαία μιᾶς ἄλλης πόλης. Γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν σοφιστῶν αὐτῶν ὑπῆρχε εὐτυχῶς τὸ παράδειγμα τῶν νεκρῶν τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος, οἱ στίχοι τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλῆ καὶ ἐπίσης, ὕστερα ἀπὸ τὴ διδασκαλία ἑνὸς Πυθαγόρου ἢ διδασκαλία ἑνὸς Πλάτωνος, ἑνὸς Ἀριστοτέλους, ἑνὸς Ἀρχιμήδους, ἑνὸς Διογένους.

Γ'. Ο ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Ἡ Ρώμη ἐκὶ ἕνα μεγάλο διάστημα δὲν ἤταν παρὰ ἕνα στρατόπεδο ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐβγαιναν οἱ κατακτηταὶ τοῦ κόσμου. Οἱ λεγεῶνες της ξεκινοῦσαν γιὰ τὴν ἀνατολή, τὴ δύση, τὸν βορρᾶ, τὸ νότο, ὑποτάσσοντες λαοὺς καὶ πόλεις.

Τὰ σχολεῖα τους λοιπὸν ἐμοιαζαν μὲ τὰ σχολεῖα ποὺ εἶχε ἐπιβάλει ὁ Λυκοῦργος στὴ Σπάρτη. Θὰ ἔνιωθαν ἀσφαλῶς τὴν παρουσία ἑνὸς μυστηριώδους λαοῦ, μὲ τὴ σκοτεινὴ καὶ ἀγρια θρησκεία, τὸν Ἑτρούσκων. Ἀλλὰ ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Ρώμη δοκίμασε τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ ὁ δικός της ἔγινε ὁλότελα ἑλληνικός. «Ἡ Ἑλλὰς ὑποδουλωθεῖσα ὑπεδούλωσε τὸν ἀάνανσον νικητή της». Καὶ τὰ σχολεῖα τῆς Ρώμης ἔγιναν ὅμοια μὲ τὰ σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

Πρέπει νὰ θαυμάσῃ κανεὶς τὴν καλὴ τύχη νὰ ἔγιν ὁ πολιτισμὸς μὲ τὴν ὁποίαν ἡ ρωμαϊκὴ τραχύτης ὑψώθηκε ὡς τὴν πιὸ ἐκλεπτυσμένη κουλτοῦρα. Ὁ Κικέρων ἔλεγε στὸ φίλο του Κόϊντο, διοικητὴ τῆς Ἀχαΐας : «Νὰ θυμάσαι ὅτι πηγαίνοντας νὰ διοικῆσῃς Ἕλληνες ποὺ ἔχουν δικαιοπολιτεῖαι ὅλους τοὺς λαοὺς δι-

Νεαρὸς Ἀθηναῖος ἐξεταζόμενος στὸ γυμνάσιον

δίου. Ἡ ἄλλη ἦταν σκεπασμένη μὲ πλατάνους. Στὶς παλαίστρες ἐσύχναζαν μᾶλλον οἱ ἀθληταὶ παρὰ οἱ κυρίως σπουδασταί.

Τὸ γυμνάσιον εἶχε ἕνα διευθυντὴν, ὑπεύθυνον ἀπέναντι τῆς πολιτείας. καὶ πάντοτε χιμώμενον ἐξαιρετικά. Ὁ διευθυντὴς αὐτὸς ἐπέβλεπε τὰ πάντα, εἶχε ὑπὸ τὰς διαταγάς του πολλοὺς ὑφισταμένους, καὶ ἰδιαιτέρως ἀνθρώπους ἐφωδιασμένους μὲ δέργες διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς πειθαρχίας.

Ἀπὸ τὰ δεκαετρία ἢ δεκαεπτὰ των χρόνια οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαιρναν τὸ δρόμο τοῦ προσάστρια τοῦ Ναοῦ. Δὲν εἶχαν ὅλα γυμνασίου. Ὑπὸ τὴν αὐστηρὴ καθοδήγηση μὲ τὸ κεράλι ψηλά, τὰ μάτια χαμηλωμένα. Καθισμένοι στὰ θρανία μάθαιναν τὰ γράμματα, τὴν ἀριθμητικὴ, τὴν γεωμετρία.

Τὰ μαθήματά τους δὲν τὰ καθώριζαν αὐστηρὰ προγράμματα ὅπως σήμερα. «Οἱ γνώσεις ἑνὸς μικροῦ Ἕλληνος, γράφει ὁ Φεστυτὲρ στὴ βιβλιογραφία τοῦ Σοκράτη, ἦσαν πολὺ περιωρισμένες. Μάθαινε ποιήματα, τὰ διάβαζε καὶ τὰ ἔγραφε. Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν μερικὲς γνώσεις ἀριθμητικῆς καὶ σχε-

Σοφιστὴς (ἀπὸ ἀρχαῖον ἀγγεῖον. Μουσεῖον Βερολίνου)

μη. Ἄφηνε στὸν φιλόσοφο τὴ διαλεκτική, δηλαδὴ τὴν τέχνη τοῦ ἀναλύειν καὶ συνδέειν τὶς ἰδέες μὲ τὸν σκοπὸ τὴν ἀποκάλυψη τῶν ἀληθειῶν. Ἐκείνος ἤξερε νὰ τοποθετῆ κάθε πρᾶγμα στὴ θέση του, γιὰ νὰ κάμῃ πιὸ αἰσθητὸ, πιὸ ὡραῖο. Ἤξερε νὰ μεταχειρίζεται ὅλα τὰ τεχνάσματα καὶ τὶς λεπτότητες τοῦ ὕφους καὶ ὁ λόγος γινόταν χάρις σ' αὐτὸν μιὰ τέχνη παντοδύναμη, ἀλλὰ στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀλήθειας.

Μόλις ὁ σπουδαστὴς μάθαινε τὴν τέχνη νὰ κατασκευάζῃ ἕνα σχέδιο καὶ νὰ μιλᾶ μὲ λεπτότητα ἄρχιζε νὰ ἐξοικοιάζεται στὸ αὐτοσχεδίασμα. Τὸ αὐτοσχεδίασμα, ἀναγκαῖο γιὰ τὸν δικηγόρο καὶ τὸν πολιτικὸ ἄνδρα, ἦταν ἕνα ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους σκοποὺς τῆς διδασκαλίας αὐτῆς. Συγχρόνως γιὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐγλωττία του ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς μάθαινε ἱθικὴ καὶ ἱστορία, καὶ οἱ σχολὲς τῶν ρητόρων ἦταν ἐπίσης σχολὲς ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ὁ ρήτωρ πολὺ γρήγορα ἀπέκτησε ἀντιλήψεις : τοὺς σοφιστάς. Ὁ σοφιστὴς δὲν ἐνδιαφερόταν καθόλου γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη. Δίδασκε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ δείξῃ ἀληθινὴ μιὰ ἴδεα ποὺ τὴν ἤθελε καὶ τὴν ε

Γ. ΑΘΑΝΑ

ΕΔΩ ΘΑ ΠΕΘΑΝΟΥΜΕ

(ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ)

ΣΤΕΡ' ἀπ' τὸ Πέτα κ' ὕστερ' ἀπ' τὸ Μαχαλά, ὅσοι δὲν προσκυνήσαν κι' ὅσοι δὲ λάκκισαν στ' ἀπάτησα κριτσόπια τους, σούρσαν — σούρσαν ἀπὸ Ξερόμερο κι' ἀπὸ Κάρλελι καὶ κατασταλάξαν στὸ Μεσολόγγι. Πόσοι ἀπόμειναν ἄλοι—ὅλοι; Ἤταν τόσο εὔκολα νὰ μετρηθοῦν! Μὲ μιὰ ματιά. Εἰκοσιπέντε παλληκάρια εἶχε φρουρὰ τοῦ ὁ Μαυροκορδάτος μὲ καπετάνιο τὸν Κατσαρὸ κ' ἄλλους τριανταπέντε Σουλιώτες εἶχαν μαζί τους ὁ Μάρκος κι' ὁ Κίτσος.

Ἄλλοι δὲν ἦταν. Οὔτε στὰ Κάτω Γιοφύρια οὔτε στὸ Κεφαλόβρυσο τοῦ Ἀντελιμοῦ μπόρεσαν νὰ κρατηθοῦν. Κοπὰς ἔχοντας τρύπωσαν στὰ Μεσολόγγι. Ἐκεῖ ἔμενε, ναί δέβαια, ὁ Διοικητὴς τοῦ Ντουκατᾶ τοῦ Ἀνατολικοῦ, σ' ἕνα μεγάλο παληὸ σπίτι, τὸ Βοϊδοντικό. Μὰ ἡ τασεινὴ χώρα μὲ τὶς ἀχυροκαλύβες τῶν ξωμάχων καὶ τὶς πελάδες τῶν ψαράδων τῆς δὲν εἶχε καμμιὰ δόξα, κανένα πλοῦτο, καμμιὰ δύναμη. Οὔτε καλὴ πόλεμοι φήμιζαν τ' ὄνομά της, οὔτε τοφινοὶ θησαυροὶ γυάλιζαν τὴν ὄψη της, οὔτε περήφανα κάστρα σημάδευαν τὴ θέση της. Τίποτα δὲν τραδοῦσε σ' αὐτὴ οὔτε τοὺς κατατρεγμένους ἐκανσάτες τάχα γιὰ νὰ σιγουρέψουν, οὔτε τοὺς φοβεροὺς πασσάδες τάχα γιὰ νὰ δοξαστοῦν.

Ὅμως μιὰ μεγάλη μοῖρα ἦταν ἀπὸ Θεοῦ γραμμένη γιὰ τὴν τασεινὴ φαρέδικη χώρα. Ἡ γαληνεμένη της Λιμνοθάλασσα μὲ τὴν ἀπέραντη ἄπλα καὶ τοὺς φαντασταικοὺς καθρεφτισμοὺς τῆς ὑπέροχης πορφυρόχρυσης δύσης, ἦταν ἕνας ζωγραφισμένος ἀγγελικὸς ψαλμὸς εἰρήνης. Κὶ σὰν ταιριασμένο ἀντιλάμπα τοῦ δωδοῦ ψαλμοῦ—ἐπὶ γῆς εἰρήνη πέρα ὡς πέρα—ἁπλωνόταν ἀπόδιπλα ὁ κάμπος μὲ τὶς ἐλιὲς καὶ ψηλώνε ἀνάλαφρα στὴν ἄκρη ὁ Ζυγὸς μὲ τὰ ἐασωμένα βουτσινάγια του. Ἕνα τόπος ποὺ πεῖμενε ἀπλοϊνοὺς θοσκωὺς κι' ἀγαθοὺς ψαράδες νὰ τὸν ἔχουν. Ἕνας τόπος ποὺ περίμενε εἰδυλλιακοὺς ποιητὲς νὰ τὸν τραγουδήσουν. Πότε πέρασε ὁ Πόλεμος καβαλλάρης κι' ἔστησε τὸ κοντάρι του στμιάδι; Πότε πέρασε ἡ Δόξα ἀνάφτερη καὶ καθρεφτίστηκε μαγικὰ στὴ λιμνοθάλασσα; Κανεὶς δὲν ξέρει! Ποιὸς ξέρει ποτὲ τὶς βουλὲς τῆς Μοίρας; Τὸ πεπρωμένο τοῦ Μεσολογγιοῦ ἀρχίζει νὰ ξετυλίγεται ἀνάμεσα στοὺς κύκλους τῆς ἱστορίας....

Τ' ἀσκέρια τῶν πασσάδων πλάκωσαν. Ἀνήμερα τ' ἄϊ Δημητριοῦ ἀντὶ νὰ πᾶνε οἱ Μεσολογγίτες νὰ λειτουργηθοῦν στὸ ἐξωκλησὶ του, λιγάκι πειὸ κεῖ ἀπ' τὴν πόλη, ἀνάμεσα στὶς καρπισμένες ἐλιὲς, πῆγαν οἱ Τοῦρκοι κι' ἔδεσαν τ' ἄλογά τους. Κι' ὡς κάτω στὰ Μπορχορογήλατα παραρούνιασε ὁ τόπος ἀπὸ φέσια. Ἕνα γιουρούσι νὰ κάμουν, χωρὶς κανόνι, χωρὶς τουφεκιά, πρέπει νὰ τὸ πατήσουν τὸ Μεσολόγγι. Ἡ φόσσα του εἶνε παραχωμένη. Καὶ τὸ κάστρο μόλις ποὺ δείχνει. Κάστρο; Ἕνας φράχτης. χτισμένος ἀλλοῦ μὲ πέτρες κι' ἄλλοῦ μὲ πλίθες, τέσσερα πόδια ψηλὸς καὶ πλατὺς δύο. Οὔτε τάπιες, οὔτε μεντέτια, οὔτε μαγγάλια ξεχωρίζουν καλὰ—καλά.

Δεκατέσσερα παληοκάνονα σιδερένια εἶνε πεταμένα ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Καὶ τὸ γειρότερο! λείπουν τὰ χέρια, λείπουν τὰ στήθια. Ἐξῆντα παλληκάρια μπῆκαν ἀπόβω μοναχά. Πόσα θέλεις νὰ θγοῦν κι' ἀπὸ τοὺς ντόπιους; Τραφόσια τουφέκια τὸ πολύ. Περσότερα ὄχι. Τόσοι θὰ κρατήσουν τὰ λεφούσια τοῦ Ὄμερ—Βρυόνη, τοῦ Μεμὶτ—Γεσίτ καὶ τοῦ Ἰσμαὶλ—Πλάσσα: Μπορεῖ ποτέ; Τὰ γυναικόπαιδα κ' οἱ γερόντοι ἔφυγαν γιὰ τὰ ἐφτάνησα.

Καλὰ θὰ κάμουν νὰ φύγουν κ' οἱ ἄλλοι γιὰ τὸ Μωρηά!

Τέτοιος λόγος ἀκούγεται κ' οἱ πλειότεροι ἔτσι τὸ θρίσκουν σωστὸ μέσα τους. Τὸ πρᾶμα κραίνει. Ποιὸς θὰ βαστάξῃ τὸν Τουρκιά;

Ἄς θγοναὶ οἱ καπετανάοι ποὺ προσκύνησαν. Κι' ἄλλο τόσο ἐκεῖνοι ποὺ τραδήχτηκαν στὰ βουνά τους. Ὅμως ἡ ἀπόφαση κρέμεται στοὺς Ἀχρηγοὺς.

Αὐτοί, ὅσοι ἀπόμειναν, καὶ πρῶτος ὁ πρόεδρος, ὁ Μαυροκορδάτος, κρατοῦνε στὰ χέρια τους τὴν τύχη τοῦ Μεσολογγιοῦ.

Ὁ καθένας ζυγιάζει μέσα του τὴν εὐθύνη του, σωπαίνει καὶ προσπαθάει νὰ μαντέψῃ τὴ γνώμη τοῦ ἀλλουνοῦ.

Οἱ προεστοὶ τοῦ τόπου, εἶνε ἀλήθεια, δὲ θέλουν νὰ φύγουν ἔτσι ἀπολέμητα καὶ ντροπιασμένα. Τὸ ἄγιο χῶμα τοῦ κλεῖ τῶν πεθαμένων τους τὰκόπκαλα τοὺς κρατιέι γεφά. Τὰ κουφοκουβεντιάζουν μεταξὺ τους κ' εἶνε ὅλοι τῆς ἰδιας γνώμης. Τὶ καλὸ εἶδαν οἱ Βραχωρίτες ποὺ κάψαν τὰ σπίτια τους κ' ἔφυγαν γιὰ τὶς Ἀπωλείστρες στὸν Καρφοτεταλιὰ καὶ στ' Ἀρακοπέφαλα;

Ὁ Πορφύριος, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Τρικούπης, ὁ Ραζηκόστικας, ὁ Παπαλουκᾶς, εἶνε ἀλοισιφωνοι πὰς δὲν πρέπει νὰ φύγουν.

Μὰ δὲν τολμᾶνε νὰ τὸ ποῦνε πρῶτοι αὐτοί. Βλέπουν τὴν ἀδυναμία τοῦ Κάστρου. Κι' ἀν αὐτοὶ θέλουν νὰ σκοτωθοῦν μ' εὐχαρίστηση ἀπάνω στὰ ἱερά τους καὶ στὸ ἔχει τους, οἱ ἄλλοι, οἱ ξένοι, γιατί νὰ χαθοῦν ἄδικα, χωρὶς ἐλπίδα;

—Ἄκουσα, εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς προεστοὺς, ἕναν καπετάνιο νὰ λέῃ πὰς θὲ φοβᾶται τὸ τομάρι του μὰ θέλει νὰ τὸ χάσῃ καὶ νὰ πιάσῃ τόπο...

—Κι' ἐγώ, εἶπε ἄλλος, ἄκουσα πολλοὺς Σουλιώτες νὰ λένε τὸ ἴδιο. Δὲ μπορεῖτε, σοῦ λένε, νὰ κρατήσουμε τόσο λίγοι οὔτε μιᾶς ὥρας πόλεμο....

—Δὲν ἔχουν ἄδικο! Δὲν τὸ θλέπουμε καὶ μοναχοί μας;....

—Κρίμα στὸ Μεσολόγγι!...

—Ἕνα μπορεῖ νὰ μᾶς γλυτώσῃ: Ἂν μᾶς βοηθήσουν ἀπ' τὸ Μωρηά!

—Μὰ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν ἀπόξω πρέπει πρῶτα νὰ κρατηθοῦμε ἐμεῖς μέσα. Αὐτὸ εἶνε. Κι' ὅτι ἐχει νὰ γίνῃ θὰ γίνῃ σήμερα. Ἤ ναὶ ἤ ὄχι. Ἤ φευγοῦλα ἤ πόλεμο!

—Μοῦ φαίνεται πὰς πρέπει νὰ πᾶμε νὰ τὰ κουβεντιάσουμε μὲ τὸν πρόεδρο...

—Ἄκουσα πὰς θὰ μᾶς καλέσῃ...

—Θὰ χαθῶ πρῶτα αὐτὰς ἀπόφαση μὲ τοὺς καπετανάους....

—Τὶ νὰ τοῦ ποῦν οἱ καπετανάοι; Νὰ τοῦ ποῦν πὰς θὰ νικήσουν αὐτοὶ μὲ μιὰ χούφτα ἀνθρώπους ὅλη τὴν Τουρκιά;.... Θὰ τοῦ ποῦν πὰς τὸ Μεσολόγγι εἶνε πεσμένο μὲ τὸ πρῶτο γιουρούσι!.... Δὲν τὸ θλέπει καὶ μοναχὸς τοῦ;

—Ὁ Μάρκος μιὰ φορὰ δὲ θέλει νὰ περάσῃ στὸ Μωρηά. Ὅσο εἶνε δῶθε ἀπ' τὴ θάλασσα, λέει, τοῦ φαίνεται πὰς εἶνε κοντὰ στὸ Σοῦλι....

—Τί νὰ σοῦ κάνει ἕνας Μάρκος;

—Ἀδελφοί! εἶπε ὁ Πορφύριος. Σᾶς ἀκούω νὰ λογαριάζετε ὡς τώρα πολὺ τὴ βουλὴ καὶ τὴ δύναμι τῶν ἀνθρώπων καὶ καθόλου τὴ Βουλὴ καὶ τὴ Δύναμι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως δὲν γίνεται ποτὲ καὶ δὲν θὰ γίνῃ καὶ τώρα τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ!... Ἂν τὸ θέλημά του εἶνε νὰ καταστραφῇ ἄδοξα τὸ Μεσολόγγι μας, θὰ καταστραφῇ ἄδοξα παλλοὶ κ' ἂν εἴμαστε ἐμεῖς ὁσο λίγοι κι' ἂν ἦταν οἱ Τοῦρκοι. Ἂν τὸ θέλημά του εἶνε νὰ σωθῇ τὸ Μεσολόγγι ὅλα τ' ἀσκέρια τοῦ Σουλτάνου κι' ἂν χυμήξουν τίποτα δὲ θὰ μπορέσουν νὰ κάμουν. Θὰ σωθῇ!... Ἂς ἔχουμε, λοιπὸν, πίστι στὸ Μεγαλοδύναμο. Κι' ὁ Θεὸς θὰ δείξῃ τὸ θέλημά του....

Οἱ προεστοὶ σταυροκαπήφαν μὲ κατάνυξη. Καὶ μιὰ νέα ἐλπίδα φλετούριξε μέσα στὴν καρδιά τους.

—Ὁ Θεός!....

—Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὰς ὁ πρίγκηπας θὰ κόψῃ τὴν πῆτα...

—Ὄργανο τῆς Θείας προνοίας εἶνε κι' αὐτός...

—Δὲ θέλω ν' ἀδικήσω τὸν πρίγκηπα, μὰ τί νὰ σᾶς πῶ;... Συλλογίσαι τούτη τὴν ὥρα πὰς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε τοῦ πολέμου, εἶνε πολιτικός. Μὰ σὲ τέτοια περίσταση δὲ χρειάζονται πολιτικοί, χρειάζονται καπετανάοι....

—Σωστὰ τὸ λές! Κι' ἐγὼ νομίζω πὰς ἂν ὁ Ἀχρηγὸς ἦταν σήμερα ἀνθρωπος τοῦ πολέμου θὰ τραδοῦσε τὸ γιαταγάνι του....

—Ἀπτὸ ν' ἀκούγεται. Ἤ πέννα ὅπως καὶ νὰ τὴν κάνεις πέννα εἶνε....

Καὶ πάνσαν οἱ προεστοὶ ὅταν ἔτσι συλλογίσθηκαν πὰς ἕνας νέος ἄνθρωπος μὲ χρυσὰ ματογυάλια καὶ μὲ πέννα στὸ χέρι, ἕνας ἄνθρωπος κοῦ ζοῦσε ὡς τὰ χτὲς στὴν Εὐρώπη, πρόκειται νὰ θγάλῃ τὴν ἀπόφαση τῆς ἀδοξῆς φευγοῦλας τοῦ ἀνέλπιδου πολέμου. Τέτοιον πόλεμο δὲ θὰ τὸν ἀποφασίζε εὔκολα οὔτε ὁ πειὸ πολεμόχαρος ἀκλαρχηγός, ὄχι ἕνας καλαμαρᾶς ἀκαφαλίστος ἀπὸ μπαρουτιά! Πάγωσαν.... .

—Ὁ Θεὸς ἂς τὸν φωτίσῃ στὸ καλό!... φυθόριζε σὰν ἀπελπισμένα κι' ὁ Δεσπότης.

Τὴν ἴδιαν ὥρα καὶ τὰ παλληράρια, ποὺ χωρὶς δόξα καὶ χωρὶς προμήθεια ἦταν ὅμως ἡ πρώτη φρουρὰ τοῦ Μεσολογγιοῦ, ἔκαναν μέσα στὶς ἄφκιαστες τάπιες τοῦ χαμηλοῦ κάστρου, τὴν ἴδια κουβέντα πώκαναν κ' οἱ προεστοί. Ἄλλοι ἔλεγαν πὰς ἔπρεπε νὰ φύγουν γιὰ τὴ Μωρηὰ κι' ἄλλοι πὰς δὲν ἔπρεπε νὰ παρατήσουν τὸ Μεσολόγγι.

—Θὰ χαθοῦμε ἄσκοπα!

—Γιὰ τὴν πατρίδα θὰ χαθοῦμε!

—Μὰ νὰ χαθοῦμε μὲ σκοπό...

—Τοὺς σκατοὺς μονάχα ὁ Θεὸς τοὺς ξέρει. Καὶ μονάχα ἂν θελήσῃ Αὐτὸς θὰ χαθοῦμε....

—Ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε γνώση...

—Ἄκου νὰ σοῦ πῶ : Τὴ γνώση τὴν ἔχουν οἱ Ἀχρηγοί μας. Σφίξε τὸ καρυοφῶλι σου καὶ πράξε ὅπως σὲ διατάξουν...

—Δίκηο ἔχεις...Ξέρεις τὶ συλλογιῶμαι ὅμως....Πὼς ὁ Ἀχρηγὸς μας δὲν ἔχει καυσοφῶλι, ἔχει καλαμάρι...

—Αὐτὸ δὲν ἔχει νὰ κάνῃ...

—Καὶ πολύ..

Ὁ κ. Γ. Ἀθάνας

—Ὡς τὰ τώρα τόδειξε πὼς εἶνε παλληράρι.

—Δὲ λέω τ' ὄγι...Μὰ νὰ δοῦμε τώρα ποὺ τὰ πράματα στρίμωξαν!

—Αὐτὸς μπορεῖ νάνε πειὸ παλληράρι ἀπὸ μᾶς...Γιατί ἐμᾶς ὁ πόλεμος μᾶς θρῆκε θέλαμε δὲ θέλαμε. ἐδῶ πούειμαστε. Αὐτὸς ὅμως κίνησε κ' ἦρθε ἀπ' τὴν Εὐρώπη ξεμοτσόγυο νὰ δρῇ τὸν πόλεμο...

—Τὶ θέλεις νὰ μοῦ πῆς τώρα ; Θὰ δάβω ἰσα τὸ Μάρκο κ' ἰσα τὸν Πρίγκηπα σὰν δουλειὲς τοῦ πολέμου; Ἤ καλδιά νου μπορεῖ νὰ τὸ λέῃ. Μὰ δὲν ξέρει ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶνε ψημένος. Γιέγκε ;...Κι' ἂν αὐτὸς σπρώσῃ σήμερα τὸ καλαμᾶρι του καὶ πῇ πὰς πρέπει νὰ περάσουμε στὸ Μωρηά, ὁ Μάρκος θέλει δὲ θέλει, θὰ δάλῃ τὸ γιαταγάνι του στὸ φυκάρι....

—Καλὰ θάκαναν οἱ καλαμαράδες νὰ κάτσουν παρατσόπο !...εἶπε κ' ἕνας γέρο-Σουλιώτης ποὺ καθόμενε μὲ τὴν τουφεκοθέρα τὸ λυγερό του καρυοφῶλι. Τί δουλειὰ ἔχει ἡ πέννα μὲ τὴν πῦλα ;

—Ἄκουσε μπίρο μου ! εἶπε ἄλλος Σουλιώτης. Τὸ πράμα δείχνει ἀπὸ μοναχό του. Ὁ τόπος ἐδῶ δαστάει πόλεμο. Τηράπε μιὰ γυρδολιά....Καταλαμπῆς καὶ μεσοθάλασσης μὲ τὰ πόδια στὴ λάσπη δὲ μπορεῖς νὰ κρατήσῃς ταμπούρι! Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνει κι' ὁ πιὸ ἀνήξερος, ὄχι κοτζάμ—πρέντζιας!

—Ὁ Γάκης ἔχει δίκηο! εἶπε τρίτος Σουλιώτης, ρίχνοντας μιὰ μελαγγολική ματιὰ ὁλοτρόγυρα ἀπάνω ἀπ' τὸ χαμηλὸ τοὶς μετερῖζι.

Βαρυγκώμησε ἡ ψυχὴ τῶν Σουλιωτῶν μὲ τοὺς λόγους αὐτούς. Ὅλοι τους θυμήθηαν ἀθέλα τὴ σκλαβωμένη τους πατρίδα μὲ τ' ἄγρια δουνὰ καὶ τὰ στενὰ φαράγγια. Ἐκεῖ καὶ, ἐκεῖ ὁ τόπος εἶνε φτιασμένος γιὰ πόλεμο. Κάθε σύραγγα εἶνε κ' ἕνα κάστρο. Κάθε ραχοῦλα καὶ μιὰ τάπια. Κάθε κοτρῶνι κ' ἕνα μετερῖζι. Καὶ σὲ τέτοιον πόλεμο ἔχουν συνειθίσει ἀντὰν παπαντᾶν. Πῶς θὰ πολεμήσουν μέσ' στὴν κατακαμπύλα πίσω ἀκ' ἔκεν πλιθένιον φράχτη μὲ τὴ θάλασσα στὶς πλάτες ; Κ' ἕνας μ' ἑκατὸ !...Τοὺς φαινόταν ἀγκαμτο κι' ἀνάποδο. Βρεχοπολεμίτες αὐτοὶ δὲν ἔθρισκαν γύρω τοὺς τὴ φύση ποὺ τοὺς περιτυλίλοινε φιλικὰ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους πολέμους τους. Κι' αὐτό, χωρὶς νὰ θέλουν, τοὺς βάραινε τὴν καρδιά. Μὴν τὸ πάθουν ὅπως στὸ Πέτα ;

Τὴν ἴδια ὥρα ποὺ οἱ προεστοὶ τοῦ τόπου καὶ τὰ παλληκάρια τοῦ Σουλιοῦ ἔτσι κουβέντιαζαν κ' ἔτσι βαρυθημοῦσαν, τὴν ἴδια ὥρα οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἦταν συναγμένοι στὸ Βοϊδοντινὸ νὰ πάρουν τὴ μεγάλη ἀπόφαση. Ὁ Πρόεδρος εἶχε γραφικὴ στὴν κάμαρά του καὶ δὲν πρόθαλε ἀκόμα στὸν ὀντᾶ ποὺ τὸν καρτεροῦσαν οἱ καπετανάοι.

—Δὲ σώθηκε ἀκόμα τὸ μελάνι ;...εἶπε κάποιος ἀπ' ὅλους περιεργτικά.

—Στὴ δουλειὰ τοῦ δὲ μᾶς πέρτει λόγος ! εἶπε ἄλλος.

—Οἱ καλαμαράδες θὰ μᾶς φάνε, πρόσθεσε τρίτος.

—Ἀφῆστε τὶς γκρίνιες καὶ τὶς χουσουκιές ! φώναξε ὁ Μάρκος.

—Ἐνῶ ξέρω πὼς τώρα ἔχουμε πόλεμο, δὲν ἔχουμε πολιτική.

—Πόλεμος χωρὶς πολιτικὴ δὲ γίνεται.

—Ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος τότε χρειάζεται ἡ πολιτική.

—Καὶ στὸ ἀναμεταξὺ ποιὸς θὰ τὰ ξετυλίξῃ μὲ τὸν κόνσουλα τῆς Φράντζας καὶ μὲ τὸν ἀμιράλο τῆς Ἀγγλιτέρας;... Ἐσὺ ἤ ἐγώ;

—Ἂς μπορέσω νὰ μτήξω ἐγὼ τὸ γιαταγάνι μου στὴν καρδιὰ τοῦ Σουλτάνου κι' ἂς ἔρθουν ὅλοι οἱ καλαμαράδες τοῦ κόσμου νὰ τὸ ξεμτήξουν !...

—Μὴν τὸ λές αὐτό !...

—Τὸ θέλεις κ' ἀλλοιώς; Ὅταν σπάσῃ τὸ δικό μου τὸ σπαθὶ δὲ τὸ κολλάνε πάλε πίσω οὔτε χίλια καλσάρια!... Ξέρω 'γὼ τί μοῦ λές ;! Μπορῶ νὰ διώξω τὸν Τούρκο σ' ἀνοιγτὸ γκρὶν μὲ τὸ σπαθί μου ; Ἂς κοπιάσουν ἑπεῖτα οἱ κόνσουλοι. νὰ τὸν ξαναφέρουν !

Ἡ γκρίνια γιὰ καπετανάους καὶ γιὰ καλαμαράδες, ὁ καυγᾶς τῆς πάλας καὶ τῆς πέννας ὅταν ἄρχιζε δὲν εἶχε ποτὲ τελειωμό. Μὰ τὴν ὥρ' αὐτὴ σταμάτησε ξαφνικὰ γιατί μπῆκε στὸν ὀντά ὁ Μαυροκορδάτος μὲ τὸν γραμματικό του.

—Ἔξερε. (τοὺς εἶπε ἐ ἄνω κάτω), τὴν κατάσταση τοῦ κάστρου καὶ τοῦ τόπου. Σᾶς κάλεσα νὰ θγάλουμε τὴν ἀπόφαση : Τί πρέπει νὰ κάμουμε; Μποροῦμε νὰ κρατηθοῦμε ὅσο πιὸ νὰ φτάσουν βοήθειες ἀπόξω ; Ἤ πρέπει νὰ περάσουμε στὸ Μωρηὰ νὰ ξανασάνουμε, νὰ δυναμωθοῦμε καὶ νὰ ξαναρθοῦμε γερότεροι ; Δόστε μου γιὰ γνώμη σας...

«Ὁ πρίγκηπας θέλει νὰ τὸ σκάσουμε» εἶπαν μέσα τους πολλοί. Κι' ἄχτρα καθένας τὰ δικά του. Ἄλλος νὰ μείνουν, ἄλλοι νὰ φύγουν.

—Θὰ πᾶμε θράσοι... Ἀποτέλεσμα δὲ φθονοῦμε...Τὸ Μεσολόγγι θὰ χαθῆ ὡσὰν νὰ κάνε. Ἤ μείνουμε καὶ σκοτωθοῦμε ἢ φύγουμε καὶ γλυτώσουμε...Γιατί νὰ πᾶμε θράσοι; Γιατί νὰ χαθοῦμε ἄσκοπα ;...Ὑστερα σᾶμπως εἶμαι ἐγὼ τὸ Μεσολόγγι κανένα ξακουσμένο κάστρο ποὺ νὰ ρωτιῆσῃ ὁ γτουνάς γιατὶ τὸ παρατήσαμε ; Μ' ἕνα πῆδο τὸ ξανασέρουμε ὁ πόνος θέλουμε.

—Ἄλλοι ἀντίκρουσαν τοὺς ἄμα περάσουν στὸν Μωρηὰ γάνεται γιὰ πάντα ἢ Ρούμελη. Δὲ θάνε καὶ τόσο εὔκολο νὰ ξαναπεράσουν ἐδῶθε.

Ὁ Μαυροκορδάτος τοὺς κύταζε ἔκανε ἕναν κατάμαια καὶ τὰ δικά του μάτια πέταγαν ἀστραπές πάσω ἀπ' τὰ πακνὰ γναλιά του. Κι' οἱ δυὸ γνώμες εἶχαν τὸ δίκηο τους. Καμμιὰ παραδήτηση δὲ χρεοῦσε στὴ μέση. Ἐκεῖνοι ποὺ ἐπέμεναν καὶ διαβοῦν στὸ Μωρηὰ δὲν ἦταν λιγότερο γενναῖοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποὺ πρότειναν νὰ μείνουν. Κάθε ἄλλο ! Ἤταν οἱ γνωστικότεροι, οἱ ἐμπειρότεροι. Οὔτε γιὰ τὴ πολιτικαριὰ τους, οὔτε γιὰ τὸν πατριωτισμό τους περνοῦσε στὸ νοῦ κανενὸς ἀμφιβολία. Ἤτανε ὅλοι τους πλάτεια τὴ φρόνηση τοῦ ἐπαιχναν μέρος στὴ λιτανεία ἤταν μεγάλες ἀπὸ ποτὲ ἀλοτε. Οἱ νέοι συσσωρεύτηκαν γιὰ νὰ διεκδικήσουν τὶς θέσεις στὴν ἀναμετάρταση τῶν Παθῶν. Ἐτοίμαζαν ἕνα σωρὸ καινούργια πράγματα. Ὁ μεγάλος γυιὸς τοῦ Νιντιάκα, ποὺ δὲν τὸν ἤθελαν γιὰ Ἰούδα ἐτοιμαζόταν νὰ ἐμφανισθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς ντυμένος μὲ ἕνα μικρὸ ἱμάτιο, στολισμένος μὲ ἄσπρα ἀγκάθια. Ὅλος ὁ κόσμος ἤταν ἀντιπάλμενος νὰ τὸν ἰδῆ. Τὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα ποὺ κανεὶς καχοῦς δὲν ἐκεῖ ἀκόμα ὑγῆ ἀπὸ γῆ γῆ, τὸ ἄσπρο ἀγκάθι ποὺ γεμίζει τοὺς ἀγροὺς εἶνε ἡ μονιδὴ πρασινάδα.

Ὁ Βοτσεζάνα καὶ ὁ Πριμάντε θὰ μοιραζόταν τοὺς ρόλους τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τοῦ στρατιώτη. Ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὁλόκληρη ἑβδομάδα ποὺ πέρασε μὲ καιγνᾶδες καὶ συζητήσεις πάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ ἀποφασίσθηκε νὰ εἴξουν τὴ νίκη καὶ θὰ εἶχε καταχτηθῆ μὲ τὸν πειὸ ντροπιασμένο τρόπο...

Οἱ πασσάδες θὰ περνοῦσαν ἀνεμπόδιστα στὸ Μωρηὰ καὶ θὰ τὸν ἀπόταζαν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Τὸ χ'νέρι τοῦ Δράμαλη δὲν ἤταν εὔκολο νὰ τὸ πάθῃ κι' ἄλλος πασσᾶς. Ἔπειτα ὁ Βρυόνης κι' ὁ Κιουταχῆς εἶχαν ἀσκέρι Ἀρβανίτικο. Δὲν εἶχαν χαλιοτύπηδες.

Ἡ ἐνθύνη ἤταν μεγάλη...Ἡ λογικὴ τοῦ ἔλεγε νὰ ξεφύγῃ τὸν ἄνισο πόλεμο.. Ἡ φιλοτιμία τοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φυγομαχήσῃ...

Ὁ κίνδυνος τοῦ χαμοῦ δὲν ἤταν φοβερώτερος ἀπ' τὸν κίνδυνο τῆς ντροπῆς.

Δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ τὸν ποῦνε δειλό. Ἀλλ' οὔτε κι' ἀπερίσκεπτο ἤθελε νὰ τὸν ποῦνε....

Πολλὲς φορὲς στὴν κρισιμότερη περίσταση ἡ μεγάλη σωστηρία δὲν ἔρχεται ἀπ' τὴ λογική, ἔρχεται ἀπ' τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη !....

Μπορεῖ νὰ χαθοῦν λίγοι διαλεχτοί. Κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος. Μὰ ὁ χαμὸς τους θὰ δώσῃ κουράγιο καὶ πείσμα στοὺς ἄλλους.

Ἀὲ θὰ λείψουν οἱ καπετανάοι κι' οἱ πολιτικοὶ ἀπ' τὴν πατρίδα. Ἀλλοίμονό της ὅμως ἂν λείψῃ τὸ θῆμαπαράδειγμα.

Τὰ λίγα λεπτὰ, ποὺ ἡ τραγικὴ αὐτὴ σύγκρουση ἀναστάτωνε τὸ κεφάλι τοῦ Μαυροκορδάτου, οἱ καπετανάοι τὸν κάταζαν ὅλοι δουβοί. Ἡ γλῶσσα τους ἤταν δεμένη, ὅμως ἂν μποροῦσε κανεὶς νὰ μαντέψῃ τὴ σκέψη τους θὰ τοὺς ἔβριαζε ὅλους σύμφωνους πὼς ὁ Πρόεδρος ἤταν ἔτοιμος νὰ παρατήσῃ τὸ Μεσολόγγι. «Οἱ καλαμαράδες, οἱ Φαναριῶτες...»

Κάποια στιγμὴ τινάχτηκε ὀρθὸς καὶ τὰ μάτια του ἀστραποβόλησαν. Εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση:

—Τὸ ξέρω πὼς ἂν μείνουμε νὰ πολεμήσουμε τόσο λίγοι μὲ τὸ τόσο πολλοὺς θὰ βρεθοῦμε σὲ κίνδυνο μεγάλο....

Χτύπησε ἡ καρδιὰ τοῦ Μάρκου. Τάχα θὰ σῆ νὰ φύγουν ;

—...Ὅμως ἂν φύγουμε χάνεται ἡ Ρούμελη, χάνεται κ' ὁ Μωρηὰς χωρὶς ἄλλο. Ὅλα χάνονται ! "Αν μείνουμε μπορεῖ νὰ σώσουμε κάτι. Ἐγὼ μιὰ φορά...

Αὐτὸς ;

—...Θὰ πεθάνω ἐδῶ!

—Κ' ἐγὼ ! ἀντιφώνησε ὁ Μάρκος.

"Ετσι θεμελιώθηκε τ' ἀθάνατο κ' ἐ κατάλυτο ἠθικὸ κάστρο τοῦ Μεσολογγιοῦ.

Ναύπακτος, 1930

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Τὰ ρετάλια ὅλου τοῦ χρόνου

Χάριν τῶν ἑορτῶν τὰ

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑτα

ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΕΡΜΟΥ 21 ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ 7

ἐκποιοῦν ρετάλια ὑφασμάτων (μάλλινα, μεταξωτά, βαμβακερά κ.λ.π.) ὅλου τοῦ χρόνου σὲ τιμὲς

ἀπιστεύτως εὐθηνάς

«ΜΗΝΥΤΩΡ».

CORRADO ALVARO

ΒΟΤΣΕΖΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΙΜΑΝΤΕ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ Ἀλβάρο γεννήθηκε στὴν Καλαβρία τὸ 1895. Εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους συγγραφεῖς τῆς νέας γενεᾶς. Τὸ ταλέντο του ἦταν διασπαρμένο ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαῖρα τῆς χωριάτικης τραχύτητος μέσα στὴν ὁποία ἀνατράφη.

Ἀπὸ τὰ ταξείδια του ἤρθε δυνατὲς ἐντυπώσεις, καὶ ἔγραψε καὶ ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίο γιὰ τὴν Τουρκία. Μυθιστορηματογράφος μὲ ταλέντο, συγγραφεὺς πολλῶν διηγημάτων, ὁ Ἀλβάρο συνεργάσθηκε στὰ πιὸ σημειωμένα περιοδικὰ τῆς Ἰταλίας. Τὸ 1925 μιὰ συλλογή του πῆρε τὸ βραβεῖο τῆς «Stampa» Ἡ συλλογὴ αὐτὴ ἦταν. στὸ σύνολό της, ἕνας συναρπαστικὸς πίνακας τῶν ἤθῶν τῶν χωρικῶν τῆς Καλαβρίας, ποὺ ζοῦν στὰ ἄγρια καὶ ἀπότομα βουνά. Τὸ διήγημα ποὺ δημοσιεύουμε εἶνε παρμένο ἀπὸ τὴ συλλογὴ αὐτὴ καὶ πρέπει νὰ τὸ τοποτετήσῃ κανεὶς στὸ κοντινὸ τοῦ πλαισιὸ γιὰ νὰ τὸ κατανοήσῃ καλά.

ΒΟΤΣΕΖΑΝΑ καὶ ὁ Πριμάντε δὲν ἦταν ἀγαπημένοι. Στὴν ἐκκλησιὰ ὁ Βοτσεζάνα ἤτανε τενόρος, ὁ Πριμάντε δεύτερος ψάλτης. Οἱ φωνές τους ὑψώνονταν στὸ «Κύριε» ὅμοιες μὲ περιστέρια ποὺ ἀρχίζαν μαζὶ τὸ πέταγμά τους. Ἡ φωνὴ τοῦ Βοτσεζάνα ἐφθανε σὲ ἀλιγγιώδη ὕψη—θέλεις πὼς πήγαινε νὰ σπάσῃ πάνω στὶς τζαμαρίες, ἡ φωνὴ τοῦ Πριμάντε σφάδαζε χαμηλή,

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

ΤΡΙΚΥΜΙΕΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΑΙ ό Σκουράς φάντηκε γελαστός, ή φαλάκρα του έλαμπε...

—Ά, Γιώργο μου! Θά δής ένα φαί, που...τι νά σούπω!. Άν ήσαν αλήθειοι οί θεμόνον αύτοί έπρεπε νά τρώνε! Τώρα ά-φού δέν υπάρχουν, θά γίνουμε μείς...

—Ά, θά γλύφεις τά δάχτυλά σου!...

Καί πρέπει νά σού πώ καί τούτο, γιά νά τό ξέρεις: Ή γυναίκα πούζω, γιά τό σπίτι, δέν είνε μαγείρισσα! Τήν τυφλα της δέν φαγιά! Άν-την άφτινα νά μαγεύφει αύτή; φίσ φίσ, άντιο φαί!...Έγώ της δείχνω πώς θά κάνει, τί καί τί. Ά, Γιώργο μου, είμουν άπό μικρός καλοφαγάς καί ήθελα νά ξέρω καί νά τά φτιάχνω!...Μά ξεσι καί πρέπει. Τί νά περιμένεις άπ' τόν άλλον;... Έτσι, δέν είνε;... Έγώ τούς τό λέω, ξμα γίνει τίποτα κ' ξεθουνε τά πράμματα άλλοιώτικα, θ' ανοίξω μαγείρισσα!... Δέ θά πεινάσω ποτέ!

Είχε πάρει πού λές, ή μάνα μου μια μαγείρισσα... Ά, μωρέ τί είταν αύτή!... Φτιάχνει τά φαγιά σ' Γαλλική πρεσβεία καί σέ Τούρκικη! Καί ξέρεις, γιά νά πάει σέ τέτοια μέρη, τί είταν καί τί ξέρεπε νά ξέρει! Έγώ πού λές, κοντά της! Ήθελα νά μάθω!... Ά, μωρέ ή άτιμη, τί φαγιά είταν έκείνα που έκανε! Νά τρώς καί νά τρομάξεις, πού τό έθλεπες νά «πνεκαι!...

Πήρα καί πήρα ερωτά άπ' αύτή!... Νά σού κάνει καί κάτι γλυκίσματα! Ά, άί! Τί είτανε κείνα!... Νά τρώς πού λές, πάστα φρούτο! Θείο, μεγάλείο, σύρανιο! Τό πάν, τό σύμπαν! Ά, μ' μπαλλαδά! Μά τί είταν έκείνο!... Μεγάλο πράμμα!

Ά, δ' μού λές έκείνο τό κοκορέτσι! Πώ, πώ!... Μά τί είταν έκείνο!... Καί μιά μυρουδιά, μιά μυρουδιά νά σπάει τις μύτες, όπως λένε! Θυμάμαι, πώς θύμα τάψηνε, είταν άδύνατο νά μή μάς χτυπήσουν τήν πόρτα: τάγκ, τάγκ... Ποιός είνε; Ή τάδε έγκυος: πάει, θά τής πέσει τό παιδί, ξια κομματάκι κοκορέτσι!

Γιατί θά τό ξέρεις, πώς ξμα τής μυρίσει κάτι τής γκασρομένης γυναίκας καί δέ μπορεί νά τό άπολαύσει, τής πέφτει τό παιδί!... Λένε, πώς τό παιδί τό ζητά! Τώρα, έτσι είνε; Όπως τάκουσα τά λέω. Μιά πού ξέρξε τό παιδί, είχε τό στόμα του άνοιχτό...

Καί ό Σκουράς λέγοντας αύτό, άνοιξε κι' αύτός τό στόμα του.

Ό Ταμπάς έγέλασε, καί μαζί του ό Σκουράς.

—Μά είνε νά μή γελάσεις, έκανε. Φαντάσου ξμένα στήν κοιλιά τής μαμάς μου! Άν μέρεχνε δέ θάχα τό στόμα μου άνοιχτό, άλλά θεόάνοιχτο!

Τό φαΐ ήρθε καί τόν διέκοψε.

Μιά πενηντάρα γυναίκα παχυά, μέ μύτη μικρή κ. στρογγυλή σά δόλος μεγάλος βαλμένος έπεί γιά μύτη, μέ γαλανά καί σάν ξεσπιρισμένα μάτια, έφερε μιά μεγάλη πιατέλα φαί, πού σκορπούσε μυρουδιές γαργαλιστικές...

Είταν μακαρονάδα περιχυμένη μέ πυκνή σάλτσα...

—Ά, ά, έκανε ό Σκουράς ύψώνοντας λίγο τά χέρια καί κουνώντας τα μέ τις παλάμες γυρτές, σά νάθελε νά προσευχηθεί έδραίίκα. Καλώς μάς ήρθες, καλώς μάς ήρθες! Άντε, άντε!...

Κι' έτριψε τά χέρια του.

—Άντε λοιπόν, Άσημίνα, ά γειά σου, είπε στή γυναίκα. Άκούμπησε τό!...νά, νά, εδώ!... Τί τό χορεύεις!... Ἐδώ πεινάμε! Ἄ, γειά σου!...Ἔτσι! Ἐδώ πεινάμε σά θηρία πού θγαίνουν πεινασμένα τή νύχτα!... Ἐμείς τήν ἡμέρα!... Τί θέλεις νά σέ φάμε!!... Καί θά κόβωμε καί θά κόβωμε μπιφτέκια ἀπό σένα, καί πού νά σωθούνε!... Τί κάθεσαι τώρα καί γελᾶς;... Μὴν ἔρθει κἀμένη κανένας νέος ἀποκλεισμός καί...νά ἀπό τώρα τρίψω τά δόντια μου!... Ἄντε, πήγανε νά φέρεις τό κρέας!... Ἀ, κρέας, κρέας!... Εἶμαι κρεατοφάγος!... Μπορῶ νά φάω ὅλα τά ζῶα τῆς οἰκουμένης, φτάνει νάνε καλά μαγερεμένα!... Ὄ,τι ζῶο!... Ἀ, εἶμαι κρεατοφάγος. Καί νάχεις καί νά εἰδοποιήσει τή Μέλπω, πῶς θά πήγαινε τό δράδι. Αὐτό τόν ἠσύχαζε. Καί ἔνα ἄλλο εἶχε κατορθώσει: Νά κρατηθεῖ καί νά μή φανεῖ σιοῦς ὑπαλλήλους του. Στόν κῦρ Γιάννη ὅμως τό εἶπε. Κι' αὐτός ἄμα τάκουσε:

—Μὲ τόν Σκουρᾶ ἐμπλέξες! "Ω, εἶνε πονηρός!...Ἐλᾶ καί χωρίς λάδι!...Ἔτσι; Καλά τά λένε!...Εἶνε καί κάτι κουτοί, πού νηστεύουν...Μά τώρα τί ἔγινε αὐτή;... Μὴν τό ἄθυσε κάτω καί τοῦ δίνει;... Ἔ, Ἀσημίνα!...Εἶδες φωνή;...Κομπάνα!...

Μιά φωνοῦλα ἀκούστηκε ἀπό τό δόμθος κάτι νά λέει. Κ' αὐτός;

—Ἔλα, πού νά σέ πάρουν οἱ διαβόλοι! Ἐλα! Μά μπορῶ νά καθίσω, ἄν δέν ὑπάρχει στό τραπέζι ὅλο τό φαί!... Δέ μπορῶ!... Κι' ἀλήθεια εἶνε, δέ μπορῶ... Τί λέτε σεῖς;...

—Μάλιστα, μάλιστα, τοῦ ἀπάντησε ὁ Ταμπᾶς γιά νά ἀπαλλαγεῖ.

Ἡ Ἀσημίνα ἤρθε μέ ἄλλη πιατέλα γεμάτη γιομάτη, σκεπασμένη μέ δυό πιάτα...

—Φέρτο δό', φέρτο δό! τῆς εἶπε ὁ Σκουρᾶς, καί τῆς πῆρε τήν πιατέλα, ἀπ' τά χέρια. Ἐδῶ κρέμονται οἱ νόμοι καί οἱ προφῆτες! Ἄντε, ἄντε! Γιά κοίτα πῶς μυρίζει!...Ἀ, ἄ!".. Ἀμβροσία!... Γειά σά χέρια μου!...Πές το καί σύ Ἀσημίνα...

—Ναί, ναί, γειά στά χέρια σας, εἶπε κι' αὐτή μέ μιά φωνοῦλα τόσο μικρή, πού ὁ Ταμπᾶς ξαφνιάστηκε πού τήν ἄκουσε νά θγαίνει ἀπ' ἐκείνον τόν ὄγκο...

Καί ὁ Σκουρᾶς κοιτάζοντάς τον:

—Βλέπεις, Γιώργο;... Τό πάχος τῆς φούσκωξε τή φωνή τῆς καϊμένης!... Εἶχε φωνή μιά φορά, ἀλλά...τό πάχος... Τώρα κι' ἐγώ, ἄν παχύνω ἀκόμα... Ἔλα, ἔλα, φέρε τό πιάτο σου!...Ποῦ πᾶς!... Νά, πάρε ἕνα ἀπ' αὐτά... Νά, νά αὐτό τό δαθύ!...Ἀ, γειά σου!... Πρῶτα στοὺς δουλευτές, Γιώργο μου!.. Θρέπει νά τρώνε καλά!... Δέν εἶνε ἔτσι;...Ἀ, μπράβο!... Κι' ἐγώ ἔχω φοσιαλιστικές ἰδέες καί κάτι ἀκόμα!... Ὁποιος δουλεύει πρέπει νά τρώει καλά!... Ἔτσι δέν εἶνε;...

Καί ὁ Σκουρᾶς ἔδαλε μακαρόνια στό δαθύ πιάτο καί ἔκοψε καί κρέας, χωρίς νά πάψει νά λέει.

—Εἶνε πολύ, κύριε Θόδωρε, τοῦ εἶπε ἡ Ἀσημίνα.

—Τί, τί, τί λές; Πολύ; Καί τέτοιο σῶμα σάν τό δικό σου πῶς θά τραφεῖ; Τί θέλεις νά μήν πάει κάτω ἴσαμε τά δόδια καί νά σοῦ γίνουν σάν καλάμια;...

Ἄντε, πήγαινε. Κρασί ἔχεις μέσα...

Καί καθώς ἔφυγε ἡ Ἀσημίνα ὁ Σκουρᾶς στράφηκε στόν Ταμπᾶ:

—Ξέρεις τί τρώει αὐτή; Τόν περίδρομο! Ν' ἀκούσεις τίς μασέλες της ὅταν τρώει, σά μηχανή μὲ ἀτμό δουλεύουν! Χάπ, χάπ, χάπ. Ἄλλο πράμμα: Μὰ δέν εἶδες πού τό στομάχι της ἔχει φουγκῆδες καί τή μύτη της!...

Ὁ Ταμπᾶς ἐγέλασε, καί ὁ Σκουρᾶς πού ἔκανε νά εἴξει μακαρόνια στό πιάτο του, σήκωσε τό κεφάλι καί τόν εἶδε γελάοντας κ' αὐτός:

—Μὰ ἔτσι δέν εἶνε; τοῦ εἶπε.

☘

Ὁ Ταμπᾶς εἶχε ἕνα κακό νά μιλά μόνος του, ἤ μὲ τόν ἑαυτό του. Εἶχε ἀρχίσει ἀπό σιγά νά μιλᾶ, ἤ νά τοῦ μιλᾶ καί εἶχε καταντήσει νά φωνάζει, ἤ νά λέει σά νάθγαζε λόγο. Αὐτός ὁ Ταμπᾶς φοβόταν τόν ἑαυτό του, ἤ αὐτό, πού σηκωνόταν, ὅταν ἔκανε κάτι δγαίνοντας ἀπό τόν μάλωνα, τόν ἔδρυζε, τό φοβόταν, γιατί δέν τόν ἄφνιε ἥσυχο. Κι' αὐτό εἶταν πού τόν ἔκανε νά κόψει νά πηγαίνει καί ἀπ' τό μαγερειό, ποῦ εὕρισκε πάντα καί τό γέρο δικηγόρο τόν Ματεράτση, ἕνα μπεκρόμυστρο. Αὐτό τόλεγε ὁ Ταμπᾶς, ὁ κρίτης!

Ἔτσι καί τήν ἄλλη μέρα, μόλις ἐξύπνησε, ἄρχισε νά δρίζει τόν ἑαυτό του, σά νάδριζε κάποιον ξένον:

—Ἀέν εἶσαι ἄλλο παρά ἕνας παλιάνθρωπος!

Αὐτό εἶταν τό «καλή μέρα» πού τοῦπε.

Καί ἄρχισε:

—Ἀνθρωπος, πού ὅσπρεμα ἀπό δυό μέρες θά πανταρευτεῖ καί θά πάει μιά κόρη... Μά σοῦ ἐξίζει;... Τοῦ ἔπρεπε! Ὁποιος δουλεύει πρέπει νά τρώει καλά!... Ἔτσι δέν εἶνε;...

Ἀπό μεθαύριο, πάει, θά φύγω!... Μά εἶνε ἀνθρωποι αὐτοί;...Καί κάνει καί τό λιμοκτόνο! Δέν πάει νά κόψει τίς τρίχες τοῦ σδέρκου του, ἤ τό σδέρκο του καλύτερα!...

Ἀπό μεθαύριο πάνε, καί μόνο μὲ τό νοῦ μου θά τά δλέπω δλα!...

Ἡ καρδιά του σά νά σπαράζοντε ἀπό χαρά κι' ἐλπίδα.

Καί τό αὐτοκίνητο ἔτρεχε γρήγορα στόν ἀνώμαλο δρόμο, ποῦ λάκκοι πλῆθος τόν στόλιζαν μέ νερά, καί οἱ ἀνθρωποι γέροι, νέοι, γυναίκες, κορίτσια πηδοῦσαν, χοροπηδοῦσαν σά νάπαιζαν κάποιο παιχνίδι, ἤ εἶχαν ἕναν τέτοιο χορό.

Περνῶντας ἀπό μιά πλατεία, θέλησε νά δεῖ ἕνα σπιτάκι, ποῦ εἶταν ἐκεῖ κοντά, τό σπιτάκι, ποῦ καθόταν μέ τή μάνα του, ἀλλά τό χοντρό κεφάλι καί ὁ τριχωτός σδέρκος τοῦ διπλανοῦ του δέν τόν ἄφηναν.

Ἀλλ' ὁ Ταμπᾶς θυμήθηκε τόν καιρό ἐκείνον, καί σά νάδε κείνες τίς ἡμέρες...

"Ὑστερα σά νάδε τή μάνα του νεκρή, στό φέρετρο, ὅταν τή σήρωναν γιά νά τήν πάνε στό νεκροταφεῖο...

Καί τοῦζε φανεῖ τότε, ὅπως καί τώρα, νά μήν εἶταν ἔτσι γρηά, ζαρωμένη ἀπ' τή θλίψη περισσότερο, ἀλλά νά τήν εἶχαν δρεῖ τά παλιά τῆς χρόνια, ἡ παλιά της μορφή, καθώς ἔπεσε νεκρή, —καί τό ὕψος ἐκείνο τό ὑπερήφανο, ποῦ στά καλά της χρόνια εἶχε...

Τό κατάστημα ἀπό καιρό δέν τό ἔκλειναν μέ μπάρες καί λουκέτα, οὔτε τό σύρτωναν ἀπό μέσα.

Τό σπίτι δέ συγκοινωνοῦσε πιά μέ τό κατάστημα, καί ἀρκετόν καιρό, εἶταν νοικιασμένο, καί μόνο τώρα τελευταῖα εἶχε ξενοικιαστεῖ γιά νά καθίσει τό νέο ἀντρόγυνο.

Τίς πόρτες τίς παλιές τοῦ καταστήματος τίς εἶχαν θγάλει καί ρολά εἶχαν δάλει. Ὅμοια καί στά παράθυρα καί στήν ἀποθήκη.

Τά κλειδιά τά κρατοῦσε πάντα ὁ Ταμπᾶς, τελευταῖα ὅμως, τάδωσε στόν κῦρ Γιάννη. Κι' αὐτός εἶταν στήν ὥρα πάντα, καί πρίν ἀκόμα λίγο, πού ἀνοίγουν τά καταστήματα.

Καί ὁ Ταμπᾶς ἄμα ἔφθασε στό κατάστημα, εἶδε πάλι, νάχουν φέρει πράμματα, νά ἀδειάζει αὐτοκίνητο φορτηγό, καί οἱ ἐργάτες νά τό πηγαίνουν μέσα στό κατάστημα, ἤ στήν ἀποθήκη. Καί ὁ κῦρ Γιάννης μὲ τά σταβαδά του πόδια ἔξω στό πεζοδρόμιο, νά ἐπιδλέπει, νά διατάζει.

Ὁ κῦρ Γιάννης τόν σταμάτησε νά τοῦ πεῖ, πώς δρῆκε ἕναν καλό ὑπάλληλο, ποῦ ἤξερε καί ἀπ' αὐτή τή δουλειά...

Ὁ Ταμπᾶς μπῆκε στό γραφεῖο του. Εἶταν στενοχωρημένος. Στό δρόμο πάλι τοῦζε ἤρθει ὁ φόδος ἐκείνος μή χαλάσει ὁ γάμος του, μή, πού δέν ἐπῆγε, μή συνέδη τίποτα κακό γι' αὐτόν...

Οὔ, ἔκανε γιά ν' ἀπαλλαχτεῖ, ἄς μὲ διώξουν!...

Εἶδε τό ἡμερολόγιο νά γράφει: Πέμπτη, κι' ἔδγαλε τό χαρτί...

—Παρασκευή!... Πλησίασε ἡ μέρα! ...Οὔ, ἄς μὲ διώξουν! εἶπε σχεδόν δυνατά.

Ἕνας ὑπάλληλος φάνηκε στή πόρτα τοῦ γραφείου:

—Εἴπατε τίποτα; ρώτησε.

—Ὄχι, ὄχι...

—Ἔχω κι' αὐτό τό κακό νά μιλᾶ δυνατά!...σκέφτηκε. Σά νά μή μοῦ φτάνουν ἕνα σωρό κακά ποῦ ἔχω...

—Ὄχι δά! ἀπάντησε σ' αὐτά.

Μιά σκιά ἀπλώθηκε. Ὁ ἥλιος εἶχε χαθεῖ...

Τώρα θυμήθηκε πῶς ἔπρεπε ν' ἀγοράσει ἕνα ἀδιάδροχο. Καί τοῦ τόχε πεῖ ἡ Μέλπω, ποῦ τόν εἶδε μὲ θυμρέλα...

—Μά τί τή θέλεις τήν ὁμπρέλα! τοῦ εἶπε. Δέ μ' ἀρέσει!...Νά πάρεις ἕνα καλό ἀδιάδροχο!...

—Θά πάρω, θά πάρω, κι' ἔπειτα!...

Ἀν δρέξει πρέπει νά πάω τό δράδι μ' αὐτό...εἶπε, καί σά νάδε τόν ἑαυτό του μὲ τό ἀδιάδροχο.

Πάει ὅμως τόν πείραλε κείνος ὁ φόδος, ἀλλ' αὐτός χωρίς νά τόν προσέξει, πῆρε ἕνα χαρτί, γιά νά γράψει τί ἄλλα ἔπρεπε νά γράψει.

Κι' ἔγραψε: Ἀδιάδροχο. Ἀλλ' ἐμείνε μ' αὐτό. Στό νοῦ του εἶχε δρεῖ πλάι ὁ Σκουρᾶς, καί δέν ἔγραφε ἄλλο.

Κι' ἔμεινε ἔτσι, ἔχοντας ἐμπρός του τό χαρτί μὲ τή μιά λέξη, ὅταν ἄνοιξε τόν κῦρ Γιάννη νά λέει δυνατά:

—Καλώς τόν κύριο Κωστακάκη, καλώς τον! Σά νιός λεβέντης ποιό φάνηκες ποιό ἀρχόσυνο, κ' ἔλεγα: Αὐτός εἶνε, ὄχι δέν εἶνε αὐτός!...

—Ἀμ' τί νομίζεις, ἀκούστηκε μιά φωνοῦλα νά λέει, τοῦ Κωστακάκη, σάν καί σένα εἶμαι γώ, ποῦ θγαίνεις νά μαξέψεις ἥλιο! Νά δμοις ποῦ κρύφτηκε, καί τώρα νά δοῦμε τί θά κανεις;

—Λέει καί ἀστεῖα! ὁ κῦρ Κωστῆς, εἶπε μὲ τό νοῦ του ὁ Ταμπᾶς.

Εἶχε θυμηθεῖ καί τί τοῦχε πεῖ ὁ Σκουρᾶς, γιά τόν ἔρωτα σ' αὐτήν τήν ἥλικία, ποῦ τοῦχε ἀνάψει ἡ Ἠλενίτσα. ἡ ἀδελφή τῆς Μπαστάση.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ συνέχεια

Ἕνα ὡραῖο καί χρήσιμο πρωτοχρονιάτικο δῶρο εἶναι τό βιβλίο

«Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΜΑΣ»

τῆς Ἰατροῦ

ΧΡΥΣΟΥΛΑΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΟΥ

Πωλεῖται στά κεντρικότερα βιβλιοπωλεῖα τῆς πόλεως μας.

Θυμήθηκε καί τόν καλό συμμαθητή εἶναι τό Γρικούδη. Εὐτυχῶς δέν εἶχε φανεί...

Τώρα, ἄμα ἡσύχασε, καθαρά τά σκέφτηκε ὅλα, ὅσα τοῦ εἶχε πεῖ ὁ Σκουρᾶς στό τραπέζι.

Τόν εἶχε ρωτήσει πρῶτα, ἄν εἶταν ἔτοιμος, ἄν εἶχε ψωνίσει ὅ,τι ἔπρεπε, κι' ἔπειτα ἄν τήν ἀγαποῦσε, αἰσθανόταν συμπάθεια στή Μέλπω, ἤ τήν ἔπαιρνε ἀπό συμφέρο. Κι' αὐτός τοῦ εἶπε τήν ἀλήθεια, πώς τήν ἀγαποῦσε, ἀλλά χωρίς καμμιά ἐλπίδα, καί ποτέ δέ φανταζόταν αὐτή τήν εὐτυχία: Νά τόν φωνάξει μιά μέρα ὁ προϊστάμενός του καί νά τοῦ πεῖ, ὅτι σπέφτηκε νά τοῦ δώσει τήν κόρη του...

Καί ὁ Σκουρᾶς κουνώντας τό κεφάλι, καθώς τοῦ τάλεγε αὐτά, τοῦ εἶπε μέ μικρό, μικρό καί γρήγορο κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ:

—Ξέρεις ἕνα πράγμα;... Τώρα θά τό μάθεις!

Καί ἀφοῦ κούνησε πάλι τό κεφάλι του μέ τά μάτια στό πιάτο του, γύρισε, τόν εἶδε καί τοῦ εἶπε χτυπώντας μέ τά δάχτυλα τό στήθος του:

—Σέ μένα, φίλε μου, τά δυείλεις ὅλα αὐτά, σέ μένα!... Ἀν δέν εἶμουν ἐγώ, τίποτα δέ θά γινότανε!... Ναί, ναί, τίποτα!... Δέ θάφιρνε κείνος ὁ Κέρδερος! Ἄ, ἄ!...Ποῦ θά τολμοῦσε ὁ Μητιρτήσης νά τό κάνει!...

—Μά πῶς, πῶς, γιά πέτε μου, ἐγώ δέν ξέρω τίποτα ἀπ' αὐτά! ἔκανε ὁ Ταμπᾶς.

—Ποῦ νά ξέρεις! Ἐσύ ποῦ νά ξέρεις!...Πῶς εἶταν δυνατόν νά ξέρεις! ...Ὅταν περνᾶς ἀπ' ἔξω ἀπό ἕνα σπίτι καί τό δλέπεις ὡραῖο, ἥσυχο, ξέρεις τί γίνεται μέσα, ἄν ἔχει γαλήνη, ἤ τρικυμία;...Ἔτσι δέν εἶνε;... Καλά δέ λέω!... Λοιπόν, θά στό πῶ...Μιά στιγμή...

Πῆρε τό μαχαίρι, ἔκοψε ἕνα κομμάτι κρέας, τόδαλε στό στόμα του κι' ἄρχισε νά πάψει νά λέει.

—Τώρα, τώρα, ἔκανε.

Καί ἄμα τό κατάπιε, ἄρισε τό πηρούνι, καί χτυπώντας πάλι τό στῆθος μέ τά δάχτυλα τοῦ εἶπε:

—Σέ μένα πρῶτα ὁ Θεόφιλος εἶπε, πῶς θέλει νά σέ κάνει γαμπρό!... Σέ μένα τόπε!... Ἐμένα, πρέπει νά στό πῶ, μ' ἔχει σάν παιδί του! Καί μέ λέει: Τοῦτ' ! Μοῦ τόπε, πού λές, καί μέ παρακάλεσε νά τό πῶ καί στή γυναίκα του, τήν κυρία Ἀγγελική, καί νά προσαρμόσω νά τήν καταφέρω!... Ἐγώ εἶμαι μαλαγάνας, ξέρεις, σά κάτι τέτοια, καί μπορῶ ἔτσι μέ τίς μαλαγανιές νά καταφέρω νά δεχτεῖ ἕνα τέτοιο θηρίο!... Γιατί εἶνε θηρίο σωστό! Μά δέν τήν ξέρεις!... Καί γιά πές μου τώρα τί τρόπο ἔδω νά τήν καταφέρω!... Πῶ, πῶ!... Δέ σ' ἤθελε...Τόν ὑπάλληλό μας στήν κόρη μου! Ποτέ!...Ἐπιτέλους, πού λές, τήν κατάφερα!... Καί μόνο κείνο τό ἀτιμο τό θηλυκό,τήν ἀδελφή της, δέ μπόρεσα νά καταφέρω!... Μά αὐτή κάνει τήν ἀριστοκράτισα!... Ποιός ὅμως τῆς δίνει σημασία, θέλει ἤ δέ θέλει!...

Κι' ἔπειτα ποῦ πίνανε ὁ Σκουρᾶς ξαναθυμήθηκε τό καλό, ποῦχε κάνει σάν Ταμπᾶ, καί τό ξανάπε. Ἀλλά λίγο πιο-μένος αὐτή τή φορά, τοῦ εἶπε καί κάτι, ποῦ πρίν δέν τόχε πεῖ: Πῶς ἡ κυρία Ἀγγελική εἶταν σωστός τύραννος, Δεσπότης, στόν ἄντρα της!

Ἀφοῦ τοῦδινε μιά ἔτσι μέ τό χέρι καί τόν πετοῦσε κάτω ἀπ' τό κρεδάτι! Θρίμο γυναίκα! Καί γερή!... Νά σέ πάσει, θά σέ στίψει ὅπως στίδοντε οἱ πλύστρες τό πανί!... Ἐγώ δέν τά θγάζω μπροστά της!...Ἐγώ φαει σφαλιάρες ἀπ' αὐτή σταν εἶμουνα μικρός!...

Καί τοῦ εἶπε πῶς αὐτή εἶταν πολύ μεγαλύτερη ἀπ' αὐτόν, καί μεγαλοκοπέλα, ποῦ ἔρχοταν στή μάνα του, γιατί εἶχανε φίλιες οἱ μάνες τους, εἶταν ἀδύνατο νά μή τοῦ δώσει καμμιά σφαλιάρα, γιατί τήν πείραζε αὐτός, μικρό, τρελλό παιδί. Ἀλλ' αὐτή δέν ἐχορέτευε!...

Καί ἄμα τελείωσε τή διήγησή του γιά τίς σφαλιάρες, ὁ Σκουρᾶς εἶπε:

—Ἐγώ γέρασα παράκαιρα.

Ὑστερα ὁ Ταμπᾶς θυμήθηκε τό Σκουρᾶ, ποῦ πικνένος, ζαλισμένος, θέλησε νά τραγουδήσει. Καί ἄρχισε, ἀφοῦ πρῶτα ἔτριψε μέ τό χέρι του γρήγορα τή φαλάκρα του:

"Ὀλα τά κοδόνια

"Ὀλα μαζί τοῦ ἱππικοῦ...

Καί σταμάτησε. Ἔμεινε γιά λίγο, μὲ ἀκουμπημένο τό κεφάλι στό χέρι του σά νά τόχε πάρει ὁ ὕπνος. Ἔπειτα κινήθηκε, τό χέρι του ἔτριψε τή φαλάκρα του, καί τραγούδησε:

"Ὀλα τά κοδόνια

"Ὀλα μαζί τοῦ ἱππικοῦ...

Καί πάλι σταμάτησε.

Καί ὅταν ἔφυγε ὁ Ταμπᾶς καί τόν ζαιρετοῦσε κοντά στή σκάλα, πάλι θυμήθηκε αὐτό τό κομματάκι τοῦ τραγουδιοῦ καί τόπε:

"Ὀλα τά κοδόνια

"Ὀλα μαζί τοῦ ἱππικοῦ...

☘

Ὁ Ταμπᾶς ὄγκηκε ἀπ' τό δωμάτιό του ἀφίνοντάς το ἀνοιχτό, καί κατέδηκε κάτω ἀπ' τή ξυλένια σκάλα.

Στή μέση τῆς αὐλῆς, μέσ' στά λουλούδια της, εἶδε τήν κυρά Καλλιόπη, μ' ἔναν μπερέ στό κεφάλι της...

Τήν καλημέρισε...

—Καλή μέρα, καλή μέρα, τοῦ εἶπε αὐτή. Ἄ, ὅσο σπέφτομαι, ποῦ θά μάς φύγεις, δέν ξέρεις τί λύπη μέ πιάνει!... Ἀλλά ἀφοῦ εἶπε γιά καλό σου...

—Ἄ, στρίγγλα! ἔκανε ὁ Ταμπᾶς μὲ τό νοῦ του.

Ὅσες φορές εἶχε πεῖ καλό γιά τό δωμάτιο, ποῦ τοῦ νοίκιαζε, τόσες φορές τοῦ εἶχε αὐξήσει τό νοίκι!

Εἶχε καταλάδει πώς τοῦ ἄρεσε τό δωμάτιο καί ἡ γειτονιά, ποῦ ἔμενε χρόνια, καί κάθε τόσο, τοῦ ἀνέδαζε τό νοίκι...

—Τί νά κάνουμε, παιδί μου. Ὁλο φόρους πληρώνουμε καί ὅλο μᾶς τοὺς ἀνεδάζουν!...

Αὐτό τοῦλεγε γιά νά δικαιολογηθεῖ.

Καί δέν εἶταν φτωχιά. Ἕνα σπίτι δίπατο, τό διπλανό, καί μιά πολυκατοικία στή μικρή πλατεία τῆς γειτονιάς, εἶταν δικά της. Κι' αὐτή καθόταν στό ὑπόγειο, σχεδόν ὑπόγειο εἶταν, τοῦ σιτιοῦ της, γιά νά νοικιάζει τό ἐπάνω σέ ἀργένηδες...

Ὁ Ταμπᾶς εἶχε ἀκούσει μιά μέρα ἀπό φίλους του ἀστυνομικούς, πώς αὐτά τά χρήματα, πολύ ἔχτισε τά σκίτια, τά ἀπέκτησε κάνοντας τή μασκαρωπό. Ἐμάλευε κορίτσια, κοριτσάκια μικρά, παντρεμένες γυναίκες...

—Πῶ, πῶ, μακρυά! ἔκανε ὁ Ταμπᾶς καθώς ἀπομακρυνόταν. Θά λυπηθεῖ! Ἄν μπορεῖ νά λυπηθεῖ γιά τέτοια αὐτή!...

Χλιά ἀσημοκράσινη ἀπλωνόταν λίγο μακρυά. Ὁ ἥλιος φώτιζε μέσα ἀπό τά σύννεφα. Καί καπνοί ἄσπροι ἐδγαιναν πέρα.

—Ἔχει κάτι ἀπό ἐξοχή! ἔπεσε ὁ Ταμπᾶς ποῦ τάδε.

Εἶδε νά ἔχει ἔρθει ὁ αὐτοκίνητο τῆς συγκοινωνίας καί τάγγυε τό δῆμα τοῦ νά τό προφτάσει. Καί τό πρόφτασε καί δρῆκε μάλιστα καί θέση, ἤ καλύτερα μιά θεσούλα.

Βρῆκε θεσούλα, γιατί ὁ πρώτος ποῦζε καθίσει, ἕνας μαυριδερός, μὲ τό σδέρκο γεμάτο τρίχες ὅπως τοῦ κεφαλιοῦ του, εἶχε πιάσει μὲ τό ξάπλωμά του καί ἕνα μέρος τῆς δικῆς του θέσης.

Αὐτό τό πάθαινε συχνά, κ' ἔλεγε, πάς αὐτοί μοιάζουν μὲ ἄλογα ζῶα, καί ὄχι μὲ ἀνθρώπους...

Καί τοὺς ἔσπρωχνε ἄλλοτε, τοὺς ἀνάγκαζε νά μαξέψουν τ' ἁπλωμένα πόδια τους, ὅπως ὅσπρωχνε νά παραμερίσει, νά τ' ἀφήσει τόπο, ἕνα γαϊδούρι, ἕνα ὄδδι. Αὐτή τή φορά ὅμως, κάθισε στήν ἀκρούλα...

—Ἀπό μεθαύριο, πάει, θά φύγω!...

Μά εἶνε ἀνθρωποι αὐτοί;...Καί κάνει καί τό λιμοκτόνο! Δέν πάει νά κόψει τίς τρίχες τοῦ σδέρκου του, ἤ τό σδέρκο του καλύτερα!...

Ἀπό μεθαύριο πάνε, καί μόνο μὲ τό νοῦ μου θά τά δλέπω δλα!...

Ἡ καρδιά του σά νά σπαράζοντε ἀπό χαρά κι' ἐλπίδα.

Καί τό αὐτοκίνητο ἔτρεχε γρήγορα στόν ἀνώμαλο δρόμο, ποῦ λάκκοι πλῆθος τόν στόλιζαν μέ νερά, καί οἱ ἀνθρωποι γέροι, νέοι, γυναίκες, κορίτσια πηδοῦσαν, χοροπηδοῦσαν σά νάπαιζαν κάποιο παιχνίδι, ἤ εἶχαν ἕναν τέτοιο χορό.

Περνῶντας ἀπό μιά πλατεία, θέλησε νά δεῖ ἕνα σπιτάκι, ποῦ εἶταν ἐκεῖ κοντά, τό σπιτάκι, ποῦ καθόταν μὲ τή μάνα του, ἀλλά τό χοντρό κεφάλι καί ὁ τριχωτός σδέρκος τοῦ διπλανοῦ του δέν τόν ἄφηναν.

Ἀλλ' ὁ Ταμπᾶς θυμήθηκε τόν καιρό ἐκείνον, καί σά νάδε κείνες τίς ἡμέρες...

"Ὑστερα σά νάδε τή μάνα του νεκρή, στό φέρετρο, ὅταν τή σήρωναν γιά νά τήν πάνε στό νεκροταφεῖο...

Καί τοῦζε φανεῖ τότε, ὅπως καί τώρα, νά μήν εἶταν ἔτσι γρηά, ζαρωμένη ἀπ' τή θλίψη περισσότερο, ἀλλά νά τήν εἶχαν δρεῖ τά παλιά της χρόνια, ἡ παλιά της μορφή, καθώς ἔπεσε νεκρή, —καί τό ὕψος ἐκείνο τό ὑπερήφανο, ποῦ στά καλά της χρόνια εἶχε...

Τό κατάστημα ἀπό καιρό δέν τό ἔκλειναν μέ μπάρες καί λουκέτα, οὔτε τό σύρτωναν ἀπό μέσα.

Τό σπίτι δέ συγκοινωνοῦσε πιά μέ τό κατάστημα, καί ἀρκετόν καιρό, εἶταν νοικιασμένο, καί μόνο τώρα τελευταῖα εἶχε ξενοικιαστεῖ γιά νά καθίσει τό νέο ἀντρόγυνο.

Τίς πόρτες τίς παλιές τοῦ καταστήματος τίς εἶχαν θγάλει καί ρολά εἶχαν δάλει. Ὅμοια καί στά παράθυρα καί στήν ἀποθήκη.

Τά κλειδιά τά κρατοῦσε πάντα ὁ Ταμπᾶς, τελευταῖα ὅμως, τάδωσε στόν κῦρ Γιάννη. Κι' αὐτός εἶταν στήν ὥρα πάντα, καί πρίν ἀκόμα λίγο, πού ἀνοίγουν τά καταστήματα.

Καί ὁ Ταμπᾶς ἄμα ἔφθασε στό κατάστημα, εἶδε πάλι, νάχουν φέρει πράμματα, νά ἀδειάζει αὐτοκίνητο φορτηγό, καί οἱ ἐργάτες νά τό πηγαίνουν μέσα στό κατάστημα, ἤ στήν ἀποθήκη. Καί ὁ κῦρ Γιάννης μὲ τά σταβαδά του πόδια ἔξω στό πεζοδρόμιο, νά ἐπιδλέπει, νά διατάζει.

Ὁ κῦρ Γιάννης τόν σταμάτησε νά τοῦ πεῖ, πώς δρῆκε ἕναν καλό ὑπάλληλο, ποῦ ἤξερε καί ἀπ' αὐτή τή δουλειά...

Ὁ Ταμπᾶς μπῆκε στό γραφεῖο του. Εἶταν στενοχωρημένος. Στό δρόμο πάλι τοῦζε ἤρθει ὁ φόδος ἐκείνος μή χαλάσει ὁ γάμος του, μή, πού δέν ἐπῆγε, μή συνέδη τίποτα κακό γι' αὐτόν...

Οὔ, ἔκανε γιά ν' ἀπαλλαχτεῖ, ἄς μὲ διώξουν!...

Εἶδε τό ἡμερολόγιο νά γράφει: Πέμπτη, κι' ἔδγαλε τό χαρτί...

—Παρασκευή!... Πλησίασε ἡ μέρα! ...Οὔ, ἄς μὲ διώξουν! εἶπε σχεδό

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΑΡΙΣΙ, Δεκέμβριος. ('Ιδιαίτερη ὑπηρεσία).— Ἡ θέσις τῆς Γαλλίας στὴν περιοχὴ τοῦ μυθιστορήματος ἔχει καταφανῶς ἐξασθενίσει. Ποιοτικὰ καὶ κυκλοφοριακὰ μόνον τὸ μεγαλύτερο μυθιστόρημα τοῦ Ζὺλ Ρομαὶν «Οἱ ἄνθρωποι τῆς καλῆς θελήσεως» κρατήθηκε στὸ πρῶτο του ὕψος. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἐκυκλοφόρησε ὁ ἕνατος καὶ δέκατος τόμος του. Τὸ γαλλικὸ κοινὸν μένει πιστὸ σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη περιγραφὴ τῆς σημερινῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας, μὲ κάποιες δέβδαια αὐξομειώσεις τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τοὺς καθέκαστα τόμους. Ἡ κυκλοφορία ποικίλλει ἀπὸ 30-50 χιλ. ἀντίτυπα. Ἀπόδειξις ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ἐξαιρετικὴ παραγωγή, ἀφοῦ χρόνια τώρα (ἀπὸ τὰ 1932 τὸ κοντινὸ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε αἰχμαλωτισμένο ἀπὸ ἕνα μοναδικό, ἔστω καὶ ἀνανεούμενο στὰ γεγονότα καὶ τὶς ἰδέες του, ἔργο. Ὁ Ζὺλ Ρομαὶν ὡς μυθιστοριογράφος εἶνε παραγωγικὸ ἀσυγκρίτως ἀνώτερος ὅλων τῶν συγχρόνων του.

Οἱ ἐτήσιες ἀπονομὲς τῶν βραβείων, μὲ τὸ βραβεῖο Γκονγκὼρ ἐπὶ κεφαλῆς, ποὺ ἦταν ἄλλοτε τὰ μεγαλύτερα γεγονότα τοῦ ἔτους, τώρα πλέον δὲν ἔχουν παρὰ μιὰ ἀπήχησι σχεδὸν τεχνητή. Ὀπωσδήποτε οὔτε οἱ γνωστοὶ οὔτε οἱ παντὸς εἴδους ἀρχάριοι τοῦ ρομάντζου καταρθώνουν ν' ἀντιστοιχιθοῦν στὴ ζήτησι τοῦ κοινοῦ, ἔστω καὶ τόσο μειωμένη. Οἱ ἐκδότες λοιπὸν ἔχουν στραφῆ κατὰ μέρα ἀρρος πρὸς τὸ ἀγγλικὸ μυθιστόρημα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἱστορικὸ μυθιστόρημα, ποὺ τόσο πολὺ εἶχε ἀνθίσει τὰ τελευταῖα χρόνια δρίσκεται γυρὼ σὲ μοραστμό. Ἀντὶ αὐτοῦ κατακτοῦν ἔδαφος οἱ καθαρῶς ἱστορικὲς περιγραφές, ὅσες μάλιστα θίγουν, φανερὰ ἢ συγκαλυμμένα, διάφορα σημεῖνα ζητήματα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ μάσκα κρύδουν χαρακτηριστικὰ μυθιστορήματος. Στὸ εἶδος αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς τῆς ἡμέρας εἶνε ὁ Μπαινδίλ, ὁ ὁποῖος μάλιστα μπῆκε ἐσχάτως στὴν Ἀκαδημία. Ὁ Μπαινδίλ, ἀπολογητὴς τῆς Γαλλικῆς δεξιᾶς, προσασθεῖ εἰς τὸ ὕδη πολύτιμο ἔργο του νὰ κάμῃ μιὰ νέα ἀξιοποίησι τοῦ παρελθόντος μὲ τὸ σκοπὸ ἐνὸς ἠθικοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Γαλλίας. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἐκυκλοφόρησαν οἱ «Δικτάτορές τον, ὅπου ἐξετάζεται τὸ θέμα ποὺ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐνδιαφέρει περισσότερο τοὺς σημερινοὺς Γάλλους. Ὁ συγγραφεὺς δὲν δίνει καμμιὰ κριτικὴ συνταγὴ γιὰ τὴν ἐκτίμησι τῶν δικτατόρων ποὺ ἐξετάζει—ἀπὸ τὸ Σόλωνα, τὸ Λουδοβίκο 14ον, τὸ Ναπολέοντα 1ον καὶ 3ον ἕως τὸ Στάλιν καὶ τὸ Χίτλερ—ἐπισημαίνει ὅμως τοὺς κινδύνους ποὺ μέλλοντος. Ποῦ δρίσκονται αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι κατὰ τὸ συγγραφέα εἶνε εὔκολο νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς, ἂν λάδῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι στὸ τέλος τοῦ διδλίου τοποθετεῖται ὁ Χίτλερ καὶ σ' αὐτὸν κατασταλδόνν ὅλα τὰ συμπεράσματα.

Εἰς τὸ ἴδιο εἶδος ἀνήκει καὶ τὸ καινούριο διδλίο τοῦ Ἀντρὲ Μουρουὰ «Ὁ Βολταῖος». Εἶνε μιὰ πνευματώδης καὶ σοφὴ διογραφία ποὺ τονίζει πρὸ πάντων τὸ μαχητικὸ στοιχεῖο τοῦ Βολταίρου, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἐπιδοδίζει νὰ τονισθοῦν κατὰ τρόπο ἀμείλικτο καὶ τὰ πολλὰ λίθη του. Τὸ διδλίο εἶνε σύντομο καὶ σὲ χαριτωμένη κλασσικὴ γλῶσσα γραμμένο, θὰ τὸ ἔλεγε κανεὶς δολταιρικό. Πολλὰ ἀποσκάσματά του φαίνονται προωρισμένα νὰ γίγουνδρόνν στὰ προσεχῆ σχολικὰ διδλία.

Ἐννοεῖται πὼς ἐν τὸ γαλλικὸ ρομάντζο ἔχει σήμερα πέσει, αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς ἔχει ἀτονίση καὶ ἡ ὅλη φιλολογικὴ ζωή. Ἁπλὼς ἀπὸ τὴν πίεσι τῶν καιρῶν ἔχει ἀλλάξει ἐνδιαφέροντα. Ἡ πνευματικὴ μαχομένη Γαλλία σχεδόνται τώρα πρὸς τὴ ὁμιλίες καὶ τ' ἀποφθέγματα. Τὰ διδλία τῆς μεγάλης ἐπιτυχίας εἶνε σήμερα ἀκριδῶς οἱ συλλογὲς τέτοιων πελετῶν. Ἔτσι ἐδημιουργήθη ἕνας νέος τύπος διδλίου ποὺ, ἐπειρνώτας τὴν καθημερινὴ δημοσιογραφία σ' ἐπεξεργασία καὶ σύνθεσι, προσφέρει ἕνα μαξιμοῦν ἐπικαιρότητος. Ἡ Γαλλία ἐπιστρέφει κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο στὴ λαμπρὴ παράδοσι τῆς ἠθοπλαστικῆς φιλολογίας ποὺ εἶχε γνωρίσει στὴ μεγάλη ἀκμὴ της πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1789. Ὡς μία ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἐμφανίσεις τοῦ εἴδους μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ τὸ διδλίο τοῦ Ἀντρὲ Σουαρὲς «Πορτραῖτο χωρὶς μοντέλλα». Ὁ παλαίμαχος αὐτὸς τῆς θεωρίας ὅτι ἡ Γαλλία εἶνε ὁ φύλακας τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ ἀποδεικνύεται στὴ σειρὰ αὐτὴ διογραφικῶν σκίτσων κάθε εἴδους ὡς ὁ ἀληθινὸς πατριάρχης τῆς θεολογίας τοῦ γαλλικοῦ ἐθνικισμοῦ.

Ἀλλὰ ἐνῶ ὁ Σουαρὲς εἶνε «ἠοραλίστ» ἀπὸ προδιάθεσι, ὁ Μοντερλὰν εἶνε τὸ ἴδιο... παρὰ τὴ θέλησί του. Ὁ Μοντερλὰν εἶνε ἴσως ὁ πλέον ἀνεξάρτητος συγγραφεὺς τῆς σημερινῆς Γαλλίας. Δὲν ἀνήκει σὲ κανένα κόμμα ἢ συγκρότημα συμφερόντων, εἶνε ἕνας χειραφετημένος καὶ μοναχικὸς ἀδοιδόρος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τόσον σπανίζουν στὴ γαλλικὴ ἱστορία τοῦ πνεύματος καὶ ὅμως εἶνε τόσο ἀναγκαῖο στὴ Γαλλία. Στὸ τελευταῖο διδλίο του «Ἀνώφελη ὑπηρεσία»—συλλογὴ διαφόρων πραγματειῶν—ὁ «μοντερλανισμὸς» φαίνεται νὰ δρῆκε τὴν ὁριστική του φόρμα. Μοντερλανισμὸς σημαίνει: ἀνεξαρτησία ἀπὸ κάθε δέσμευσι γιὰ νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ ἐνιδρῷ ἐπὶ τῆς ὁλότητος.

Ὁ Δανιὴλ Ρόπς ἔχει ἀπὸ ἐντελῶς ἄλλη πλευρά. Ὡς μαχητὴς τοῦ καθολικισμοῦ ἐπιδιώκει τὴν «κινητοποίησι» τῶν ὁμοιδεατῶν του. Στὸ τελευταῖο διδλίο του «Ἡ ἀθλιότης κι' ἐμεῖς» ξεσκεπάζει τὶς ἠθικὲς πληγὲς τῆς ἐποχῆς μας μὲ ἀδιαλλαξία τόσο ἀδυσώπητη ὅσο καινὲς ἄλλος. Σὲ ρίζοσπαστισμὸ ὁ Ρὸπς δὲν ὑστερεῖ καθόλου ἀπὸ τὸ Μοντερλὰν καὶ μολονότι ξεκινοῦν ἀπὸ διαφορετικὰ σημεῖα καταλήγουν καὶ οἱ δύο τοὺς σὲ πολλὰ κοινὰ συμπεράσματα, κυρίως στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ πάντα σήμερα ὤθοῦν πρὸς μία ἠθικὴ ἀναγέννησι. Καὶ οἱ δύο ὁμολογοῦν τὴν ἀπόφασί τους νὰ προσφέρουν ὅλες τὶς δυνάμεις των γι' αὐτὸ τὸ σκοπό, ὁ ἕνας τὴ δύναμι τῆς πίστεως, ὁ ἄλλος τὴ δύναμι τῆς μοναδιᾶς τοῦ.

ΒΟΥΛΕΒΑΡΔΙΕΡΟΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΛΛΗΝΟ - ΓΑΛΛΙΚΟΣ

Ἔκδοσις Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν

Δρχ. 325

Βιβλ. Ἐλευθερουδάκη

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ

ΣΤΗΝ φιλολογικὴ σελίδα τοῦ Περισινοῦ «Ψυγαρῶ» ὁ γνωστὸς θεατρικὸς κριτικὸς κ. Πιὲρ Μπρισὸν ἐδημοσίευσε τὴν περασμένη ἑδδομάδα ἕνα ἄρθρο στὸ ὁποῖον μιλᾶ γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς παρουσάσεως τῶν θεατρικῶν ἔργων στὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων γράφει:

«Θὰ ἤταν πλάνη νὰ πιστέψῃ κανεὶς ὅτι τὸ «θέαμα» δὲν μπορεῖ νὰ συμδάλῃ ποτὲ στὴν ἐπιτυχία ἑνὸς θεατρικοῦ ἔργου. Τὸ ψεγάλο θέαμα εἶνε ἀλήθεια ὅτι ἐξελείφθη. Κατέφυγε στὰ σύνορα μυοῦχι-χαλλ καὶ θεάτρου, στὴν ἀκαθόριστη ἐκείνη ζώνη ὅπου ἀνθεῖ ἀκόμη ἡ ἀγγλοσαξωνικὴ ὀπερέτα. Βρίσκουμε στὸ Μογκαντὸ (ἂς πάρουμε ἕνα τυπικὸ παράδειγμα) τεράστια ντεκὸρ ποὺ ἀπομιμοῦνται θαυμάσια τὴ φύσι, καὶ ποὺ ἐνθουσίαζαν τοὺς παποῦδες μας. Βρίσκουμε ἀκόμη θαυμάσιες τεχνητὲς ἀστραπές... Τὸ θέατρο ἀπελευθερώθηκε, ὄχι χωρὶς θλίψη κάποτε, ἀπὸ τὰ ἐντυπωσιακὰ αὐτὰ «τρῦκ». Οἱ αἴθουσες τῶν θεάτρων ἔγιναν πιὸ μικρές, ἡ ἐπιφάνεια τῶν σκηνικῶν ἐπίσης, καὶ ἡ σκηνὴ ἀκόμη μετέδαλε διαστάσεις πλήν τοντας ἕνα τόσο οἰκειότητος. Οἱ θεαοι τῆς πρωτοπορείας (ἂς θυμηδοῦμε τὸ ἀνέδασμα τῶν «Ἀποτυχημένων» ἀπὸ τὸν Πιτοὲφ) ἐνισχυμένοι καὶ ἀπὸ τὰ φωτεινὰ παραδείγματα ποὺ μᾶς ἦλδαν ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπη καὶ τὴ Ρωσσία, ἑνώνουν τὴν ἀνάγκη μιᾶς νέας ἀντειλήψεως τοῦ ντεκόρ. Ὑπερδολὲς στὴν ἀρχή, ἐκφυλισμένες μυδιστικὲς ἐκδηλώσεις, ἀνάγκη νὰ σπάσουν τὰ καθιερωμένα πλαίσια μὲ κάθε θυσία.... Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ σιγὰ σιγὰ ἡμέρωσαν καὶ μιὰ ἄλλη τέχνη ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται. Φροντὶ ὅτι σὲ καμμιὰ ἐποχὴ ἡ σκηνοθεσία δὲν ὑπῆρξε αὐδ ἀναγοντική, ἀπὸ ἐφευρετικὴ ὅσο τὴν σιγμὴ αὐτή. Δὲν μιλῶ γιὰ μεμονωμένα γεγονότα, ἀλλὰ γιὰ μιὰ γενικὴ κατεθυσασμοῦ ἐπιδιώκει τὴν «κινητοποίησι» τῶν ὁμοιδεατῶν του. Στὸ τελευταῖο διδλίο του «Ἡ ἀθλιότης κι' ἐμεῖς» ξεσκεπάζει τὶς ἠθικὲς πληγὲς τῆς ἐποχῆς μας μὲ ἀδιαλλαξία τόσο ἀδυσώπητη ὅσο καινὲς ἄλλος. Σὲ ριζοσπαστισμὸ ὁ Ρὸπς δὲν ὑστερεῖ καθόλου ἀπὸ τὸ Μοντερλὰν καὶ μολονότι ξεκινοῦν ἀπὸ διαφορετικὰ σημεῖα καταλήγουν καὶ οἱ δύο τοὺς σὲ πολλὰ κοινὰ συμπεράσματα, κυρίως στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ πάντα σήμερα ὤθοῦν πρὸς μία ἠθικὴ ἀναγέννησι. Καὶ οἱ δύο ὁμολογοῦν τὴν ἀπόφασί τους νὰ προσφέρουν ὅλες τὶς δυνάμεις των γι' αὐτὸ τὸ σκοπό, ὁ ἕνας τὴ δύναμι τῆς πίστεως, ὁ ἄλλος τὴ δύναμι τῆς μοναδιᾶς τοῦ.

ΒΟΥΛΕΒΑΡΔΙΕΡΟΣ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΑΝ. ΤΣΕΚΟΥ
Ἐπιθεωρητοῦ Δασῶν

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΑΣ

Δραχ. 50

Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

ΑΝΤΡΕΑ ΤΣΙΜΠΕΑ

ΑΝΗΣΥΧΑ ΒΡΑΔΥΑ

Δραχ. 30

Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

VANISHING CREAM KAI SKIN TONIC

"GEORGE,,

Ζητήσατε ἀπὸ τὸν προμηθευτήν σας

ΒΑΝΙΣΙΓΚ ΚΡΗΜ ΚΑΙ ΣΚΙΝ ΤΟΝΙΚ

Ἡ χρῆσις τῆς λοσιὸν προσώπου ΣΚΙΝΤΟΝΙΚ θὰ σᾶς περάσῃ μετὰ τὸ ξύρισμα τὸν ἐρεθισμὸ καὶ θὰ κατασταση τὸ δέρμα λεῖον καὶ μάτ.

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος καὶ διαρκῆς παρακαταθήκη

Α. ΣΑΡΟΓΛΟΥ. Ἀκαδημίας 5 Τηλ. 20-918

Η ΑΙΘΙΟΠΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ στιγμὴ αὐτὴ ποὺ ἕνας ὁλόκληρος λαὸς—ὁ Αἰθιοπικὸς—ἀγωνίζεται γιὰ νὰ διατηρήση τὴν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας του, αἰσθανόμαστε τὴν περιέργεια νὰ τὸν πλησιάσουμε περισσότερο καὶ νὰ μελετήσουμε τὶς διάφορες ἐκδηλώσεις τοῦ. Ἐνδιαφερόμαστε νὰ μάθουμε κάθε τι ποὺ τὸν ἀφορᾷ. Φυσικὸ λοιπὸν εἶνε καὶ νὰ προσέξουμε πῶς σπέπτεται καὶ πῶς ἐκφράζει τὴ σκέψη του, τὸ αἴσθημά του, τὸν μύχιο ἐσωτερικό του κόσμο—ἂν ὑποθέσουμε ὅτι ἐξελείφθη ἡ ἀνάγκη νὰ τὸν ἐκφράσῃ. Μὲ ἄλλα λόγια ἐνδιαφερόμαστε καὶ γιὰ τὴ λογοτεχνία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

Ἡ λογοτεχνία αὐτὴ ὑπάρχει. Ἔχει λαϊκὸ χαρακτῆρα καὶ τὰ προϊόντα της μεταδίδονται ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά, ἀπὸ ἀτόμα σὲ στόμα. Στὴν οὐσία της εἶνε θρησκευτικὴ καὶ χριστιανική. Ὁ πρωταρχικὸς της σκοπὸς εἶνε ἡ ἀναμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κρύδει μέσα της ὁ,τι τὸ πιὸ μυστικοπαθὲς ὑπάρχει στὴ μάζα.

Περιλαμδάνει γενικὰ χριστιανικὲς καὶ διδλικὲς παραδόσεις, μελέτες γιὰ τὴ ζωὴ τῶν Ἁγίων, λειτουργικὰ κείμενα, διηγήσεις δγαλμένες ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ψαλμούς. Ὅλες αὐτὲς οἱ συνθέσεις ἔχουν μιὰ θερμὴ τουφερότητα, ἀναφέρονται συχνὰ στὴ Δίδλο, καὶ εἶνε πολλὲς φορὲς χρωματισμένες μὲ μιὰ δύναμη ἐκφράσεως ποὺ φτάνει κάποτε σὲ μεγάλη ποιή.

Παράλληλα ὅμως, στὴν Αἰθιοπία καλλιεργεῖται ἕνα ἄλλο λογοτεχνικὸ εἶδος ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ ὅτι συνεχίζει τὸ πρῶτο, καὶ συγχέεται σχεδὸν μαζύ του. Τὸ εἶδος αὐτὸ περιλαμδάνει χρονικὰ στὰ δποία δοξολογεῖται ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια καὶ ἡ καταγωγή της ἀπὸ τὸν Σολομώντα, καὶ τὰ ὁποία συντάσσονται ἀπὸ εἰδικοὺς γραμματεῖς ἢ ἀπὸ τοὺς τιτλούχους τῆς Αὐλῆς. Ἀναφέρουν τὸ ἱστορικὸ κάθε δασιλικοῦ, τοὺς πολέμους του, τὰ κυριότερα γεγονότα τῆς δασιλείας του, τὶς ἐπαρχίες του, τοὺς τιτλοὺς του, τὴ γενεαλογία του. Ἀποτελοῦν στὸ σύνολό τους ἕνα ἄθροισμα ἱστορικῶν δοκυμέντων ποὺ διαδόζονται τόσο ἀπὸ τὸ λαὸ ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς μορφωμένους, καὶ θυμίζουν ἕνα μυθικὸ παρελθὸν ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πρῶτον ἄνθρωπο τῆς δημιουργίας καὶ ἀπὸ τὶς ποιητικὲς ἀναμνήσεις τῆς δασίλισσας τοῦ Σαδᾶ. Ὅλα αὐτὰ τὰ κείμενα, εἴτε ἰερὴ εἶνε ἢ ἐμπνευσμένα εἴτε δλάσφημη, εἶνε συχνὰ πλημμυρισμένα ἀπὸ μιὰ φητορεία ποὺ γιὰ τὸν Αἰθίοπα εἶνε γάρισα καὶ ὀμορφιὰ στὸ ἔργο. Ἡ ρητορεία αὐτὴ εἰσχωρεῖ τόσο σὲ δλα τὰ πράγματα ὥστε ἔδωσε ἀφορμὴ στὴ δημιουργία μιᾶς ἰδιαίτερης ἐπιστήμης, ποὺ αἰθιοπικὰ λέγεται «σαμ-ναδάγκ», καὶ ἔχει σκοπὸ νὰ ἀποκαλύπτῃ τὸ χρυσάφι τοῦ πραγματικοῦ νοήματος κάτω ἀπὸ τὸ κερὶ τῆς φράσεως.

Τὸ φολλιὸ τοῦ τύπου αὐτοῦ περνᾷ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα χάρη σὲ τροδαδούρους καὶ ἀφηγητές, ποὺ χαρακτηρίζονται μὲ ἰδιαίτερο ὄνομα ὁ καθένας ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος στὸ ὁποῖον ἔχουν εἰδικευθεῖ. Οἱ «ἀσμαρὶ» εἶνε συγχρόνως τραγουδιστές, μουσικοί, γελωτοποιοί. Προσαλοῦνται στοὺς γάμους, στὶς γιορτές, στὰ τραπέζια, καὶ φέρουν τὸ γέλοιο καὶ τὴν εὐθυμία σὲ κάθε συνάθροιση. Οἱ «σαλλάζ» εἶνε πολεμικοὶ δάρδοι. Συνοδεύουν τοὺς ἀρχηγοὺς στὶς μάχες, παρασύρουν τὰ στρατεύματα, καταρῶνται τὸν ἐχθρό. Ἄλλοι πάλι, οἱ «αἰλέκας», οἱ «ψάμερς», ἀνήκουν σὲ κατηγορία ἀνώτερη, καὶ εἶνε οἱ πιὸ μορφωμένοι. Ἡ Αἴθλη τοὺς καλοδέχεται, τρώνε μαζὺ μὲ τοὺς μεγιστάνες.

Τὸ φολλιὸ αὐτὸ ἀποτελεῖται, κατὰ μέγα μέρος, ἀπὸ μεγάλα διθυραμδικὰ ποιήματα, ἀπὸ ἀρελεῖς ὠδές, ἀπὸ μυρολόγια, ἐφυτικὰ τραγούδια, παρομίες, μύθους καὶ ἠθικοπλαστικὲς ἀφηγήσεις. Ἀκόμα δρίσκει κανεὶς σ' αὐτὸ θρησκευτικὲς παρανέσεις, περιγραφὲς μαχῶν, διηγήσεις ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν δρίων κ.λ.π. Μᾶς παρουσιάζει μὲ τὴν αὐθόμητη ἐκφρασή του καὶ μὲ τὴ γυμνή του συχνότητα ὁλόκληρη τὴν Αἰθιοπικὴ ψυχὴ προσανατολισμένη πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ ζωή, πρὸς τὴν ἠθικὴ τελειότητα, τὴν ἐκλεπτυσμένη εὐγένεια. Ἂς πάρουμε γιὰ παράδειγμα ἕνα μῦθο ποὺ τιτλοφορεῖται: «Οἱ κατσίκες, ὁ ἐλέφας καὶ ἡ λεοπάρδαλις».

«Μιὰ λεοπάρδαλις ἐγκατέλειψε κάποια μέρα τὴν κατοικία της ἀφήνοντας τὸ γυιό της δλοφύσαχο. Καὶ ἤρθε τότε ὁ ἐλέφας καὶ δρῆκε τὸ γυιὸ τῆς λεοπαρδάλεως καὶ τὸν ταδλατάτησε καὶ τὸν ἐσκότωσε. Καὶ κάποιος κάτοικος τῆς λεοπάρδαλις, λέγοντας: «Ὁ γυιός σου πέθανε!» Ἡ λεοπάρδαλις φώτησε: «Μὰ ποιὸς τὸν σκότωσε;» «Ὁ ἐλέφας», τῆς ἀποκρίθηκαν. Μὰ ἡ λεοπάρδαλις φώναξε: «Δὲν εἶνε δυνατόν, δὲν σκότωσε ὁ ἐλέφας τὸν γυιό μου, οἱ κατσίκες τὸν σκότωσαν». Κι' οἱ ἄλλοι ἐπέμενον: «Ὄχι, οἱ ἐλέφαντες—ἐνῶ ἡ λεοπάρδαλις ἐπέμενε: «Ὄχι, οἱ κατσίκες τόκαμαν, κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάμῃ κακὸ στὸ γυιό μου». Τότε μ' ἕνα πήδημα ἡ λεοπάρδαλις ρίχθηκε στὶς κατσίκες καὶ ἄρχισε νὰ τὶς κατεξοχίζῃ γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ της. Γιατί μ' ὅλο ποὺ ἤξερε πολὺ καλὰ πὼς ὁ ἐλέφας εἶχε σκοτώσει τὸ γυιό της ἐφεύγοντας τὸ ἀδικο στὶς κατσίκες; Γιατί δὲν εἶχε τὴ δύναμη τοῦ ἐλέφαντα καὶ ἔρριχνε τὴν ἐκδίκησή της ἀπάνω τους. Καὶ σήμερα ἀκόμα τὸ ἴδιο σημδαίνει. Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος προσδλήθῃ ἀπὸ κάποιον ποὺ εἶνε ἀνώτερός του στὴ δύναμη τὰ φέρνει ὅλα σ' ἕναν πιὸ ἀδύνατό του. Γ' αὐτὸ καὶ μιὰ παροιμία μᾶς λέει: «Ἡ λεοπάρδαλις εἶπε πὼς φταίνε οἱ κατσίκες.»

***

Νὰ καὶ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ θρησκευτικὸ ἔργο ποὺ τιτλοφορεῖται: Ἐπισοδιο στὸν Παράδεισο τοῦ θαυματουργοῦ Ἁγίου Τεκλὲ Χαϊμανότ»:

«Περιώντας λοιπὸν ἀπὸ τὸν φδαρτὸν αὐτὸν κόσμο μέσα στὴν αἰωνιότητα τὴν χωρὶς ὅρια, ἐγκαταλείποντες τὸν κόσμο καὶ δρίσκοντες τὴν ἀνάπαυση, ὁ Πατὴρ Τεκλὲ Χαϊμανότ, ὁ μεγάλος ἀγωνιστής, γεράτος ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Κυρίου, παρδόωσε τὴν ψυχήν του.

«Αὐτοὶ ποὺ ἤρεγουν τὸ φῶς καὶ τὰ λουλουδίδια, οἱ ἄγγελοι, κατέδηκαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν ἔδεψαν. Ὁ Μιχαὴλ τὴν τοποθέτησε στὴ φτερούγα του. Μὲ τὰ κλειδιὰ στὸ χέρι ὁ Γαδριὴλ μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς πομπῆς, ἐπτὰ ἄγγελοι τοποθετήθηκαν ἀριστερά, ἄλλοι ἑπτὰ δεξιὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἀπεσταλμένοι τοῦ Θεοῦ, μὲ τρεῖς φωτοστεφάνους καὶ ἑπτὰ λαμπάδες στὰ χέρια συναθροίστηκαν γύρω τους ἀναρίθμητοι. Ὅλοι οἱ ἄγγελοι φώναζαν μαζύ: «Δόξα στὸν Ὕψιστο!» «Εἰρήνη στὴ γῆ!» «Ἐπαινοποίηση στοὺς ἀνθρώπους!» «Ἐπείνος ποὺ ὑπέφερε σ' αὐτὴ τὴ γῆ θὰ ζῆση αἰωνίως. Γιὰ τοὺς δίκαιους, ὁ θάνατος εἶνε ἡ ζωή!»

...«Ἐφθασαν ἔτσι ἕως τὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ παρουσίασαν τὴν ψυχή. Ὁ Κύριος τὴν ὑποδέχθηκε λέγοντας: «Ἔλα ἀγνὴ ψυχή!» Τὴν ἔφερε στὴν οὐράνια Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς ἐμπιστεύθηκε τὴ διοίκηση τῶν δεκαέντε ἐπαρχιῶν. Τέλος τὴν ὡδήγησε εἰς τὸν πύργο τοῦ θυσιαστηρίου, τῆς ἔδειξε τὴν ὁμορφιὰ τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῶν ἐννιὰ χιλιάδων πύρινων στύλων της, καὶ πρόσθεσε: «Θὰ κατοικήσῃ μαζύ μου γιατί πολὺ μ' ἀγάπησες.» Ὕστερα ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Κύριος τὴν φίλησε στὸ στόμα καὶ τῆς στόλισε τὸ κεφάλι μὲ ἕνα στέμμα δόξας ἑπτὰ φορὲς πιὸ λαμπρὸ ἀπὸ τὸν ἥλιο. Τότε ὁ ἅγιος ἔπεσε γονατιστὸς καὶ εὐχαρίστησε τὸν Πλάστη ποὺ τοῦ χορηγοῦσε τὴν ἀντιμοιδὴ τὴν ἐπιθυμητὴ ἀπὸ τὰ παιδιά του χρόνια.»

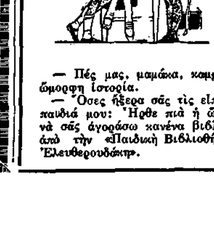

— Πές μας, μαμάκα, καμμιὰ ὤμορφη ἱστορία.

— Ὅσες ἤξερα σᾶς τὶς εἶπα, παιδιά μου: Ἤρθε πιὰ ἡ ὥρα νὰ σᾶς ἀγαρόσω κανένα διδλίο ἀπὸ τὴν «Παιδικὴ Βιδλιοθήκη Ἐλευθερουδάκη».

ΛΙΔΙΚΑΣ ΝΑΚΟΥ

ΚΑΘΡΙΝ ΜΑΝΣΦΙΛ

ΠΑΡΧΟΥΝ εὐτυχισμένες γυναῖκες, ποὺ τὶς ἐρωτεύονται ἀκόμα καὶ πεθαμένες. Εἶναι οἱ πνευματικὲς γυναῖκες, ποὺ τὸ γόητρό τους δὲν χάνεται μὲ τὴ σάρκα τους. Ἀξιολάτρευτες πεθαμένες, ποὺ ζοῦν κατὰ τὴ συναίσθηση πὼς ὑπάρχουν, ἢ ποὺ ζοῦν μιὰ ἐξωτερικὴ κοινωνικὴ ζωή, σ' ἕναν κόσμο ψευτικό. Ἔτσι λατρεύουν τώρα καὶ τὴν Κατερίνα Μάνσφιλδ, κεῖνοι ποὺ γνώρισαν τὸ ἔργο της. Στὸ Λονδίνο τῆς ἔκαναν κ' ὅλας Μουσεῖο, ποὺ συγκεντρώνει κάθε ἐνθύμιο ἀπὸ τὸν ἀλήτικο καὶ δυστυχισμένο δίο της. Οἱ πατριότες της, οἱ Ἄγγλοι συγγραφεῖς, ἔχουν ἀφιερώσει στὸ ἔργο της σοδαρώτατες μελέτες καὶ τὰ διηγήματά της εἶναι πιὰ καταγραμμένα σ' ὅλες τὶς γλῶσσες. Ἐστοι ἡ φῆμη κι' ἡ δόξα τῆς νέας αὐτῆς γυναίκας, ἔχει ἀπὸ καιρὸ ξεπερδοῦ τὰ σύνορα τῆς πατρίδας της.

Τὸ μυστικὸ τῆς Τέχνης τῆς Μάνσφιλδ κανένας δὲν μπόρεσε νὰ τὸ δρῇ, οὔτε νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἔχει ἕνα γόητρο ἀλλόκοτο. Ἡ τεχνική της καμμιὰ φορὰ δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ, μὰ αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἐνθουσιάζει, εἶναι ὁ τρόπος ποὺ δλέπει ἡ Μάνσφιλδ τὴ ζωή. Εἶναι ποιήτρια, καὶ μὲ τοὺς ποιητὰς συγγενεύει πιὸ πολὺ παρὰ μὲ τοὺς μυθιστοριογράφους. Ἔτσι καὶ κάποιος κριτικὸς εἶπε πὼς ἡ Κάθριν εἶχε τὴν ψυχὴ τοῦ Ἄριελ μέσα της.

Ἡ Μάνσφιλδ ἀγαποῦσε τὴ ζωή, ὅσο κανένας ἄλλος. «Γιὰ φαντάσου !» ἔγραφε στὴ φίλη της. «Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἄδυσσο, δλέποντας λίγο, πολὺ λίγο τὸ φῶς τῆς λουλουδίια, τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πάλι ξαναγνώρισστε σ' αὐτή!». Ἀπὸ τὶς σκέψεις αὐτὲς, ποὺ τὶς ἔκανε μάλιστα σὲ πολὺ νεαρὴ ἡλικία, δλέπουμε, τὶ δαθειὰ αἴσθηση εἶχε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐφευνητικότά της. Τὸ ἴδιο θαῦμα τῆς ζωῆς, τὸ δλέπει ἡ Μάνσφιλδ καὶ στὰ πιὸ δοσμαντα γεγονότα. Οἱ δυστυχίες, τὰ δάσανα, οἱ ἀπογοητεύσεις, εἶναι κι' αὐτὰ θαύματα στὸ εἶδος τους, ἀφοῦ ἡ καρδιὰ μπορεῖ

σ' ἕνα της γράμμα, ὅταν ἦταν ἄρρωστη βαρυά!

Στὸ Λονδῖνο ζῇ στὶς ἀρχὲς σὲ μιὰ φιλική οἰκογένεια. Μὰ ὅπως εἶναι σπάνιαι, τῆς κάνουν παρατηρήσεις, καὶ τὸ γράφουν στὸ πατέρα της. Τότε φεύγει καὶ ζῇ μόνη. Τρώει τὰ λεφτά της σὲ λίγο διάστημα, καὶ ἐξαναγκάζεται νὰ κοιμᾶσαι τὸ θαλασσοπλοῖκο της. Κάνει διάφορες δουλειὲς καὶ δὲν ζητᾶ πιὰ χρήματα ἀπὸ τὴν οἰκογένειά της. Τὸ μεταξὺ ξαναλέπει τὸ μουσικὸ Ἀρνόλδ καὶ τὸν ἀδελφό του. Ἀλλὰ τοῦτη τὴ φορὰ ἐρωτεύεται τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἀρνόλδ. Ἀπὸ τὴν περιπέτεια αὐτὴ φεύγει πολὺ πληγωμένη. Ἀποφασίζει νὰ «νοικοκυρευτῇ» καὶ νὰ κάνῃ ὅ,τι κάνουν ὅλες οἱ φρόνιμες καὶ μυαλωμένες γυναῖκες—νὰ παντρευτῇ. Τὴν ἐχει ζητήσει σὲ γάμο ἕνας συνάδελφος τοῦ φίλου της. Αὐτὸς τὴν θέλει ἐτσι, ὅπως εἶναι. Λυπημένη καὶ κουρασμένη. Θέλει νὰ τὴν προστατεύσῃ. Φοβᾶται μαζὶ καὶ σὰν ἀδερφός σου. Τίς ἔνιωσε τὴς ζωῆς θὰ τὴς ἔχω ἐγώ. Ἐσὺ γράψε, διάβασε.» Τέλος πείθεται, καὶ στὸ 1909, ἀποφασίζει νὰ παντρευτῇ, δίχως ν' ἀγαπᾶ. Ὁ ἄντρας της ὅμως εἶναι εὐγενικὸς καὶ καλός. «Μὲ σεβόταν καὶ μ' ἀγάπησε», ἔγραφε σὲ μιὰ φίλη της. Στὸ γάμο της παρευρίσκεται μιὰ καὶ μόνη φίλη της. Ἡ Κάθριν, λέει, φορᾶ... ὁλόμαυρα, καὶ φαίνεται λυπημένη....

Μὲ τὸν ἄντρα της δὲν ἔζησε οὔτε ἕνα μῆνα. Κανένας δὲν ξέρει τί συνέβηκε. Σὲ δεκαπέντε μέρες ἔφυγε ἀπὸ τὴν συζυγικὴ στέγη. Ἡ οἰκογένειά της στὸ Βέλλινγκτον, ἔμαθε τὸ γάμο της μαζὶ μὲ τὸ χωρισμό της. Ἤταν ἕνα κτύπημα γιὰ τὴ μητέρα της. Τῆς τηλεγραφοῦν νὰ γυρίσῃ πίσω στὸν ἄντρα της, ὁποιος καὶ νάναι. Μὰ αὐτὴ δὲν ἀκούει. Εἶναι πιὰ ἔγκυος, καὶ μάλιστα, ὄχι μὲ τὸ σύζυγό της. Οἱ γονεῖς της ἀναγκάζονται νὰ ταξιδέψουν στὴν Ἀγγλία, γιὰ νὰ περπαλέψουν τὴν κόρη τους. Τὴ βρίσκουν σὲ ἐλεεινὴ κατάσταση. Γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ σκάνδαλο, τὴ στέλνουν στὴ Γερμανία.

Ἡ Κάθριν στὴ Γερμανία βρίσκεται μονάχη κι' ἄρρωστη. Μὰ εἶναι εὐτυχισμένη μὲ τὴν ἰδέα πὼς θὰ γίνῃ μητέρα. Ἐτὰ χέρια μου, γράφει στὸ ἡμερολόγιό της, εἶναι καμωμένα γιὰ ν' ἀγκαλιάζουν τὸ μωρό μου. Νοιώθω πὼς μόνο σὰν κάμω ἕνα παιδάκι, θὰ ἡσυχάσῃ ἡ ψυχή μου.»

Ὅμως, τὸ ὄνειρό της ἐσβυσε. Γέννησε ἕνα παιδάκι πεθαμένο, μέσα σὲ φριχτοὺς πόνους. Ἡ λύπη της εἶναι μεγάλη. Ζητᾶ τότε νὰ ψιοθετήσῃ ἕνα παιδί. Τῆς φέρνουν ἕνα ἀρρωστιάρικο καὶ συμπαθητικό. Μὰ μόλις ἀρχίζει νὰ τὸ νοιώθῃ δικό της, τῆς τὸ παίρνουν οἱ συγγενεῖς τοῦ παιδιοῦ. Τότε ἄρρωστη κι' ἐλεεινή, πηγαίνει εἰς τὴν λουτρόπολη τοῦ Βεριτζόφιν στὴ Βαυαρία καὶ ἀκολουθεῖ μιὰ κούρα τοῦ ἀββᾶ Κneipp. Εἰς τὴν μικρὴ αὐτὴ πολιτεία ἡ Μάνσφιλδ ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ ἕνα σωρὸ Πολωνοὺς διανοούμενους. Ξαφνικὰ θυμᾶται πὼς ὅταν ἦταν παιδί, τῆς ἄρεσε κ' αὐτὴνῆς νὰ γράψῃ. Γιατί νὰ μὴ δοκιμάσῃ καὶ τώρα καὶ νὰ ξεφορτώσῃ σιὰ γιὰ χαρὰ τοὺς καϋμοὺς της; Οἱ καινοῦργιοι τῆς φίλοι τὴν προτρέπουν νὰ γράψῃ. Ἡ Μάνσφιλδ πιὰ ἔχει πεῖρα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Γνώρισε καὶ φτώχεια καὶ ἐγκατάλειψη. Ξέρει τί ἀγῶνα κάνει μιὰ γυναῖκα μονάχη γιὰ νὰ κερδίσῃ τίμια τὴ ζωή της. Ἡ ὑπαξεῖς της δλημέναστατεῖ ἐναντίον τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀνθρώπινης κατάντιας. Καὶ ὅμως ἡ ζωὴ εἶναι τόσο ὡραία! Τέτοιο θαῦμα! Ποιός φταίει λοιπὸν ἂν ὑπάρχει ἀθλιότης, πεῖνα, προλῆψεις, δυσκολία; Ποιὸς φταίει; Ποῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια; Διαβάζει Τολστόϊ, γυρεύει νὰ βρῇ τὸν σωστὸ δρόμο.

Τὸ κρύο της διήγημα ἐπιγράφεται «Τὸ κουρασμένο παιδί» Τὸ στέλνει στὴν ἐφημερίδα «Νέοι Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου. Ὁ διευθυντὴς τῆς γράφει νὰ τοῦ γράψῃ καὶ ἄλλα. Ἔτσι ἡ Μάνσφιλδ γράφει καὶ ἄλλα διηγήματα ποὺ ἀποτελοῦν τὸν πρῶτο της τόμο «Μία οἰκογενειακὴ πανσιόν.» Τὸ βιβλίο τῆς αὐτὸ ἀμέσως παρατηρῆθηκε ἀπὸ τοὺς διανοούμενους τῆς Ἀγγλίας. Ἕνα καινοῦργιο τάλαντο διαφαίνεται σὰν ὁρίζοντα. Τὸ ἠθικὸ τῆς Μάνσφιλδ καλλιτερεύει. Παίρνει κουράγιο μὲ αὐτὴ τὴν ἐπιτυχία. Φεύγει γιὰ τὸ Λονδῖνο. Ἐργάζεται σὲ ὅ,τι δουλειὰ δρῇ. Ἡ ὑγεία της εἶναι βελτιωμένη. Ἀλλὰ στὴ πρωτεύουσα ἡ ζωὴ εἶναι σκληρὴ γιὰ ὅποιον θέλει νὰ τὴν κερδίσῃ. Ἡ Μάνσφιλδ, γιὰ νὰ ζῇσῃ, γίνεται ἠθοποιός. Κατόπι παίζει τὶς νύχτες σὲ διάφορα κέντρα, σὲ δοχεῖστρες βιολονσέλλο. Ξενυχτᾶ, τρώγει ἄσχημα. Ἀλλὰ τί τὴν μέλει; Τὴν ἡμέρα τρέχει στὰ μουσεῖα, στὶς ἐκθέσεις, στὶς συναυλίες. Ἀνακαλύπτει τὸν μεγάλο ζωγράφο Βὰν Γκόγκ. Μένει ἐκθαμὴν μπροστὰ στοὺς πίνακές του. Καὶ πρὸ παντὸς ὅταν μαθαίνει τὴ ζωή του. Ζοῦσε στὸ Λονδίνο φτωχός. Ἀλλὰ εἶχε παρατήσει ὁλα, γιὰ νὰ πάῃ νὰ ζῇσῃ μὲ τοὺς ἐργάτες στὰ μεταλλουργεῖα...Ἡ ἀγάπη μου, βοήθησέ με...Τὶ σκέπτεσαι καὶ σὺ γιὰ αὐτὰ τὰ ἔργα;... Τεράστια προβλήματα βλέπω στὸν ὁρίζοντα γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ποῦ νὰ βοδίσω ; Ποιὸς εἶναι ὁ ἴσιος δρόμος ; Πῶς μποροῦμε νὰ ζοῦμε ἡσυχοι, ὅταν χιλιάδες κόσμος ὑποφέρει ;

Ἡ Κάθριν καταλάβαινε καλὰ πὼς ὁ καλλιτέχνης δὲν πρέπει νὰ ζῇ μέσα σ' ἕνα γυαλὶνο πύργο, νὰ μένῃ ἔξω ἀπὸ τὴ ζωή. Ἀπεναντίας, ὁ σκοπὸς τοῦ καλλιτέχνη εἶναι μὲ τὴν Τέχνη του, νὰ βοηθῇ τὸ Σύνολο. Εἶναι καὶ αὐτὸς ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Κοινωνία. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Μάνσφιλδ ἀγωνιζόταν νὰ βρῇ τὸν σωστὸ δρόμο, ποὺ θὰ βοηθοῦσε νὰ γίνῃ καλλίτερος ὁ κόσμος αὐτὸς, καὶ νὰ πάῃ νὰ ὑπάρχῃ τόση δυστυχία.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἄκουσε πὼς ἔξω ἀπὸ τὸ Παρίσι, στὸ Fontainebleau, ὑπῆρχε ἕνας γιατρὸς φιλόσοφος, ποὺ γιάτρευε τὴν ψυσιστίωση μὲ ἕνα ξωτικὸ του σύστημα. Σπουδῆκε τότε ἡ Κάθριν καὶ πῆγε σ' αὐτόν. Ὁ ἀρρωστοτὸ τοῦ περίεργου αὐτοῦ γιατροῦ ζούσαν μιὰ ζωὴ παράξενη. Ὁ καθένας σκούπιζε τὸ θυμάτιό του, μαγείρευε, τέλος ἀκολουθοῦσε τὸ σύστημα τῆς ζωῆς τοῦ Τολστόϊ. Ἡ Κάθριν ἐνθουσιάστηκε μὲ τὴν ἀπλότητα αὐτὴν καὶ δέχθηκε ν' ἀκολουθῇσῃ τὸ σύστημα τοῦτο, ποὺ δὲν ἔμοιαζε μὲ τὴν ζωὴ τῶν σανατορίων. Ὁ γιατρὸς ὅμως ἴσως ν' ἀδιαφοροῦσε, ἂν ρυθοκινδύνευε τὴν ζωὴν τῶν ἀρρώστων του. Εἶχε ἐφεύρει πὼς στὴ φυματίωση, τίποτε δὲν ὠφελεῖ, περισσότερο, ὅσο οἱ ἀναθυμιάσεις ποὺ ἀγαίνουν ἀπὸ τὴν κοπριά. Ἔλεγε λοιπὸν στοὺς ἀσθενεῖς του νὰ κοιμοῦνται στοὺς σταύλους, πάνω σὲ πατέρια. Ἡ Κάθριν δὲν ἄνθεξε σ' αὐτὴν τὴν διαιτα καὶ πέθανε στὶς 9 Ἰανουαρίου στὸ 1923 πάνω σὲ μιὰ αἰμόπτυση, τὴν παραμονὴ ποὺ περίμενε τὸν ἄντρα τῆς ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Πέθανε, λένε φιλοῦζοντας : « Ἀχ, θέλελα νὰ δρῶσα τὴν Ἀλήθεια !...» Ἡ καρδιά της ποὺ τόσο ἔπαλλε σ' ὅ,τι ἀνθρώπινο, σταμάτησε νὰ πάνται.

Μὰ τὸ ἔργο της, δὲ θὰ πάψει ποτὲ νὰ παρέχῃ τὴ θυσιὴ μιας καρδιᾶς μὲ τὴ ζωντάνεια του. Σ' ὅσους τὸ διαβάζουν, θὰ γεννᾶ πάντα τὴν ἀνησυχίες μέσα στὶς ψυχές τους. Θὰ τοὺς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία ποὺ ζῇ ὁ περισσότερος κόσμος καὶ θὰ τοὺς δάλῃ νὰ ψάξουν κ' αὐτοὶ τὴν Ἀλήθεια, καὶ νὰ δροῦν μονάχοι τους τὸ σωστὸ δρόμο.

ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΗ

Η ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

(ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 3 σελίδα)

Ἐπελαμβάνετο τῆς μελέτης τῆς διαρρυθμίσεως τῶν νέων Ἑλληνοτουρκικῶν συνόρων, ὁ νέος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν προέβαλε τὴν ἰδέαν ὅπως ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη προσλάβῃ χαρακτῆρα διπλωματικῆς διασκέψεως τῶν Μ. Δυνάμεων ἤτις, συνεχομένη ἐν Βερολίνῳ (ὅπου ἔχε συνέλθῃ πρὸ διετίας καὶ τὸ συνέδριον) θὰ ἐξήταζεν ἐκ νέου τὸ θέμα τῆς ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογῆς τοῦ 13ου πρωτοκόλλου καὶ θὰ ἐξέδιδεν ὁριστικὴν ἀπόφασιν ὑποχρεωτικὴν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν.

Ἡ Ἀγγλικὴ πρότασις ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἀπὸ τῶν λοιπῶν Μ. Δυνάμεων καὶ ἡ διάσκεψις συνῆλθε τὴν 16 Ἰουνίου ἐν τῇ Γερμανικῇ πρωτευούσῃ, ἀπαριτζομένη ἐκ τῶν πέντε πρέσβεων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, πρίγκηπος Hohenlohe. Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία δὲν ἐκλήθησαν νὰ παρακαθήσωσιν εἰς τὴν συνδιάσκεψιν ταύτην, αἱ δὲ ἐνέργειαι τοῦ Ἑλληνος ἀντιπροσώπου, Βρέλλα Ἀρμένη, τείνουσαι κυρίως (συμφώνως πρὸς τὰς ἀπὸ 5 Ἰουνίου ὁδηγίας τοῦ Τρικούπη) εἰς τὸ νὰ κατακυρωθῶσιν ἡμῖν τὰ Ἰωάννινα, περιορίσθησαν ἐν τοῖς παρασκηνίοις. Καὶ ὄντως περὶ τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν Ἤπειρον ἐστρέφετο ὁ ὅλος διπλωματικὸς ἀγών. Τὴν Θεσσαλίαν αἱ Δυνάμεις ἦσαν περίπου σιωφροναὶ νὰ τὴν δώσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁσάκις ὅμως ἐγίνετο λόγος περὶ Ἠπείρου οἱ φιλότουρκοι ἐπεκαλοῦντο τὸ πολυπληθὲς Ἀλβανικὸν στοιχεῖον ὁπερ, ὡς ἰσχυρίζοντο, θὰ ἀνθίστατο ἐνόπλως ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἀπεφάσιζεν ἡ ἐπαρχία αὕτη νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὴ Ἑλληνικὴν βασίλειον (11). Κυρίως δὲ ὁ Ἰταλὸς πληρεξούσιος, κόμης de Launay, ἐπέμειεν ὅπως τὰ νέα σύνορα γραχθῶσι νοτίως τῆς Κερκύρας. Οὐχ ἧττον ἡ ἀληθεῖα ἐν τέλει ἀπόφασις, τὴν 1 Ἰουλίου 1880, ὑπῆρξε περίπου σύμφωνος πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ 13ου πρωτοκόλλου τοῦ Βερολινείου συνεδρίου, κατακυροῦσα εἰς τὴν Ἑλλάδα πλὴν τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν νότιον Ἤπειρον, μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θυάμιδος, συμπεριλαμβανομένων τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μεσόβου (12).

Τὴν 15 Ἰουλίου οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Κωνσταντινουπόλει πρέσβεις τῶν Δυνάμεων ἀνεκοίνωσαν εἰς τὰς δύο κυβερνήσεις τὴν ληφθεῖσαν ἐν Βερολίνῳ ἀπόφασιν. Καὶ ὁ μὲν Τοριούτης ἔσπευσε νὰ ἀποδεχθῇ ταύτην. Ἀλλ' ἡ Πόλη ἠθέλησε νὰ ἀγωνίσῃ ἀπόφασιν βαρύνουσαν αὐτήν, εἰς τὴν λῆψιν τῆς ὁποίας οὐδαμῶς εἶχε συμμετάσχῃ. Κατὰ δᾶδος ὑπελόγιζεν ἐπὶ τοῦ ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ Δυνάμεις οὐδὲν εἶχον πρὸς ἐξαναγκαστικὸν μέτρον διὰ νὰ ἐπιβάλωσιν ἐνδεχομένως διὰ τῆς βίας τὰ ὑπ' αὐτῶν συμφωνηθέντα, ὑπῆρχον πολλαὶ πιθανότητες ὅπως δυνηθῇ νὰ ἀπορύγῃ καὶ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς 1 Ἰουλίου. Ἡ τοιαύτη στάσις τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως προϋκάλεσε σφοδρὰν ἐξέγερσιν τῆς δημοσίας γνώμης ἐν Ἑλλάδι, ὁ δὲ Τοριούτης δὲν ἀπέκρυψε τὴν πρόθεσίν του νὰ καταλάβῃ διὰ τῆς βίας τὰς ἐπιπλεκασθείσας ἡμῖν ἐπαρχίας. Αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ ἐλπίδι νὰ συμβιβάσωσι τὰ πράγματα εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἐπαπειλουμένη ἐμπόλεμος Ἑλληνοτουρκικὴ ὀβίς, ἐξῆσκησαν ἀληθοδιάβολος πίεσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἵνα ἀχθῇ ἡ Πόλη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπόφασίν των, ἀφ' ἑτέρου ἐν Ἀθήναις διὰ νὰ συγκρατήσωσι τὸ πολεμικὸν μένος τῶν Ἑλλήνων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἔλαβε χώραν ἐν Παρισίοις ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἤτις ἤρωτα ἐμελλε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα.

Φθίνοντος τοῦ Σεπτεμβρίου 1888 διεδέχθη τὸν Δε Freycinet εἰς τὸ πρωθυπουργικὸν ἀξίωμα ὁ Ἰούλιος Ferry, τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνελαβεν ὁ Barthélemy Saint Hilaire (ὁ διάσημος μεταφραστὴς τοῦ Ἀριστοτέλους). Οὗτος, ἐν τῇ ἐλπίδι καὶ τύχῃ τῆς συναινέσεως τοῦ Σουλτάνου διὰ τὰ ἐπὶ τῆς Τύνιδος Γαλλικὰ σχέδια, (13) ἠθέλησε νὰ φανῇ εὐάρεστος εἰς τὴν Πόλην ἐν τῷ Ἤπειρωτικῷ ζητήματι, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον ἡ πλειονηφία τῆς δημοσίας γνώμης καὶ τοῦ κοινοβουλίου ἀπεστρέφετο τὴν ἰδέαν συμμετοχῆς τῆς Γαλλίας εἰς πιεστικὰ κατὰ τῆς Τουρκίας μέτρα, ἐκ φόβου διεθνῶν περιπλοκῶν. Τὴν τοιαύτην μετατροπὴν τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς ἀντελήφθη ἀμέσως ὁ νέος ἐν Παρισίοις πρέσβυς, Βρέλλας Ἀρμένης, (14) ὅταν κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν πρὸς τὸν Barthélemy Saint Hilaire, ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ φλέγοντος διὰ τὴν Ἑλλάδα ζητήματος, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ προδῇ μετὰ πολλῆς περισκέψεως εἰς πᾶσαν σχετικὴν ἐνέργειαν, καθόσον δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ περιπλέξῃ τὴν χώραν εἰς πόλεμον ἄνευ συναινέσεως τῆς Βουλῆς. Αἱ ὁδηγίαι ἐξ ἄλλου αἱ εἶνες ἐδόθησαν εἰς τὸν κόμητα De Mouy, ὡν ἡ κυβέρνησις Ferry διώρισε πρέσβυν ἐν Ἀθήναις, συνίσταντο εἰς τὰ καὶ προλάβῃ πᾶσαν κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπιθετικὴν πολιτικὴν καὶ νὰ συστήσῃ παντὶ τρόπῳ εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ φανῶσιν ὑπομονητικοί. Ἡ πρότασις τοῦ Granville περὶ διεθνοῦς καταλήψεως τῆς Σμύρνης, πρὸς σωφρονισμὸν τοῦ Σουλτάνου δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἐν Παρισίοις.

Ἡ Τουρκία, ἀντιληφθεῖσα τὴν νέαν κατάστασιν, ἐφάνη ὑπέρμετρα ἀνένδοτος, τοσούτῳ μᾶλλον, πλὴν τῆς Γαλλίας, καὶ ἡ Αὐστρουγγαρία ἐφαίνετο φιλικὸς πρὸς αὐτὴν διακειμένη. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, βαρόνου Haymerlé, ἡ ὀρθοτεκὴ γραμμὴ ἦν εἶχον ἀποδεχθῇ αἱ Δυνάμεις ἐν Βερολίνῳ οὐδαμῶς ἀπετέλει μίαν Zwangslinie (15). Ἐν ἀπομνήματι δὲ ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Δυνάμεων. ἡ Πύλη ἐξέθετε διὰ μακρῶν τοὺς λόγους, στρατηγικοὺς καὶ θθνικούς, δι' οὗς εὑρίσκετο ἐν τελείᾳ ἀδυναμίᾳ νὰ συναινέσῃ εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ Μεσόβου καὶ τῆς Λαρίσσης. Ὁ Τοριούτης τότε, ἐλέπων ὅτι αἱ προσπάθειαι ἃς εἶχε καταβάλῃ ἵνα τύχῃ ἐνεργοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων, ἀπέτυχον, παρητήθη τῆς ἀρχῆς. κατ' Ὀκτώβριον, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἄρνησιν τῆς Βουλῆς ὅπως ἐκλέξῃ πρόεδρον τὸν ἀνθερηνικὸν ὑπουργόν.

Ὁ Κουμουνδοῦρος, σχηματίσας τὴν νέαν κυβέρνησιν ἐν ἢ ἀνέλαβε ὁ ἴδιος τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐξηκολούθησε τηρῶν τὴν αὐτὴν μὲ τὸν προκάτοχόν του στάσιν ἐν τῷ μεθοριακῷ ζητήματι, ἐντείνων μάλιστα τοὺς τε κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ἐξοπλισμοὺς καὶ ἐπιμένων εἰς τὰς μετὰ τῶν ξένων πρέσβεων συνομιλίας του ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐφαρμοσθῇ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ ἐν Βερολίνῳ ληφθεῖσα ἀπόφασις. (16) Πρὸ τῆς ἀσυμφώνου ὅμως τῶν Δυνάμεων ἡ Πόλη ὑπέβαλεν εἰς αὐτὰς, ἀρχομένου τοῦ 1881, νέον ὑπόμνημα δι' οὗ προέτεινε ὅπως τὸ μεθοριακὸν ζήτημα ἐξετασθῇ ἐκ νέου εἰς συσκέψεις μεταξὺ τῶν πρέσβεων καὶ τῶν ὑπουργῶν τοῦ Σουλτάνου. Ἡ δὲ Εὐρώπη, εὐρισκόμενη ἐπὶ δυλήματος ἔτε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐξαναγκάζουσα ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας τὴν Τουρκίαν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βερολίνου, εἴτε νὰ φανῇ ὑποχωρητικὴ ἔναντι τῆς Πύλης ἐμποδίζουσα τὴν ἐν Ἀθήναις κυβέρνησιν ἀνεκίνητον, ἐτράπη τὴν δευτέραν ταύτην ὁδόν. Ἀποδεχόμενοι τὴν Τουρκικὴν πρότασιν, αἱ Δυνάμεις ἐπέστησαν οὐχ ἧττον σοβαρὰς τὴν προσοχὴν τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως συναινέσῃ εἰς σοβαρὰς θυσίας, πρὸς διάσωσιν τῆς εἰρήνης.

Αἱ νέαι ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν πρέσβεων τῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἤρξαν τὴν 7 Μαρτίου 1881.(17) Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τοῦρκοι ἐξηκολούθουν ἐπιμένοντες ἡ νέα μεθόριος νὰ διέλθῃ νοτίως τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Λαρίσσης, ἡ Γερμανία προέβαλε τὴν ἰδέαν ὅτι εἰς ἀντάλλαγμα θὰ ἠδύνατο νὰ δοθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Κρήτη. Τὴν πρότασιν ὅμως ἀπεδέχθη μόνον ἡ Μ. Βρετανία ἐπιμένουσα ἐπὶ «πηπειρωτικῆς λύσεως» τοῦ ζητήματος. Οἱ ἐν Λονδίνῳ δὲν ἀπέκλεισν τότε εἰσέτι τὸ ἐνδεχόμενον ἡ Κρήτη νὰ περιέλθῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα. Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπέμεινε καὶ αὐτὴ ἐπὶ «ἠπειρωτικῆς λύσεως», οὐσα πεπεισμένη ὅτι ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θὰ ἐπιτυγχάνετο ἡ ὄνωσις τῆς Κρήτης. Αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις ἐκινδύνευσαν οὕτω νὰ διατονισθῶσιν ἐὰν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία, κατόπιν κοινῆς συνεννοήσεως, δὲν ἀπεφάσιζαν νὰ ἐπιβάλωσι μίαν μέσην λύσιν, ἣν ἀπεδέχθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις. Αἱ ἐξ κυβερνήσεις ἐμειναν σιωπνοὶ καὶ παραχωρῆβ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Θεσσαλία σχεδὸν ὁλόκληρος καὶ μικρὸν μόνον τμῆμα τῆς νοτίου Ἠπείρου, τὸν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μετσόβου παραμενόντων τουρκικῶν, καὶ ἀνακοινωθῇ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀθήναις ἡ ἀμετάτρεπτος ἀπόφασις τῆς Εὐρώπης ὅπως ἐπιβλᾷ ἐνδεχομένως διὰ τῆς βίας τὴν λύσιν ταύτην.

Μετά τινας δισταγμοὺς καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας του, ὁ Κουμουνδοῦρος ὑπέκυψεν. Ἡ σχετικὴ πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Δυνάμεων διακοίνωσις τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως φέρει ἡμερομηνίαν 12 Ἀπριλίου. Ὀλίγον ἑβδομάδες μετὰ τὴν ἀποσιωπὴν παρὰ ταύτης θαρρῶν. Τέλος ἐν τῇ συνθήκῃ κανονίζεται τὰ ζήτημα τῆς ἐθαγενείας τῶν κατοίκων τῶν ἐκχωρουμένων τῇ Ἑλλάδι ἐπαρχιῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν οἱ τε καταγόμενοι ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ ἐν αὐταῖς κατοικοῦντες, ἀναγνωριζομένου οὐχ ἧττον τοῦ δικαιώματος ὅπως οὗτοι δηλώσωσιν ἐντὸς τριετίας ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ διατηρήσωσιν τὴν Ὀθωμανικὴν ἰθαγένειαν ὁπότε καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μετανασταεύσωσιν εἰς Τουρκίαν.

Τοιαῦται εἶνε ἐν συνόψει αἱ κυριώτεραι διατάξεις τῆς συνθήκης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤτις σημειοῖ τὴν πρώτην εἰς βάρος τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐπέκτασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ.

(Ὑφηγητὴς τῆς Διπλωματικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν.

(11) Ἀξιοσημείωτον τυγχάνει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σημαίνοντες τινες Ἀλβανοί, δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Ἀδδοὺλ Χαμίτ, εἶχον προβάλῃ τὴν ἰδέαν ἰδρύσεως Ἀλβανικοῦ βασιλείου, πεφιλαμβάνοντος τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἤπειρον, ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ἡ Ἑλλὰς καὶ Ἀλβανία θὰ ἀπετέλουν οὕτω προσωπικὴν ἕνωσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ αὐτοῦ ἀνακτος. Ἐρηκεῖς δέ, ἐνδοιδεῖται ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Ἀθήναις, ἐ Ἡ Φωνὴ τῆς Ἀλβανίας» (6λ. ἰδ. τὸ φύλλον ἰσ' ἀρ. 38, τῆς 9 Αὐγούστου 1880) ὑπεστήριξε τὴν ἰδέαν ταύτην, ἥτις οὐγ' ἧττον εἰς οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἐμελλε νὰ καταλήξῃ.

(12) ΚΙΤΡΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ, Affaires de Grèce 1880-1881.

(13) Ὡς γνωστόν, οἱ Γάλλοι κατέλαβον τὴν Τύνιδα διαχρόνου τοῦ ἔαρος 1881.

(14) Ὀθνος ἀφίκετο ἐν τῇ Γαλλικῇ πρωτευούσῃ κατ' Αὔγουστον.

(15) Πρβλ. Pester Lloyd 5 Νοεμβρίου 1880.

(16) ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ: Διπλωματικὰ ἔγγραφα ἀφορῶντα τὸ Μεθοριακὸν ζήτημα.

(17) Συνοπτικὴ ἔκθεσις περὶ τῆς πορείας τῶν διαπραγματεύσεων, ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως Coshen, ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Κιναγῇ Βίβλῳ (Greece, ἀρ. 6 1881, σ. 122-4).

ΔΕΛΤΙΟΝ 38ου ΤΕΥΧΟΥΣ
(Δ' Τόμου)
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ
ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΡΙΘ. 1

ΔΕΛΤΙΟΝ 38ου ΤΕΥΧΟΥΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΡΙΑΔΗ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 11ης σελίδος)

μάτες ζωή, ρυθμὸ καὶ κίνηση. Μᾶς ζωγραφίζουν πότε τὸ «γλυκὸλαλο λαούτο», πότε τὴν κόρη στὴ θρύση, πότε τὴν ἀβαλίσνη, πότε τὸν κατῆφ τοῦ γέρο—μπέη ποὺ κρύπτει μιὰ τραγῳδία τὴν ὁποῖα τὸ φιλί τῆς εἶνε γι' αὐτόν», μὲ μιὰν ἀνάγλυφη παρασταστικότητα ποὺ ἀνεδάζει μ

ΚΡΙΣΤΜΑΝ ΓΚΟΥΝΤΜΟΥΝΔΣΟΝ

ΠΡΩΤΗ ΑΝΟΙΞΗ

Μετάφρασις ΘΕΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

I

Ο βαποράκι τῆς ἀκτοπλοΐας πλεύσισε στὴν προκυμαία. Ἦταν ἕνα μικρὸ βαποράκι κ' ἔγερνε ἀπ' τὴ μία πάντα του, γιατὶ οἱ ἐπιβάτες εἶχαν μαζευτῆ ὅλοι στὴ δεξιὰ μεριά. Οἱ ναῦτες ἔδεσαν τὰ παλαμάρια καὶ κατέβασαν τὴ σκάλα. Ἡ προκυμαία μαύριζε ἀπὸ κόσμο, γιατὶ ἦταν Κυριακὴ καὶ ὡραῖος καιρὸς στὸ φιόρδ, γαλήνη καὶ λιακάδα. Μερικὲς γρηὲς βγῆκαν σκοντάβοντας στὴ στερνά. Ἔπειτα βγῆκαν τρεῖς μισομεθυσμένοι ναυτικοὶ φωνακλάδες μὲ τὰ χέρια φορτωμένα δέματα καὶ τὰ κασκέτα τους ἀνάρριχτα στὸ σβέρκο. Χαιρετηθῆκαν μὲ τοὺς γνωστούς των. Ὅλη ἡ ἀποβάθρα ἦταν ἕνα παντηγύρι ἀπὸ χαρούμενες φωνές, γέλοια καὶ κουβέντες μέσα στὴν ἐξαίσια καλοκαιρία.

Τελευταῖο βγῆκε ἕνα παλληκάρι δεκαοχτὼ χρονῶν. Κουβολοῦσε μαζύ του ἕνα πράσινο μπαοῦλο, ποὺ φαίνονταν ἀρκετὰ βαρύ. Οἱ ναῦτες θὰ τὸν βοηθοῦσαν εὐχαρίστως νὰ τὸ σηκώση, ἀλλ' αὐτὸς δὲ σκέφτηκε νὰ παρακαλέση κανένα: ἦταν μαθημένος νὰ κάνη τὶς δουλειές μόνος του.

Ὅταν πάτησε μὲ τὸ καλὸ στὴ στερνά, στάθηκε λίγο κοντὰ στὸ μπαοῦλο του καὶ κύταξε ἕνα γύρο. Ἦταν ψηλὸς καὶ καλοδεμένος καὶ φοροῦσε ἕνα γκρίζο, ξεθωριασμένο κουστοῦμι, μαῦρα παπούτσια καὶ στὸ κεφάλι ἕνα ἀλλέγρο καπέλλο πάνινο. Μὲ τὸ καπέλλο αὐτὸ σκούπισε τώρα τὸ μέτωπό του. Εἶχε πολὺ σκοῦρα μαλλιά, σχεδὸν μαῦρα, ἦταν ἄσπρος καὶ ροδομάγουλος καὶ φαινόταν ἁπλοϊκὸς σὰν παιδί. Μάτια καὶ πρόσωπο διατηροῦσαν ἀκόμα τὴ ντόμπρα, ἐρωτηματική, κάπως ἐπίσημη καὶ γεμάτη ἐμπιστοσύνη ἔκφρασι ποὺ συχνὰ ἔχουν τὰ καλὰ παιδιὰ τῶν δεκατέσσερων χρόνων. Τὸ στόμα ἦταν μεγάλο καὶ κόκκινο καὶ κάπως γυναικεῖο, τὰ χαρακτηριστικὰ δὲν εἶχαν σκληρύνει ἀκόμα.

Ἐδῶ λοιπὸν ἦταν! Ξανάβαλε τὸ καπέλλο του καὶ χαμογέλασε. Ὡραῖα ἦταν ἐδῶ, βρῆκε. Ἡ μικρὴ ψαράδικη πολιτεία ἁπλώνοταν σχεδὸν ἕνα μίλι στὸ μάκρος τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Τὸ φιόρδ δὲν ἦταν πολὺ στενὸ—χρειαζόταν κανεὶς σίγουρα μισὴ ὥρα κουπὶ γιὰ νὰ περάση ἀπ' τὴ μιὰ ὄχθη στὴν ἄλλη—καὶ κεῖ ποὺ τελείωνε τὸ φιόρδ, λίγο πέρα ἀπ' τὴν πολιτεία, ἄρχιζε μιὰ εὐρύχωρη κοιλάδα μ' ἕνα ποταμάκι στὴ μέση καὶ χλοερὰ ὑψώματα ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές. Εὐχάριστα ἦταν ἐδῶ καὶ ζεστὰ στὴν ἡσυχία τοῦ δειλινοῦ. Ἔξω, στὸ πέλαγο, φυσοῦσε ἕνας ἀέρας τόσο κρύος κι' αὐτὸς εἶχε καταστρωμα καὶ τὴν τελευταία μέρα δὲν εἶχε τίποτε γιὰ φαΐ.

Τὸ βαποράκι ξανάφυγε. Ὁ κόσμος σκόρπισε σιγὰ-σιγά.

Παιδάκια παίζευτῆκαν γύρω του καὶ τὰν κοιτοῦσαν μὲ κατάπληκτα μάτια. Ἄκουσε μερικὲς παρατηρήσεις ὄχι καὶ τόσο κολακευτικὲς γι' αὐτόν, ἀλλὰ τὶς μουρμουρίζαν μὲ χαμηλὴ φωνὴ καὶ σάμπως ψηλαφητά. Δὲν εἶχαν πάρη μέρος ἐναντίον του, ὅμως ἔβρισκαν πώς ὁ νέος ἦταν κάπως παράξενος καὶ ξενότροπος.

—Μπορεῖς νὰ μοῦ δείξης τὸ δρόμο γιὰ τὸ μαγαζὶ τοῦ Ἄρβιντ Γιόνσεν; ρώτησε ἕνα ἀπ' τὰ παιδιά, ἕνα παλληκαράκι δεκατριῶν χρονῶν ποὺ τοῦ εἶχε ἀρέσει.

—Καὶ βέβαια μπορῶ! ἀπάντησε τὸ παιδὶ κάπως ἀνάρεχτα κι' ἔρριξε μιὰ πλάγια ματιὰ στοὺς συντρόφους του. Ἔπειτα εἶπε: —Μποροῦμε νὰ ρθοῦμε μαζὺ καὶ νὰ κρατήσουμε τὸ μπαοῦλο σου, ἂν μᾶς δίνης πενῆντα λεφτά.

Περσότερο ἀπὸ μιὰ καρῶνα δὲν τοῦμενε στὴν τσέπη, ἦταν ὅμως κουρασμένος ἀπ' τὸ ταξεῖδι καὶ σχεδὸν λιγωμένος ἀπ' τὴν πεῖνα.

—Ὠλραΐτ! λέει, ἐμπρὸς πᾶμε.

Ἡ πολιτειοῦλα εἶχε μόνον ἕνα δρόμο. Ὁ δρόμος ἀκολουθοῦσε τὴν ἀκρογιαλιὰ κι' ὅλα τὰ σπίτια σχεδὸν βρίσκονταν στὴν ἀπάνω μεριά του. Κάτω στὴν προκυμαία ἦταν μόνον ἀποθῆκες καὶ ὑπόστεγα καὶ βάρκες τραβηγμένες ἔξω στὴ στερνά. Πάπιες καὶ κότες τριγυρνοῦσαν στὸ δρόμο κι' ἀνασκάλευαν τὰ χώματα. Κάπου—κάπου ἐκάθονταν ἄνθρωποι μπροστὰ στὰ σπίτια, στὰ σκαλοπάτια ἢ καὶ κάτω ὀτὸ γιαλὸ—ἄντρες μὲ τὸ πουκάμισο, γυναῖκες μὲ φουστάνια περασμένης μόδας.

Ἡ ἀποβάθρα, ὅπου εἶχε πλευρίση τὸ βαπόρι, πέφτει κάπως μακρυὰ—εἶπαν τὰ παιδιά—ἀλλὰ τὸ μαγαζὶ τοῦ Ἄρβιντ ἦταν στὴ μέση τῆς πολιτείας. Πέντε μαζὺ κρατοῦσαν τὸ μπαοῦλο καὶ βλαστήμαγαν ἀπὸ καρδιᾶς ποὺ ἦταν τόσο βαρύ. Στὸ μεταξὺ ὅλο ρώταγαν κι' ἐξερευνοῦσαν. Ἔμαθαν λοιπὸν πώς ὁ ξένος λέγοταν Κίντε Βιταλὶν κι' εἶχε ρθῆ νὰ πιάση δουλειὰ στοῦ Ἄρβιντ Γιόνσεν. Εἶχαν ἀκούσει πώς θἄρχοταν ἕνας καινούργιος ὑπάλληλος στοῦ Ἄρβιντ, ὁ προκάτοχος εἶχε φύγει ἐδῶ καὶ μιὰ βδομάδα—εἶπαν. Ἔπειτα θέλησαν νὰ μάθουν ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὁ ξένος.

—Ἀπ' τὰ μέρη τοῦ νότου, ἀπάντησε αὐτὸς καὶ χαμογέλασε μονος.

Καλὰ-καλὰ δὲν ἔρχοταν ἀπὸ πουθενά· Ἀπὸ ἕντεκα χρόνων παιδὶ ταξείδευε καὶ πουθενὰ δὲν εἶχε πιάσει πιτσίδα. Ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲ μποροῦσε βέβαια νὰ τὰ διηγηθῆ.

—Θέλω νὰ μείνω ἐδῶ γιὰ πάντα, εἶπε.

Ἡ φωνή του ἦταν καθαρὴ σὰν παιδιοῦ καὶ κάπως ψυχὴ ἄκουα.

Τὰ παιδιὰ τὸν κοιτοῦσαν παραξενεμένα.

—Ὥστε ἔτσι, θέλεις νὰ μείνης ἐδῶ; ρώτησαν κάπως ἀβέβαια κι' ἄλλαξαν μεταξὺ τους ἕνα βαρυσήμαντο βλέμμα. Μωρὲ αὐτὸς ἦταν ἀλλόκοτος ἄνθρωπος.

Δυὸ κοπέλλες ντυμένες ἀλλέγρα τοὺς συναπαντοῦσαν στὸ δρόμο. Τὶς κύταξε περίεργα: ἡ μιὰ ἦταν στὴν ἡλικία του, καστανομαλλοῦσα μὲ χεῖλη καὶ μάτια καὶ τοῦ χαμογέλασε μὲ ἀφέλεια. Ἐκεῖνος κοκκίνησε. Τὸ χαμόγελό της ὅμως ἦταν χαρούμενο κι' ἀγαθό. Τὸν ἔπιασε καρδιοχτύπι καὶ πῆρε θάρρος. Πεῖνα καὶ κούρασι πέρασαν μὲ μιᾶς. Ἐδῶ ἦταν ὡραῖα νὰ ζῆ κανεὶς, τόσο ζεστά, τόσο ἥσυχα! Κι' ἐξάλλου μύριζε τόσο παράξενα—ἀπὸ φύκια κι' ἀπορρίματα στὴν ἀκρογιαλιὰ κι' ἀπὸ παστὸ ψάρι κι' ἀκόμα ἐκείνη τὴ γλυκειὰ μυρουδιὰ τῆς χλόης καὶ τῶν σπαρτῶν ἀπὸ τὴν καλλιεργημένη γῆ ἀνάμεσα στὰ σπιτάκια.

Ἐδῶ σίγουρα ἦταν ὁ τόπος ὁ προορισμένος γι' αὐτόν. Ἐδῶ ἤθελε νὰ μείνη καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ. Ἐδῶ χωρὶς ἄλλο θὰ ζοῦσε κι' ἐκείνη, ἐκείνη ποὺ θὰ γινόταν «τὸ κορίτσι του» καὶ θὰ τὸν ἀγαποῦσε γιὰ πάντα. Ἴσως καὶ νἄταν ἡ κοπέλλα ποὺ πρὶν συναπάντησε. Τὸ στόμα της ἦταν τόσο γλυκο!

Ὡς τώρα δὲν εἶχε ἀγαπήση καμμιὰ καὶ καμμιὰ δὲν τὸν εἶχε ἀγαπήσει. Πλανήθηκε ἀπ' τὸν ἕνα τόπο στὸν ἄλλο, ἀπ' τὴ μιὰ δουλειὰ στὴν ἄλλη, κυνηγημένος ἀπὸ ἕναν πόθο μεγάλο καὶ μιὰν ἀνησυχία ποὺ δὲν τὸν ἄφινε νὰ γλυκαθῆ. Ἀλλὰ κάπου ἔπρεπε ὡστόσο νὰ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὡραῖα πράγματα ποὺ ἔμελλε νὰ τοῦ δώση ἡ ζωή, κάπου ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ τὸν προσμένουν. Σὲ κάθε τόπο εἶχε τὸ αἴσθημα πώς ἐκεῖ ἦταν, ἐκεῖ ἀκριβῶς.

Ὅμως ὁ κόσμος εἶνε λίγο παγερὸς κι' ἡ ζωὴ συχνὰ ἄσπλαχνη, μάλιστα γιὰ ὅποιον εἶνε νέος, μοναχός κι' ἀπροστάτευτος. Ὁ Κίντε Βιταλὶν δὲν ἤθελε νὰ κάνη ὑπομονὴ κι' ἀπ' τὴ ζωὴ ἤξερε πολὺ λίγο. Γύρευε πάντα κάτι τέλειο, ποὺ ὡστόσο μόνο ὀτὰ ὄνειρά του ὑπῆρχε. Γι' αὐτὸ ἀναζητοῦσε ὅλο καὶ καινούργιους τόπους, μὲ τὴν ἀκατανίκητη πίστη σ' ἐκεῖνο ποὺ νόμιζε καλό.

Μὲ τὸν ἔμπορο Ἄρβιντ εἶχε γνωριστῆ ἐδῶ κι' ἕνα χρόνο, τότε ποὺ κάτω ἐκεῖ στὸ Νότο πήγαινε ἀκόμα στὸ σκολειό. Ἔγιναν κοπὰ ἕνα τρόπο φίλοι. Δὲν εἶχαν καὶ μεγάλη διαφορὰ στὴν ἡλικία: ὁ Ἄρβιντ ἦταν εἰκοσιδύο χρονῶν. Ἀλλὰ εἶχε μεγαλώση στὸ ἐξωτερικὸ κι' εἶχε ἐργαστῆ σ' ἕνα μεγάλο ἐμπορικὸ τῆς Κοπεγχάγης. Ὁ Κίντε τὸν ἀγαποῦσε, τοὔγραψε μάλιστα καὶ κάμποσα γράμματα, χωρὶς νὰ πάρη ἀπάντησι ποτέ.

Τοῦτο τὸ καλοκαῖρι, μόλις τελείωσε τὸ σκολειὸ καὶ τὸν πῆρε ὁ καϋμὸς νὰ ταξειδέψη, ἔγραψε πάλι καὶ ρώτησε ἂν ὁ Ἄρβιντ θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ βρῆ καμμιὰ δουλειὰ ἐκεῖ ἀπάνω στὰ φιόρδ. Ἡ ἀπάντησι ἔφτασε ἀμέσως, τηλεγραφική: «Θέσις κατάστημά μου. Ἔλθε μὲ Βέσταν. Ἄρβιντ».

Σὲ λίγο ἔφευγε μὲ τὴ «Βέστα» καὶ νὰ ποὺ ἦταν τώρα ἐδῶ. Ξαφνικὰ πλημμύρισε τὸ κορμί του μιὰ δυνατὴ χαρά, γέμισε κάθε του νεῦρο, κάθε μοῦσκλι: Ναί, τώρα ἦταν ἀλήθεια ἐδῶ! «Κι' ἐδῶ θὰ μοῦ συμβῆ κάτι ἐξαίσιο, κάτι ἀκατανόητο ὅλως διόλου»!

—Φτάσαμε! εἶπαν τὰ παιδιὰ μ' ἕνα στόμα.

Στάθηκαν σ' ἕνα μικρὸ σπιτάκι μπροστὰ κι' ἀφῆκαν τὸ μπαοῦλο κοντὰ στὴ σκάλα. Στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα στέκονταν ὁ Ἄρβιντ Γιόνσεν μ' ἕνα τσιγάρο στὸ στόμα καὶ χαμογελοῦσε φιλικά.

—Δὲ μποροῦσα νὰ ρθῶ νὰ σέ πάρω, μὲ συγχωρεῖς, Κίντε. Εἶμαι τώρα καταμόναχος μ' ὅλα αὐτὰ τὰ τσάντσαλα!

Τὰ παιδιὰ πῆραν τὰ πενῆντα λεφτὰ τους καὶ τραβῆξαν δρόμο. Ὁ Ἄρβιντ τὸν βοήθησε νὰ κουβαλήση τὸ μπασοῦλο του μέσα.

Τὸ σπιτάκι εἶχε δύο πατώματα, ἀλλὰ δὲν ἦταν καὶ τόσο εὐρύχωρο. Κοντὰ στὴ σκάλα βρίσκονταν στιβαγμένα ἕνα σωρὸ ἐμπορέματα φίρδην—μίγδην. Πίσω ἦταν ἡ κάμαρα τοῦ Ἄρβιντ ποὺ ἔπρεπε τώρα νὰ μοιραστῆ. Ὅμορφα καὶ κομψὰ συγυρισμένη, μὲ ἀνοιχτόχρωμα ταπέτα, ἀλλὰ χαμηλὴ καὶ στενή. Ἦταν ἐπιπλωμένη μ' ἕνα κρεββάτι, τρεῖς καρέκλες κι' ἕνα διβάνι—ἐκεῖ θὰ κοιμόταν τώρα ὁ Κίντε. Μπροστὰ στὸ παράθυρο βρισκόταν ἕνα μικρὸ τραπεζάκι μὲ γραμμόφωνο καὶ πλάκες. Ὑπῆρχε ἀκόμα μιὰ νιφτήρα καὶ μιὰ βιβλιοθήκη σχεδὸν ἀδειανή.

—Ἐσὺ δὰ εἶσαι ἕνας βιβλιοπόντικας, ὅλο καὶ θἄχης βιβλία νὰ βάλης ἐκεῖ, γέλασε ὁ Ἄρβιντ.

Ὁ Κίντε ἔγνεψε ὅτι ναί. Ὅλα τὰ πλούτη του αὐτῆς τῆς γῆς τἄχε μαζὺ του στὸ μπαοῦλο καὶ τὰ πλούτη του ἦταν κυρίως βιβλία.

—Τὸ μπαοῦλο σου τ' ἀφίνουμε ἐδῶ, ἔτσι ἔχουμε ποῦ νὰ καθόμαστε ἀπάνω. Καθώς βλέπεις, πολλὰ ἔπιπλα δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ.

Ὁ Κίντε παρατηροῦσε τὸν Ἄρβιντ ὅσο ἔλεγε αὐτά. Ὁ φίλος εἶχε ἀλλάξει τὸν τελευταῖο αὐτὸ χρόνο πολὺ εἶχε γίνει παχύτερος καὶ τὰ μοῦτρα του ὠχρὰ καὶ φουσκωμένα. Εἰδεμὴ ὁ Ἄρβιντ ἦταν ὅμορφος ἄντρας, τὸ πρόσωπό του μάλιστα πολὺ ὅμορφο: χαρακτηριστικὰ γλυκὰ καὶ κολοφτιαγμένα, μιὰ ἴσια μύτη, ἕνα στόμα ποχουλὸ καὶ..λακάκια. Τὰ μάτια ἦταν γαλανά, ἤρεμα καὶ ξυπνά, ἀλλὰ ἴσα—ἴσα τώρα φάνηκαν στὸν Κίντ λίγο ἀνέκφραστα καὶ κομμένα. Καὶ μὲ κρυφὴ χαρὰ παρατήρησε πώς αὐτὸς δὲν ἦταν τώρα μικρότερος ἀπ' τὸν ἄλλον. Ὁ ἔμπορος μάλιστα ἦταν κάπως κοντόπαχος, ἂν καὶ δυνατός, μὲ στῆθος πλατὺ καὶ καλοδεμένος.

—Μὰ ναί, Κίντε, πρέπει τώρα νὰ σὲ κατατοπίσω σ' ὅλα, εἶπεν ὁ Ἄρβιντ κι' ἄνοιξε τὴν πόρτα. Ἦταν καιρὸς νὰ μὲ βοηθήση καὶ μένα κάποιος. Μιὰ βδομάδα τώρα ἔζησα ἐδῶ μέσα σὰ σκλάβος

II

Τὶς ἑπόμενες μέρες ὁ Κίντε ἦταν ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ ἀπασχολημένος μὲ τὸ κατατόπισμά του στὶς ἀνάγκες τοῦ μαγαζιοῦ. Γλήγορα κατώρθωσε νὰ ξεχωρίζη τὶς τιμὲς τῶν λογῆς —λογῆς ἐμπορευμάτων, ἔμαθε νὰ ζυγίζη, νὰ μετράη, νὰ λογαριάζη—ἄλλωστε μόλις εἶχε βγῆ ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ σχολὴ—κι' ἀλήθεια ἦταν τυχερὸς ποὺ μπῆκε σὲ μιὰ τέτοια δουλειὰ καὶ μποροῦσε νὰ δοκιμάση πραχτικὰ τὶς νωπὲς του γνώσεις.

Τὸ μαγαζὶ τοῦ Ἄρβιντ εἶχε μόνον μικρονταραβέρι καὶ τὸ περισσότερο τοῖς μετρητοῖς. Καμμιὰ φορὰ ἔπερναν καὶ κανένα ψάρι γιὰ πληρωμὴ ἀντὶς μετρητά, ἀλλὰ ἡ ἀποθήκη ἦταν μικρὴ καὶ γιὰ μεγάλο ἐμπόριο δὲ μποροῦσε νὰ γίνη λόγος. Ἀλάτι καὶ κάρβουνα δὲν πουλοῦσαν, μόνον μπενζίνα γιὰ τὶς μπενζινόβαρκες καὶ λογῆς—λογῆς τρόφιμα. Ἐπίσης ἀποικιακά, ἐργόχειρα καὶ σιδερικά. Πολλὰ εἶχε νὰ μάθη καὶ γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια δὲν ὑπῆρχε ἐκεῖ μέσα μεγάλη ταξί. Τὸ μαγαζὶ ἦταν μικρὸ καὶ τὰ ἐμπορέματα τόσο στιβαγμένα πίσω ἀπὸ τὸν πάγκο ποὺ χρειάζονταν ἀληθινὴ τέχνη καὶ γιὰ νὰ κινηθῆ μόνον κανεὶς.

Ὁ Κίντε, ὅπως κάθε φορὰ ποὺ καταπιάνονταν μὲ καινούργια δουλειά, ἔπεσε μὲ τὰ μοῦτρα. Τὶς πρῶτες βδομάδες εἶχε κυριευτῆ ἀπ' τὴν ἔγνοια ὁλόκληρος. Νέα τάξι μπῆκε στὴν ἀποθήκη καὶ στὸ μαγαζί. Ἔψαξε ὅλα τὰ συρτάρια, ἀνασκάλεψε τὰ ράφια καὶ σὲ λίγο ἤξερε τί εἶχαν καὶ τί δὲν εἶχαν ἐκεῖ μέσα καὶ ποῦ ἦταν τὸ κάθε πρᾶμμα—καλύτερα κι' ἀπ' τὸν ἀφεντικό.

Ὁ Ἄρβιντ ἦταν κατευχαριστημένος μὲ τὸν καινούργιο βοηθό του καὶ χαρούμενος ποὺ ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του τὶς βαρειὲς δουλειές. Ἦταν ἀπὸ φυσικοῦ του ραχατλῆς, ἀγαποῦσε τὸ καλὸ φαΐ καὶ τὸ καλὸ κρασὶ καὶ τοῦ καλάρεσαν οἱ γυναῖκες. Τὰ κοριτσόπουλα τοῦ τόπου τὸν νοστιμεύονταν καὶ μὲ κάμποσα ἀπ' αὐτὰ εἶχε πιάσει φιλίες. Τ' ἀπογέματα ὅλο κι' ἔρχονταν ἕνα—δυὸ νὰ τὸν δοῦν στὸ γραφεῖο, στὸ πίσω μέρος τοῦ μαγαζιοῦ.

Μεσα - μέσα παρουσιάζοταν ἡ ἀνάγκη νὰ κρατάη τὴν κρεββατοκάμαρα μόνος του. Τότε ὁ Κίντε κοιμόταν στὴ μεγάλη ἀναπαυτικὴ πολυθρόνα τοῦ γραφείου—αὐτὸ δὲν τὸν σκότιζε καὶ τόσο—πολλὲς δὰ φορὲς στὴ ζωή του εἶχε ὑποχρεωθῆ νὰ βολευτῆ πειὸ στενόχωρα.

Ἀλλὰ ἡ σκέψη πώς ἐκεῖ πίσω βρίσκονταν μονάχοι οἱ δυὸ τους— ὁ Ἄρβιντ κι' ἕνα κοριτσόπουλο— ἡ σκέψη αὐτὴ ἔχυνε μιὰ καυτὴ ἀνησυχία στὸ αἷμα του, ξάναβε τὴ φαντασία του γι' ἀπόκρυφες εἰκόνες κι' ὄνειρα ποὺ ὅσο μποροῦσε πάλεβε νὰ τὰ νικήση, ὅμως ἐκεῖνα ἔπερναν μιὰ τρομερὴ μαγνητικὴ δύναμι μέσ' στὶς μοναχικὲς θερμὲς νύχτες.

Εὐτυχῶς ἦταν τόσο κουρασμένος ἀπ' τὴ δουλειὰ τῆς μέρας ποὺ ὁ ὕπνος τὸν ἄρπαζε γλήγορα. Στὸν ὕπνο του ἔρχονταν ἄλλες εἰκόνες—εἰκόνες ποὺ ταίριαζαν περισσότερο μὲ τοὺς πόθους του καὶ τὶς ἰδέες ποὺ εἶχε γιὰ τὴν ἀγάπη. Ὅμως πλάκωναν κάποτε καὶ νύχτες κακὲς ποὺ τὸν βασάνιζαν μὲ ὄνειρα ἐφιαλτικὰ καὶ μαῦρα, γεμᾶτα γυναῖκες καὶ θηρία καὶ σκοτεινὲς κάμαρες. Ἔπειτα ἀπὸ τέτοιες νύχτες ἦταν πάντα γιὰ κάμποσες μέρες κακόκεφος. Σάμπως νἄμενε στὸ μυαλό του κάτι ἀπ' τὰ ὄνειρα ποὖχε δῆ καὶ τὸν βάρυνε—μιὰ καυτὴ, ξετσίπωτη σκιὰ ποὺ θόλωνε τὴ διάφανη καὶ γλυκὰ μελαγχολημένη ξαστεριὰ τοῦ νοῦ του καὶ τοῦ ἀναστάτωνε τὴν ἁρμονία τῆς ψυχῆς.

Τέλη Ἰουλίου, τρεῖς βδομάδες μετὰ τὸν ἔρχομό του, εἶχε μπῆ σ' ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ μαγαζιοῦ κι' εἶχε γίνη περίφημος ἔμπορος. Ἡ δουλειὰ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἔγινε εὐκολώτερη καὶ τράβαγε μόνη της μπροστά. Ξέκλεβε τώρα καιρὸ γιὰ νὰ γυρίζη στὴν πολιτεία καὶ στὰ περίχωρα—κι' εἶχε περσότερη ἀδειὰ γιὰ νὰ ὀνειροπολῆ. Ἡ ἀξανάσαστη προθυμία του γιὰ τὴ δουλειὰ λιγόστεψε καὶ τὰ βράδυα δὲν ἦταν πειὰ τόσο κουρασμένος σὰν πρῶτα.

Ὁ Ἄρβιντ κι' ὁ Κίντε ἔτρωγαν στοῦ Χόλ—ἕνα σπίτι κάπως πειὸ μέσα στὴν πολιτεία. Ἐκεῖ κατοικοῦσε ἕνας παπουτσῆς, ὁ Ἄρνε Γερεμίασον, ποὺ τὸν ἔλεγαν «ὁ Ἄρνε μὲ τὸ ξερό», γιατὶ ἦταν ξερὸ τὸ ἕνα του πόδι. Μιὰ ἡλικιωμένη ἀδερφή του κρατοῦσε τὸ νοικοκυριὸ κι' εὐχαρίστως ἔπερναν κάνα—δυὸ ξένους στὸ τραπέζι γιὰ νὰ βγάνουν πέρα τὰ ἔξοδα τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ Μάρθα Γερεμίασον ἦταν σαραντάρα, ἀνύπαντρη κι' ἀρρεβώνιαστη κι' εἶχε δικές της ἰδέες γιὰ τὶς σχέσεις ἀντρῶν καὶ γυναικῶν. Ἦταν θηρίο στὴ δουλειὰ καὶ μαγείρευε περίφημα. Ἐξάλλου δὲ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν πῆ ἄσκημη, ἂν καὶ ἦταν κοντόχοντρη καὶ μὲ πλατὺ μοῦτρο. Ὁ ἀδερφός της, ὁ Ἄρνε μὲ τὸ ξερό, τῆς ἔμοιαζε. Ἦταν κι' αὐτὸς ἀνύπαντρος, ἀλλὰ ὅλη ἡ χώρα ἤξερε πώς τρελλαινόταν γιὰ παντρειά. Ἔξω ἀπ' τὴ δουλειά του, ποὺ ἦταν ἕνας δουλευτάρης κι' ἄξιος παπουτσῆς, καταπιανόταν νὰ φκιάση μιὰ νέα διεθνῆ γλῶσσα! Τήν ἔλεγε «ρομπαλούκ». Νέος εἶχε ζήση στὴ Γροελανδία κι' ἐκεῖ ἔμαθε λίγα ἐσκιμώϊκα. Ἀπ' αὐτὰ ἤθελε τώρα νὰ φκιάση καινούργια γλῶσσα! Κάποτε ὡστόσο τὤριχνε καὶ στὸ μεθύσι, ἰδίως ὅταν μπερδευόταν σὲ παντρολογήματα κι' ἔτρωγε τὴ χυλόπητα. Αὐτὸ συνέβαινε ἀρκετὰ συχνὰ. Τὸ μεθύσι βάσταζε τόσο περσότερο ὅσο περσότερο ἀγαποῦσε τὴ λεγάμενη κι' ὅσο περσότερο εἶχε ἰδρώσει νὰ τὴν κάνη δική του. Δὲν ἔμεναν δὰ καὶ πολλὰ ὁμορφοκόριτσα στὴ χώρα ποὺ νὰ μὴν τάχη ζητήση τουλάχιστο μιὰ φορά. Ὅμως ὁ Ἄρνε μὲ τὸ ξερὸ ἦταν «ἐκλεκτικός», δὲν πήγαινε σ' ὁποια—ὁποια. Κι' ἂν τὰ κοριτσόπουλα τὸν ἔπερναν κάπου—κάπου στὸ μεζὲ καὶ καμώνονταν πώς τάχα τὰ πειράγματά του τὶς ἐνοχλοῦσαν, ὅμως ὅλες ἦταν μαζὺ του γλυκομίλητες καὶ καλόβολες. Ὅσες κοπέλλες ὁ παπουτσῆς ἄφινε ἀπείραχτες οἱ ἄλλες τὶς ἔπερναν γιὰ μισὸ μερδικὸ καὶ γεγονὸς ἦταν πώς ἐκεῖνες ποὺ εἶχε κορτάρει περσότερο, αὐτὲς ἄρεζαν πειὰ περσότερο στὰ παλληκάρια. Ἦταν σὰν ἕνα εἶδος...καλοσημαδιὰ κι' οἱ μικρότερες ζητοῦσαν γι' αὐτὸ τὸν ἔρωτά του!

Ὅταν ὁ Κίντε πήγαινε στοῦ Χόλ γιὰ φαγητό, συχνὰ ἔβρισκε κεῖ ἐπισκέψεις. Κυρίως ἦταν κοριτσόπουλα ποὺ πήγαιναν νὰ πιάσουν φιλίες μὲ τὴ Μάρθα Γερεμίασον γιὰ νὰ γνωρίσουν ἔτσι τὸν Ἄρβιντ Γιόνσεν. Ἀλλὰ ἡ Μάρθα καταλάβαινε τοὺς σκοποὺς τους κι' ἐξάλλου ἴσως νἄχε δικά της σχέδια γιὰ τὸν...πολύφερνο ἔμπορα κι' ἔτσι δὲν ἄφινε νὰ πιαστῆ. Πολὺ λίγες κοπέλλες κατάφερναν νὰ τὴν κάμουν φιλενάδα. Γι' αὐτὸ οἱ ἐπισκέπτριες ἄλλαζαν τόσο γλήγορα, ποὺ ὁ Κίντε δὲν πρόφταινε νὰ προσέξη καμμιὰ καὶ οὔτε καμμιὰ νὰ γνωρίση. Μερικὲς βέβαια κουβεντιάζαν μαζὺ του, τὸν ἔβρισκαν μάλιστα νόστιμο, ἀλλὰ φαίνονταν τόσο ἀδέξιος καὶ ποζᾶτος, ποὺ γλήγορα τὸν ἀφίναν. Ἐξάλλου ἦταν ἀκόμη πολὺ νέος.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ἡ συνέχεια

ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑ ΘΕΙΑ ΔΩΡΑ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Δραχ 40

Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

ΜΗΝΥΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ὅταν περάσεις ἄνοιξη καὶ τοὺς
(χυμοὺς ταράξης
Τῆς γῆς κι' οἱ κάμποι ἀνθίσου-
(νε στὸ φῶς καὶ στὴ γαλήνη,
Μηνέρθης πάλι στὴ φτωχὴ κα-
(διά μου καὶ προστάξης
Γιὰ νὰ σοῦ δώση τὸν ἀνθὸ ποὺ
(σοῦ χρωστάει κι' ἐκείνη.

(Ἀπὸ τὰ ΘΕΙΑ ΔΩΡΑ)

Μ. ΔΑΜΙΡΑΛΗ

ΓΛΥΚΟΠΙΟΤΑ ΦΑΡΜΑΚΙΑ

Δραχ. 50

Βιβλ. «Ἐλευθερουδάκη»

ΝΑΞΙΑ

Γύρωθεν πάντοτε βουνά, λόγγοι καὶ κάμποι ποταμιές,
Δάση ἰσκιερά, δροσοπηγὲς καὶ
(ρέματα
Δένδρα, λουλούδια, ἀκρολιμνιὲς μὲ τραγουδίστρες κα-
λαμιές,
Κι' ἄλλα πολλά, ποὺ ἔχει ἡ
(στεριὰ γητέματα.

(Ἀπὸ τὰ Γλυκόπιοτα Φαρμάκια)